

Lelkipásztor

Evangélikus
Lelkészi Szakfolyóirat

73. évfolyam
1998/11.

TARTALOMJEGYZÉK

MÉCSÉS A TE IGÉD

Szabóné Mátrai Marianna: November..... 401

TANULMÁNYOK

Zsugyel Adél: A konfirmációi oktatás anyaga..... 402

Börönte Márta: Az élet titka..... 406

KITEKINTÉS

Nagy Gyula: Egyházi Világhíradó IX. évfolyam 10. Szám 410

Gabnai Sándor: Az Örök Városban jártunk..... 415

FIGYELŐ

Szabó Lajos: A teológiai felkészülés feszültsége egy jól ismert bibliai összefüggés tekintetében..... 420

H. George Anderson: A lutheránus egység jövője (*Jóné Jutasi Angelika*)..... 423

Madocsai Miklós: Diakonisszák 427

FÓRUM

Trajtler Gáborné: „Krisztus tanúi a változó világban” 429

Benczúr László: Benczúr Zoltán..... 430

ifj. Hafenschér Károly: Az egyházi munka súlypontjai és távlatai a következő években..... 431

AZ IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Korányi András: Szentháromság ünnepe utáni 25. vasárnap 433

Gerőfi Gyuláné: Szentháromság ünnepe utáni utolsó előtti vasárnap 434

Bácskai Károly: Szentháromság ünnepe utáni utolsó vasárnap..... 435

Fabiny Tamás: Advent 1. vasárnapja 436

Szebik Imre: Igehirdetés Jn 4,24 438

Bálintné Varsányi Vilma: Igehirdetés 1 Kor 2,1-5 439

Lelkipásztor

Evangélikus Lelkeszi Szakfolyóirat

Megjelenik havonta

Felelős szerkesztő: Szabóné Mátrai Marianna, 1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 469-1050

A szerkesztés munkájában a szerkesztőbizottság vesz részt.

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel/Fax: 317-1108; 317-5478

Felelős kiadó: Tóth-Szöllős Mihály

Készült: a CREA - PRINT gondozásával

Tördelés: ifj. Fülöp Attila

Egy szám ára: 290,- Ft. Előfizetési díj fél évre: 1900,- Ft. egy évre: 3800,- Ft. (3.480 Ft.+melléletek).

Nyugdíjas lelkészek és teológiai hallgatók fele árat fizetnek.

Külföldi előfizetések: Szomszédos országokba (postaköltséggel együtt): évi 5.100,- Ft.

Egyéb külföldi országokba: 6.600,Ft. / 42 USD vagy 60 DEM postaköltséggel

A címlapon: Pillarik István úrvacsorai kannájának részlete. Az Evangélikus Múzeum bocsátotta rendelkezésünkre.

A fotót Molnár Géza készítette. A borítót: ifj. Harmati Béla tervezte.

M É C S E S A T E I G É D

November

Furcsa kettősséget érzek, ha kimondom. Az *állóképesség* jut eszembe és az *elmúlás*. Az élet dinamikája, a gyülekezeti szolgálat ritmusa, a személyes mindennapok tempója mozgatja a gondolataimait.

November a "semmi különös". Még nincsenek ünnepek, lila gyertyák sem lobbannak szalagos fenyőkoszorúkon, még a szekrények mélyén pihen az egyre gazdagodó adventi dekoráció, még nincs itt az ünnep, még nem kezdtük el vámi. Hétköznapiakban élünk, nem a legfényesebbekben, nem is különösebben érdekesekben. Szürkék a napok, későn világosodik, sok a felhő, a köd hónapja ez. Még nem fáradtunk egészen bele, még bírjuk. Még nem érzünk ellenállhatatlan kényszert meleg és reményt sugalló fényforrások keresésére, van még tartalékunk, amúgy is távoli még a változás. November szürke hónap, bími kell, ki kell tartani.

November munkás hónap. A szorgalmas, kitartó emberek hónapja. Milyen zavartalanul megy ilyenkor a munka! Hittanosok jönnek, semmi extra program, semmi színdarabpróba, normál anyagot tanulunk. Nem zavarja a munkát semmi, csak bími kell. Ilyenkor kezd belendülni a jól megtervezett munka. Bibliárai sorozatok pörögnek, népszerű a szeretetvendégség, az ifjúság sem tervez semmi rendkívülit. Novemberben előre kigondolt utat lehet jámi, november a töretlen folyamatok hónapja. A csoportok összeszoktak, a késve csatlakozók is otthonosan mozognak már régen, még nem török darabokra a folyamatot az ünnepek. Novemberben sok jó tartalmat lehet összegyűjteni. Lelki és közösségi épületet erősen megalapozni. November a tanulás, a munka, a gyűjtés ideje.

Vannak, akik belefáradnak. Érdekesebb időket várnak. Fényeset, világosat, ünneppel telit. Vannak, akik csak a ködöt látják. Attól félnék, sosem oszlik el. Lelkükben is végigborongják novembert. Rosszkezdvéiek, s miközben önmagukat sajnálják, nem veszik észre, hogy elszalasztották az időt. A tanulás, alapozás, a csöndes munka idejét. Tudnak-e majd örülni, ha fényes napok jönnek? Tudnak-e készülni, ha gyertyák gyulladnak? Életünk minden szakasza tartogat valami sajátosat, amit nem szabad elveszítegetnünk. Meg kell élnünk. Ki kell használnunk. Vannak könnyen megélhető és vannak nagy türelmet igénylő szakaszok. November tán legfőbb példája az utóbbinak. Segíts végigélni - ne végigszürkülni! - tán ilyenre is gondolhatunk, ha a zsoldáros hangját halljuk:

*Taníts úgy számlálni napjainkat,
hogy bölcs szívhez jussunk!"* (Zsolt 90,12)

November az *elmúlás hónapja* is. Mennyire, de mennyire tudjuk ezt! A civil vallásosság tán legkötelezőbb szertartása folyik. Milyen ember az, aki novemberbe viradva nem látogatja végig szerettei sírját? Milyen ember az, aki nem *akkor* és nem *úgy*? A zárandoklat kötelező szabályok szerint történik. Kár,

hogy sokszor csak az elmúlás trónjára zárandoklunk. Értjük a zsoldáros hasonlatát:

*Úgy elmúlnak esztendeink,
mint egy sóhajítás.* (9.v.)

Meg is állunk egy sóhajításnyi időre, beszívjuk a késő őszi virágok keseményes illatát, megelevenedik a gyerekkor, meghittség, értünk hozott áldozatok, megnedvesedik a szem - és a zárandok visszatér normális életterébe. Kell is, hogy visszatérjen. Jaj annak, aki lélekben ottmarad a keserű virágillatban! Mindenkinek vissza kell témie. Akit olyan veszteség ért, hogy kettétört az élete, annak is vissza kell témie, mert az élőknek az életben a helyük.

Csak hogy többféleképpen lehet visszatémi. Félek, hogy nagyon sokan csak a sóhajításnyi idő fönt idézett átélésével lettek gazdagabbak. A pillanatnyi szembesüléssel, ami kell ugyan, de maga is csak olyan, mint a sóhajítás. Nem szilárd. Nincs tartóereje. Pedig amikor az ember átéli, hogy elsuhan mellette valaki, aki stabil pont volt, akkor tartóerőre van szüksége. Kapaszkodóra. Mégpedig valódi és tartós kapaszkodóra. Megbízható tartóerőre. De mi állítható szembe a sóhajítással? Állítható-e egyáltalán valami? Hiszen amilyen illanó és megfoghatatlan a sóhajítás, ugyanolyan biztos is. Megfellebbezhetetlen. Egyetemes. És örök.

Hogy beszélhetünk Istenről, hol ragadhatjuk meg őt, amikor ennél az abszolút biztos páránál tartósabb pontot keresünk? Van-e biztosabb pont az elszálló páránál? Váratlan a zsoldáros gondolata:

*"Uram, te voltál hajlékunk
nemzedékről nemzedékre.
Mielőtt hegyek születtek,
mielőtt a föld és a világ létrejött,
öröktől fogva, mindörökké
vagy te, ó Isten."* (1-2.v.)

A tegnapi nyúl vissza, így talál biztos pontot a holnapban. Valaki sokkal korábról jön. Láta születni a hegyeket, a földet és a világot. Szavára születtek a hegyek, a föld és a világ. A pára is. A sóhajításnyi élet. Ő maga az otthon. A hajlék. Az úton és a célban. Tőle indul, hozzá érkezik a vándor, akinek élete oly gyorsan eltűnik, mintha repülne. Nem tanulhat élni mástól, csak az élet Urától. Ezért imádkozik így novemberben, akkor is, ha türelemre, akkor is, ha stabilitásra van szüksége:

*"Taníts úgy számlálni napjainkat,
hogy bölcs szívhez jussunk!"*

Szabóné Mátrai Marianna

TANULMÁNYOK

A konfirmációi oktatás anyaga *

1. Előjáróban

A dolgozat születése közben kristályosodott ki előttem, hogy munkám célja nem lehet más, mint *szembesítés*. Szembesítés egyházunk mai konfirmációi gyakorlatával, a hitoktatás helyzetével, könyvkiadásunkkal és teológiai, pedagógiai, pszichológiai megalapozottságunkkal – vagy megalapozatlanságunkkal.

Hogyan fér bele mindez egy tanulmányba, amelynek címe *A konfirmációi oktatás anyaga*? Kutatásom kiindulópontja a jelenleg itthon és külföldön, valamint a korábban Magyarországon használt konfirmációi anyag volt; káték, tankönyvek és tanári kézikönyvek. Feladatom ezek bírálata, amelyhez azonban feltétlenül szükségem van szempontokra, amelyekhez mérni lehet. Melyek ezek a *szempontok*? Mindenekelőtt figyelembe kell venni a konfirmációi oktatást megelőző *hitoktatás* által elért eredményeket, azt a *teológiai* tényezőt, amely meghatározza a konfirmációi oktatás célját, valamint a modern *pedagógia* – elsősorban a valláspedagógia – és a *lélektan* eredményeit. Így lehet a dolgozat széleskörű szembesítés múltunkkal és jelenünkkel, valamint érintőlegesen a német helyzettel, amelyből mássága miatt és ellenére sokat tanulhatunk.

Hogy valóban életszerű legyen a konfirmációi anyag és általában a konfirmáció problémájának körüljárása, megkérdeztem konfirmáció előtt és után állókat tapasztalataikról, elvárásaikról, ötleteikről, javaslataikról.

Végül múlt és jelen tanulmányozása után nem tudok lemondani a jövőbe tekintésről, tervező álmok szabadjáregedésétől, ami *minden újítás első lépése*.

2. Kérdések a konfirmáció körül

Három rövid kérdésre kell választ keresnünk, ezzel három hatalmas terület bejárása a feladatunk.

- *miért?* – a teológia birodalma
- *kinek?* – a pszichológia birodalma
- *hogyan?* – a pedagógia birodalma

Először a célkitűzésnek kell megtörténnie, de ezután a másik két kérdésnek egyenlő hangsúlyt kell kapnia. Szükséges, hogy megszűlessen, kifejlődjön egyházunkban az a látásmód, amely tisztában van vele, hogy *az egyház végső feladata a teljes ember Istenhez vezetése*, s hogy emiatt *minden mindennel összefügg*. Így van ez véleményem szerint a konfirmációi oktatásban is.

Vizsgáljuk meg tehát a háromszög három csúcsát!

a) Miért?

„...tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek.” (Mt 28,20)

Miért van a konfirmáció? Mi az oka és mi a célja? Mi indít rá, és mit várunk tőle? – *A teológia kérdésvetései* ezek. A konfirmációi könyvek egy része próbál választ adni ezekre a kérdésekre.

A széles körben elterjedt Konfirmációi káté (1963) válasza: „Azért készülök konfirmációra, mert meg vagyok keresztelve. Ez arra kötelez, hogy megismerjem evangélikus egyházunk tanítását, megvalljam hitemet szóval és cselekedetekkel, és az úrvacsorával élők közösségébe lépek.”¹

Az Istené vagyok! című káté egyértelműen az úrvacsoravételre készít elő saját célkitűzése szerint.²

Forgács Gyula református lelképásztor könyvében *dr. Makkay Sándort* idézi³, aki szerint a konfirmáció célja „bevezetni az ifjúságot a keresztyén életbe, közelebből a gyülekezet szeretetközösségébe”. Ezenkívül megjelöli az úrvacsorát is mint a konfirmáció koronáját.

Scholz László egy sokéves teológiai vita konklúzióját vonja le: „a konfirmáció nem egyéb, mint a gyermekkorban megkeresztelt ifjúnak felkészítése az Úr szent vacsorájára”⁴. A Scholz által leírtak sokszor a mai kérdéseinkre is válaszolhatnak. Az általam átnézett anyagban ő adja a teológiaiilag megalapozottabb célkitűzést a konfirmációi oktatásról. Próbál visszatérni az eredeti, a reformátori konfirmációi gyakorlathoz, amelynek lényege az igaz hit megismerése, és ezt követően az úrvacsora vétele. Scholz elveti a fogadalomtételt részben dogmatikai, részben

*Az Evangélikus Hittudományi Egyetem gyakorlati tanszékén katechetikai gyakorlatra készített dolgozat

¹ i.m. 5. old.

² i.m. 5. old.

³ Vezérkönyv a konfirmációi oktatáshoz 1924.

⁴ Vezérfonal a konfirmációi oktatáshoz 1948.

lélektani okokra hivatkozva. Vitatja a hitvallás, a vallástétel mozzanatát a pietista értelmezésben: „Nos, nem lehetetlen, hogy valamely gyermek valóban a konfirmációi oktatás alatt jut el a döntő fordulathoz a személyes hit dolgában, de ezt általános kívánalomná tenni – vakmerőség⁵, viszont elfogadhatónak tartja a reformátori értelemben: hitvallás az egyház tanításának megismeréséről.

Fontosnak, sőt a legfontosabbnak tartja a szentségekről szóló tanítást, de „ha az iskolai rendes vallástanításban kedvezőtlen fordulat állna be, akkor a konfirmációi oktatás anyagát is ki kellene terjeszteni. (...) Hanem akkor be kellene vezetni a jóval hosszabb ideig tartó konfirmációi oktatást⁶ – teszi hozzá.

D. Raffay Sándor kátéjában a konfirmáció célja a hitvallás Isten és az emberek előtt.⁷

Összefoglalva tehát: A konfirmáció a *gyermekkeresztség* miatt szükséges – annak *tudatosítására*. Szándékosan nem megerősítést írtam, hiszen a keresztség ereje, érvénye, hatása nem a konfirmációi oktatáson, hanem egyedül Isten kegyelmén múlik, s nem szorul megerősítésre. A konfirmálandó fiatal az, akit a keresztség eseményére kell emlékeztetni.

Bármennyire is nagy a vágy, hogy a konfirmáció eredménye az élő hitű fiatal legyen, nem minden esetben valósul meg az álom. Főleg azért kell óvatosan bánnunk ezzel a kérdéssel, mert a hit megmérése nem lehet emberek hatalmában.

Mi lehet mindezek után a *konfirmáció célja*? Adjon útmutatást a bevezetőül választott Ige:

– az egyház tanításának *ismertetése* (nemcsak a dogmatikai tanítás) nem önmagáért az ismeretért, hanem

– „hogy megtartsák...” Krisztus-követésre *hívás*, amelyet a keresztyén életforma megismertetésével, *átadásával* segíthetünk, amelybe természetesen az úrvacsora vétele is beletartozik.

A követés feltétele, s egyben az órák célja, hogy a fiatal megérezze, fontos a személye Istennek és egyháznak, tehát elengedhetetlen cél

– a fiatalok kérdéseinek *megválaszolása*, illetve a közös válaszkérés.

Ha pedig a másik oldalról közelítjük meg a problémát, akkor

– ha már nem a mi hatalmunkban áll a konfirmandus személyes hitre jutása, akkor úgy kell eléelnünk az evangéliumot, hogy vonzó legyen számára az egyház, amihez kapcsolódva később még megérintheti őt Isten Lelke.

b) Kinek?

„Van hozzá közöd, hogy mit csinálok? És hogy mit gondolok?

Van hozzá közöm, hogy mit csinálsz? És hogy mit gondolsz?

Van közünk egymáshoz?

Talán – igen.”

(svéd gyerekvers)

Mivel a konfirmációtól a fentiek alapján nem a hitre jutást várjuk elsősorban, ezért *megállapítható ideális életkor*, amelyhez a konfirmáció úgy tartozhatna, mint a gimnázium végéhez az érettségi. Így az a kérdés, mely korosztályhoz tartozók alkalmasak arra, hogy a teológiai

célt be tudják tölteni, azaz az egyház tanítását el tudják sajátítani. Ez már különbözik az egy-egy bibliai történet megtanulásától, szükség van a tételes tanulás és a rendszerezés képességére is.

Piaget szerint⁸ a gyermek 11–12 éves korától válik alkalmassá az elvont gondolkodásra, ekkortól már absztrakt fogalmakat is tud használni, sőt összegzésre, a következmények levonására is képes. Goldman⁹ későbbre, 13–14 éves korra teszi az igazi vagy absztrakt gondolkodásra való képességet. Egyben megállapítja, hogy a gyermek vallásos fejlődése lassabb, mint az általános.

Ezek alapján már akár *13–14 éves korban is történhetne* a konfirmációi oktatás.

A felmérés, amelyet részben teológusok, részben aktív ifjúsági körbeli fiatalok között végeztem, azonban a *15–16 év közötti életkort tartja ideálisnak*, s én is ezzel értek egyet. Az is figyelemreméltó, hogy azok, akik ezt az életkort jelölték meg, általában korábban, 12–13 évesen konfirmáltak. Kimondatlanul is látszik tehát, hogy saját konfirmációjukat korainak ítélik.

Szembe kell néznünk azzal is, hogy a konfirmáció gyakran nem egy évek óta tartó folyamat középső láncszeme, amelyet megelőz a hitoktatás és követi az aktív gyülekezeti és/vagy ifjúsági élet. Ha így lenne, tényleg indokolt lenne a 13–14 éves korban történő konfirmáció. Ha viszont a realitást vesszük alapul, tehát azt, hogy a konfirmáció sokszor csak elszigetelt egy vagy két év, amelyet a fiatal az egyházzal kapcsolatban tölt el, akkor talán még gondosabban kell megválasztani az időpontot. Semmiképp sem javaslom a 14 év alatti életkort, mert akkor a gyermekkor végeztével a konfirmáción tanultak is könnyen bekerülhetnek a mese címkével ellátott képzeletbeli dobozba, jobb esetben elfelejtődnek, ahogy a régen fejből tudott alátódalok, mondókák. Azonban túl későnek tartom a 18 éves korban elkezdett konfirmációi oktatást. Az egyetemi – főiskolai továbbtanulási hajsza előtt kell beiktatni minden olyan programot, amelyet szokássá akarunk tenni egy fiatal életében. Csak ha korábban megszokta, hogy időt szakít a vasárnapi istentiszteletre, vagy éppen a naponkénti imádságra, bibliaolvasásra, akkor teszi ezt akkor is, amikor minden percét be kell osztania. Így tehát marad a 15–16 éves kor, amikor még általában nincs kész a fiatal személyisége.¹⁰ Keresi a lehetséges válaszokat az élet nagy kérdéseire, fogékony a külső hatásokra, már konfrontálódik a körülötte felbukkanó problémákkal, eléje kerül a párkapcsolatok öröme és gondja, fontos számára a barátság, szükösége van tájékozódási pontokra, példaképekre. Ugyanakkor már nem egyszerűen szülei hatására cselekszik, ha Istenet keresi, hanem egzisztenciális vágy hajtja, ellentétben a korábbi motivációkkal: hagyománytisztelet, engedelmesség.¹¹

Természetesen a 15–16 éves kor sem lehet mindenki számára ideális, hiszen az egyes gyermekekben másként zajlanak a fejlődési folyamatok, és mert a kamaszkor sokak számára a vallástól való eltávolodást hozza el.¹² Mindezt együtt látva a gyülekezethez nem tartozó fiatalok konfirmációját 15–16 éves korban tartom ideálisnak, így az oktatás – hosszától függően – 13–15 éves korban kezdődhetne. A mai általános egyházi gyakorlathoz ké-

⁸ Tamminen i.m. 51. old.

⁹ uo. 52. old.

¹⁰ Dr. Bagdy Emőke i.m. 73. old.

¹¹ Dr. Buda Béla i.m. 80. old.

¹² Tamminen i.m. 48. old.

⁵ uo. 5. old.

⁶ uo. 5. old.

⁷ Evangélikus konfirmandusok kátéja 1933. 3. old.

pest csak néhány év eltérést jelent a javaslatom, ebben az életkorban azonban rövid idő is sokat számíthat a személyiség gyors fejlődése miatt.

Mivel a lelkészek általában nem kedvük szerint válogatják össze a résztvevőket, s adott diákokkal dolgoznak, ezért külön hangsúlyozom, hogy *a csoport tagjainak fejlettségét, képességeit figyelembe véve kell kialakítani a konfirmáció anyagát – akár évente újra, óráról órára.*

c) Hogyan?

„Aki Krisztusra néz, valójában Istent és a világot látja együtt, többé nem tudja Istent a világ nélkül és a világot Isten nélkül látni.” (D. Bonhoeffer)

Pedagógiai módszerek sokaságát használhatnánk a hitoktatásban, a konfirmációi oktatásban. Mégis, ahogy a felmérés is mutatja, egyházunk még mindig a 16. században újdonságnak számító kátéformát részesíti előnyben. A legáltalánosabban használt könyvek a *Kis káté* és a *Konfirmációi káté*. De még más típusú segédanyagok is tartalmaznak kátékat, így pl. a következők: Pröhle Károly: *Az evangélium igazsága*, Benkóczi-Keken: *Amit minden evangélikusnak tudnia kell*, Gáncs-Foltin: *Életjel*. Mi ennek az oka?

Vannak, akik a módszer eredményességére hivatkoznak.¹³ Azonban vigasztaló, hogy már 1924-ben is hangot adtak az ellenkező véleménynek: „Tiltakozom az ellen, hogy a konfirmációi kézikönyv csak 'káté' és 'rövid' legyen! Nem szabad engednünk, hogy kényelmi szempontok érvényesüljenek. Egyházunk jövőjének lelkiismeretes megalapozásáról van szó.”¹⁴

A felmérés alapján elmondható, hogy a tanulók kb. 50%-ának teljesen megfelel a Konfirmációi káté tartalma, mind formája szerint. A maradék 50% a témákkal elégedett, csupán a kérdés-felelet formán változtatna. Csak néhány olyan válasz érkezett, amely más témákat is tárgyalna, mint a Konfirmációi káté.¹⁵

A kátétanulás haszna, hogy kézzelfogható, könnyen számonkérhető, s a régen megtanult (bemagolt) szavak később megtehetnek tartalommal. Azonban ez csak akkor igaz, ha valóban megtanítja a lelkész. Több gyülekezetben szokás, hogy a kérdéseket a vizsgára egymás közt elosztják, így egy nagyobb létszámú csoport esetében 10–12 kérdés és válasz megtanulásával már lehet konfirmálni. Ugyanezt a kiskaput nem engedi meg egy olyan anyag, amelyet át kell gondolni, meg kell beszélni, amely nem bemagolható. Szintén problémának tartom, hogy a kátétanulás a vizsgát tartja szem előtt, holott a konfirmációnak nem a vizsga a célja, ahogy azt már előbb említettem. Ezenkívül sokkal hatékonyabb a tanulás, ha a diák is aktívan részt vesz a tanítási órán, ha énekelni, rajzolni, beszélgetni, játszani, gondolkodni van alkalma a tananyag kapcsán.¹⁶ Ez igaz lehet a konfirmációi órákra is, csak a kreatív tevékenységeket a tanulók életkorához kell igazítani.

A Németországban használatos konfirmációs könyveknél teljesen ellenkező a tendencia: káté legfeljebb függelékként csatlakozik¹⁷ a tankönyvhöz, vagy teljesen el is marad.¹⁸ Ezzel igazodik a más tantárgyaknál alkal-

mazott módszerekhez, így lehet a hittan az általános oktatás része.¹⁹

A pedagógiai szempontokhoz kapcsolódóan egy szó jut eszembe: *korszzerűség*. Értsük ezt mind a XX. század végének kihívásaira, mind pedig az oktatásban résztvevők korára. Így érintheti meg a konfirmáció a teljes embert, hiszen tekintettel van személyiségfejlődésére, környezetére, az őt körülvevő kihívásokra, s *ehhez igazítja az örök és időtálló evangéliumot, amelynek bár tartalma változatlan, mindenhol, mindenkinek, mindennap sajtóosan, személyre szabottan szólal meg* a Szentlélek tolmácsolásában. Ne legyünk mi, (leendő) hitoktatók, lelkészek akadályai a Lélek változatos működésének.

3. Tények és elvárások – a felmérés eredményének összefoglalása

Három kérdéscsoport szerepelt a közreadott kérdőíveken a konfirmációi oktatás anyagával kapcsolatban.

- Mely könyveket használták a megkérdezettek? (Külön kérdés a Biblia használatáról)
- Milyennek képzeled el a megkérdezett a jövő konfirmációs tankönyvét tartalmi és metodikai szempontból?
- Milyennek találta a megkérdezett a konfirmációi oktatást a tananyag szempontjából?

a) *Tankönyvhasználat*

A megemlített könyvek:

- Konfirmációi káté
- Élet-jel
- Amit minden evangélikusnak tudnia kell
- Hitünk-életünk
- Konfirmandusok kiskönyve
- Luther Márton négy hitvallása
- Az evangélium igazsága
- Kis káté

A legtöbb helyen a Kis kátét és a Konfirmációi kátét tanítják, a többi anyag csak egy-egy gyülekezet sajtósága, illetve valamelyik káté kiegészítő anyagaként szerepel.

A *Biblia használata* a konfirmációi oktatásban: Örvendetes – és természetes –, hogy minden megkérdezett csoportjában kézbe került a Szentírás az órákon. Viszont legtöbben csak olvastak belőle, csupán néhányan említették meg a Biblia „használatának” megtanulását, pl. térképek, utalások, egyes helyek kikeresése, könyvek sorrendjének memorizálása. Jó, ha ez azért maradt el, mert nem volt rá szükség, mert mindenki tudta. Azonban a tapasztalatok szerint ilyen csoport nem létezik. Ennek oka lehet az is, hogy a 12–13 éves konfirmandusok valamilyen gyermekbibliát olvasnak otthon, de az is egyre gyakoribb, hogy a családban nem adnak a fiatalok kezébe Szentírást. *A konfirmáció legyen alkalom arra is, hogy a keresztény élet egyik alapját, a Bibliát maguké-
nek érezhessék ifjú gyülekezeti tagjaink!*

b) *A jövő konfirmációs könyvével szembeni elvárások:*

- **több rajz: 6²⁰**
- több művészi kép: 2
- több meditatív fénykép: 3
- kevesebb komolyság: 1
- több vers: 1

¹³ Novák Elek i.m. 3. old.

¹⁴ Forgács i.m. 37. old.

¹⁵ A felmérés eredményéről a 3. pontban szövegeztünk részletesebben.

¹⁶ Valláspedagógiai szeminárium 1997/98. II. félév

¹⁷ Leben entdecken, Hannover 1981

¹⁸ Elisabeth Achtlich – Egbert Haug: Unterrichtsblätter für Konfirmanden, Berlin

¹⁹ Katechetika gyakorlat 1998. március 30.

²⁰ A számok a szavazatok számát jelölik.

válaszoljunk elsősorban. Ebbe a válaszádba *beleszöhető* mindaz, ami a kátéból igazán fontos. Hiszen ami az emberi életkérdésekkel nem érintkezik, az végül lényegtelen. A kereszténység az élet vallása, ahol *a tantételek nem önmagukért, hanem értünk, emberekért vannak. Ezt az óriási lehetőséget kell tudatosítanunk a tanítás szolgálatában.*

A bevezető idézet a megújulásért tenni akaró lelkészekre is alkalmazható: Vannak emberek, akik sohasem látják meg Istent. Vannak, akik meglátják ugyan, de szemüket sosem képesek levenni róla. Akiknek sikerül, hogy egyszerre figyeljenek Istenre és a rájuk bízott emberekre, azok tudják megváltoztatni a világot.

Zsugyel Adél

Irodalomjegyzék

Achtnich, Elisabeth – Haug, Egbert: Unterrichtsblätter für Konfirmanden I–II., Burckhardt Verlag Gelnhausen, Berlin én.

Dr. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.

Benczúr László: Konfirmációs káté, Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest, 1954.
Benkóczy Dániel – Dr. Keken András: Amit minden evangélikusnak tudnia kell, én. hn.
Dr. Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
Evangélikus gyermekek könyve, Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest, 1958.
Ferenczy Zoltán: Új szív, Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, 1958.
Dr. Foltin Brúnó – Gáncs Péter: Élet-jel, Evangélikus Sajtóosztály, Budapest, 1985.
Forgács Gyula: Vezérkönyv a konfirmációi oktatáshoz, Sylvester Könyvnyomda, Tahitótfalu, 1924.
Gáncs Péter: Utazzunk együtt! Fébé, én.
Leben entdecken – ein Buch für Konfirmanden, Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn – Bruckhardt Verlag, Hannover, 1981.
Konfirmációs káté, szerk. Káldy Zoltán, Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest, 1963.
Novák Elek: Evangélikus keresztyén vagyok, Baross Nyomda, Győr, 1939.
Scholz László: Evangélikus konfirmációs káté, Magyar Luther Társaság, Budapest, 1948.
Scholz László: Vezérkönyv a konfirmációi oktatáshoz, Magyar Luther Társaság, Budapest, 1948.
Sztelho Gábor – Urbán Ernő: Istené vagyok! Széchenyi Könyvnyomda, Győr, 1937.
Tamminen, Kalevi – Vesa, Laulikki – Pyysiinen, Markku: Hogyan tanítsunk hittant? Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest, 1998.

Az élet titka

(Hernyó módjára vagy pillangó módjára)*

BEVEZETÉS

Kedves Testvérek! Mikor láttunk utoljára gyönyörű pillangót repkedni a mezőn tűzpiros pipacsról kék búzavirágra? Ha a pillangó színe sárga, szinte beleolvad a nap színébe. Ki gondol arra, hogy a kecsesen repkedő pillangó előtte hernyó alakban földön csúszott-mászott? Egyszer csak elkezd a hernyó saját testének koporsóját megszőni és eltűnik a bábban. Ami ott benn történik, szem nem látja, fül nem hallja.

Egyszer csak a hernyóból pillangó születik. Csúnyaságból szépség. Földhöz ragadottságból szárnyalás. A hernyó levetkőzi korlátait, megkötözöttségét, szűk látókörét, tehetetlenségét és pillangóként szárnyal felfelé, átalakulva, boldogan.

Hernyó módjára állunk meg mi is egy kommunikációs zavarban, konfliktusban, a meg nem bocsátás állapotában. A földhöz ragadottságunk nem engedi, hogy elinduljunk, megszöjünk a bábót és benne fejlődünk. Pedig micsoda érzés pillangóként, békésen szárnyalni!

A hernyó-állapot nem enged fejlődni. Egyszer egy gyülekezetben az egyik gyülekezeti tag nem tudott lelkészével egy kérdésben megegyezni. Sértődöttség maradt a szívében, ami később elmúlt, de minden úrvacsorai istentiszteleten átment a szomszéd faluba úrvacsorát venni. Nem tudta megbeszélni maradéktalanul a problémát,

nem tudott mit kezdeni a konfliktussal, nem volt képes megbocsátás után saját gyülekezetében odajárulni az oltárhoz. Régen történt mindez, már nem is tudom, hol hallottam a történetet; biztos vagyok benne, hogy ez az ember akart pillangóként szárnyalni, de nem tudott. A tehetetlenség nem engedte el, fájdalmában elvonult a szomszéd faluba. Nyomorúságos a hernyó-állapot, és micsoda érzés pillangóként békésen szárnyalni!

Azt vettem észre az évek folyamán, hogy mi keresztyének nehezebben vállaljuk fel a megbeszélésre irányuló konfliktusokat, a konfrontációt. „Jaj!, meg ne sértsem a másikat! Inkább hallgatok!” – ezt a magatartást választjuk, strucc-politikát folytatunk. Nehezen mondjuk ki az igazságot, ha azzal fájdalmat okozhatunk.

Hernyó akarok lenni vagy pillangó? Gondolkodjunk el ezen együtt! Abban szeretnék segíteni, hogy pillangók lehessünk. Készítettem egy szép sárga pillangót. (Csak mellékesen jelzem, hogy a pillangónak szimbolikus értelme is van: a lélek halhatatlanságának, a feltámadásnak a szimbóluma. Más szimbólumvilágban a sárga pillangó az élet boldogságát, a földön kapott örömet jelenti.) A sárga pillangó szárnyára – amit készítettem – rá van erősítve egy papír. Mi van rajta? Megkérem valamilyik testvéremet, olvassa fel: (Jézus mondja: „**Én vagyok az út, az igazság és az élet**” (Jn 14,6).

Jézus az út. Életutunkat, mindennapjainkat zavarja, hogy nem tudunk megfelelően kommunikálni. **Jézus az**

* Elhangzott: Diakóniai csendesnapok, Sopron, 1998. március 19.

igazság. Az igazság érettebbé tesz, de nem tudunk megfelelően konfrontálódni. **Jézus az élet.** Az életünket mérgezi, hogy nehéz a megbocsátás.

Mind a három problémakört együtt nézzük: **kommunikáció, konfliktus, megbocsátás.** Először magánéletünkre nézve, utána szolgálatunkra nézve. Sajnos nehezen tudjuk lerakni munkahelyünk ajtaja mögött a munkahelyi problémákat. Nehéz a magánproblémákat otthon hagyni. Lehet, hogy ide is elhoztuk. A kettő keveredik, és ezért még nehezebb az egész. Engedjük most el!

A három problémakör áttekintésében vetjük meg az alapját a segítő beszélgetés elméletnek. Alap nélkül nincsenek falak, nincs tető. Csak az tud más problémájában segíteni, aki saját problémáit tudja kezelni, egyedül vagy mással, de tudja. Csak az tud segítő beszélgetést folytatni, aki az alapdolgokat átgondolja. Nem ülhetek le valakivel szemben segítő beszélgetést folytatni, ha nem tudok hallgatni. A hallgatás kérdése pedig a kommunikáció tárgykörébe tartozik.

JÉZUS AZ ÚT

Jézus az út. Nehéz a keskeny úton haladni, mert kommunikációs zavarok lépnek fel. Gyakran látni az utcán, hogy két ismerős elmegy egymás mellett. Az egyik megkérdezi: „Hogy vagy?” – de máris megy tovább, a válasz meghallgatása nélkül. A másik rutinosan válaszol: „Kösz, jól vagyok!” – de ő is megy tovább. Tudja jól, hogy a választ a levegőnek mondja. Valaki egyszer kipróbálta, hogy más választ ad a mindennapos kérdésre. A válasz így szólt: „Kösz, rosszul.” A kérdező reagálása: „Akkor jó. Szervusz.” Nem várta meg a választ, nem tudott hallgatni.

Milyen kommunikációs zavar keletkezett ebben a párbeszédben? Érdektelenség. A sztereotip mondatok használata. A hallgatás-képtelenség.

Hogyan kérdezzek? Mit válaszoljak? Meddig hallgassak? Mikor jobb, ha hallgatom, mint ha megszólalok? Sorolhatjuk a kérdéseket. (Írjuk fel nyugodtan, ha még eszünkbe jut kérdés! Nehogy valakiben ez kommunikációs zavart okozzon.) Térjünk rá a kommunikáció tárgykörére!

Mit jelent kommunikálni? „A kommunikáció annak eszköze, hogy igazi közösséget vállalhass a másik emberrel” (Josh McDowell). A kommunikáláshoz két ember kell. Ha két ember közül az egyik nem hajlandó erre, akkor beszélgetni lehet, kommunikálni nem. A kommunikációban benne van, hogy egyikőjük életének tartalmából ad át valamit, a másikuk ebben részt vesz képességei szerint. A közösségvállaláson van a hangsúly. Hordozom a másikat. „Egymás terhét hordozzátok”. (Gal 6,2) Beszélni a falnak is lehet.

A bensőséges, érett kapcsolatok alapja a szeretetben gyakorolt kommunikáció. „Egy eszköz, amely megtanít bennünket a másik megismerésére, megértésére” (Richard Strauss). A házasságok 99%-a azért megy tönkre, mert megszakad az egymással való megbeszélés (kommunikáció). Úgy érzem, ez a gondolat, tapasztalat érvényes mindennemű kapcsolatunkra. Barát–barát, szomszéd–szomszéd, testvér–testvér között is.

Mennyire fáj, ha valakivel nem értünk szót, nem tudunk kommunikálni? Mennyire fáj, ha a szülő féltő szavai nem érnek célt, és a gyermek vesztébe rohan? Mennyire fáj, ha két fiatal élete kettétörik, mert a szerelem mellett

nem volt idejük megbeszélni a mindennapjaikat? Pedig „azok a házaspárok a legboldogabbak, akik a legtöbbet beszélgetnek egymással” (Mark Lee). Ez a gondolat, tapasztalat is átvihető minden kapcsolatra. Azok a legboldogabb emberi kapcsolatok, ahol meghallgatnak, és ahol én is tudok hallgatni.

A kommunikációnak két fontos eleme van: a meghallgatás és a beszélgetés. „Legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra” (Jak 1,19). Shakespeare: „Add oda minden embernek a füledet, de kevésnek a hangodat.” Hallgatni nehéz, meghallgatni még nehezebb.

Arra kérem a Testvéreket, hogy mindenki válasszon ki valakit a csoportból. Ha lehet, ne ismerőst, ne barátot. Fordítsa a székét vele szembe, egy kicsit távolodjanak el a másik pártól. Nézzenek rá az órájukra és három percig beszéljen az egyikük, utána három percig a másikuk. A hallgató verbálisan nem szólhat meg, csak nonverbális és metakommunikációs elemeket használhat. Segítse a beszélőt figyelő, éber tekintettel, megfelelő testtartással, egy vállsimogatással, fejbólintással... Utána – mondjuk négy percben – beszéljék meg, mit éreztek. Segítő kérdések: nehéz volt hallgatni? Volt olyan pillanat, amikor szerettünk volna megszólalni, bebeszólni? Mit érzett a beszélő? Érezte, hogy tényleg meghallgatták? Közösségvállalás volt vagy tere-feré a beszélgetés? A beszélgetés tárgya lehet: Hogyan érkezünk ide? Miért jöttünk? Hol szolgálunk? Bármilyen. (A gyakorlat közben halkán szól a zene.)

Lehet otthon tovább tréningezni! Ki bírja tovább? A telefonos lelkigondozás tapasztalataiból szeretnék egy gondolatot kiemelni. Több éve szolgáló segítőtársak mondták el. A telefon megcsörrenése után a segítő felveszi a kagylót, köszön és általában másfél perc az, amit várni szoktak, ha a hívó nem tud megszólalni, mert akkora nagy a fájdalom. Volt olyan eset, amikor a segítő 45 percet várt a másikkra, hogy megszólaljon.

Úgy érzem, hogy a közösségvállalás legalapvetőbb eleme a meghallgatás. Eszköze két fül. „A nyitott fül a leghihetőbb jele a nyitott szívnek” (David Augsburg). Gondoljunk erre, amikor leülünk valaki mellé beszélgetni.

A kommunikáció másik eleme a beszélgetés. Josh McDowell tizenegy alapelvét szeretném felsorolni:

1. Szánd el magad a megvalósításra (kommunikációóra)!
2. Tanulj meg kompromisszumot kötni!
3. Keresd a megértést!
4. Támaszd alá embertársaid érdemeit, méltóságát és értékét!
5. Légy pozitív és biztató!
6. Gyakorold a bizalmas viszonyt! (Nem mondom el a titkokat)
7. Várd ki a kedvező időpontot!
8. Oszd meg a másikkal érzelmeidet!
9. Ne próbálkozz gondolatolvasással!
10. Válaszolj, hogy bebizonyítsd, hogy odafigyelsz!
11. Légy őszinte!

Érdemes otthon végiggondolni az alapelveket. Én csak egyet emelek ki: Várd ki a kedvező időpontot! „Mindennek megszabott ideje van, megvan az ideje minden dolognak az ég alatt. Megvan az ideje a hallgatásnak és megvan az ideje a beszédnek” (Préd 3,1; 3,17). Már a

gyermek is tudja, hogy a rossz hírt (az ellenőrzőbe került megrovást) akkor hozza elő, ha a szülőnek jó a kedve. Előtte segít egy kicsit a házimunkában. Már a diák is tudja, hogy nem megy be vizsgázni, amíg professzora meg nem ebédelt. A szeretetnek kell megmutatni az utat, hogy mikor és hol mondjam el a rossz hírt vagy vitassak meg egy kérdést. Az orvosnak sem szabad a folyosón közölni a halálhírt a hozzátartozóval. Segítő beszélgetést sem jó a villamoson folytatni.

Mennei Atyánk, aki legjobban ismer bennünket, nyissa meg az egymás közötti kommunikációs csatornáinkat, hogy emberi kapcsolataink minden nappal teljesebbé váljanak. Aki még jobban szeretne elmélyedni – az alapok után a falakat szeretné építeni –, annak ajánlom *A segítő beszélgetés* jegyzetét (H. Faber és E. van der Schoot). A jegyzet kulcsszavai: Hitelesség – elfogadás – empátia.

JÉZUS AZ IGAZSÁG

Jézus az igazság. Pál apostol írja: „... igazságához ragaszkodva növekedjünk fel szeretetben” (Ef 4,15). A mindennapi életünket, szolgálatunkat zavarja, hogy nehéz megmondani az igazságot. Féljük a másikat, féljük magunkat. Nem akarunk fájdalmat okozni, nem akarunk konfliktust. Játsszuk, hogy az élet rózsaszín, pedig a felete felhők gyülekeznek.

Biztosan jártunk már úgy, hogy egy kavics, kő ment a cipőnkbe. Minden egyes lépés fáj. Szerettük volna levenni a cipőnk, de olyan helyen voltunk, hogy ezt nem tudtuk megtenni. Kihúztuk magunkat és mentünk tovább, mintha semmi bajunk nem lett volna. A kő pedig sebet ejtett rajtunk.

A konfliktusnál sokan ezt a magatartást választják, tagadják, hogy van. Pedig ez az első ebben a tárgykörben, hogy elfogadom, hogy **konfliktus van. Hozzátartozik az élethez!** Szenvedés van, hozzátartozik az élethez. A jó tulajdonságom mellett ott van a rossz tulajdonságom (árnyékszemélyiségem), hozzátartozik az életemhez. Ha hibázom, az is én vagyok.

Ha két ember elkezd beszélgetni és bensőséges viszony alakul ki közöttük, a másság miatt kialakul a konfliktus is. A konfliktus hasonló egy labirintushoz. Hol a kijárat? Mikor benne vagyunk, nem találjuk a kijáratot. „A személyiségek közötti labirintusokon áthaladni nehezebbnek bizonyul, mint béketárgyalásokat vezetni két hadban álló hadsereg között” (Josh McDowell). Nehéz a segítő beszélgetésben a másikkal együtt menni a labirintusában.

Hogyan viselkedünk a saját labirintusunkban? Nem veszünk tudomást arról, hogy labirintusban vagyunk, pedig ott elég sötét van. Gyertyát gyújtunk és félig veszszük komolyan a helyzetet. Visszafelé kezdünk elindulni. Szemrehányást teszünk embertársunknak, hogy miért hozott ide. Fejünket a falba verjük, önmagunkat vádoljuk.

Szükségünk van dohos, sötét labirintusunk bebarangolására. A konfliktusokból tanul az ember. Egy közmondás: „Nagyobb a jutalma egy konfliktus megoldásának, mint egy kapcsolat-felbontásnak”. Valahányszor megoldunk egy konfliktust, teljesebb emberként fogunk kikerülni belőle. A következő konfliktus előtt pedig erősebben fogunk megállni. Csak úgy végigszaladunk a labirintuson. Milyen csodálatos érzés a sötét, hideg labi-

rintus után megpillantani a napot! Milyen csodálatos érzés, amikor az igazság érettebbé és alkalmassá tesz egy jobb életre!

Egy élethelyzet, amit átéltünk gyermekként, vagy környezetünkben lévő gyermek él át. A kicsiny gyermek iskolába megy. Viszi a nála szinte nagyobb, nehezebb iskolatáskát. Nem érti, hogy miért nem mehet továbbra is az óvodába. Szeretne játszani, de egy helyben kell maradnia. Az a sok betű, igazi labirintus. Néhány hónapon belül felfedezi, hogy a betűket össze lehet olvasni szavakká, mondatokká. El tudja olvasni az utcán a feliratokat. A boltba is mehet egyedül vásárolni. Micsoda öröm az első elolvasott könyv!

Ami ennél csodálatosabb, hogy a **konfliktusban ott van mellettünk az Isten**. Több Ő, mint Ariadné fonala. Nem követhetünk el olyan hibát, ami végzetes lenne. Isten nagyobb, mint a legnagyobb ballépésünk. **Isten nagyobb, mint a te ballépésed!** A hibáinkon keresztül is fel tud használni, hogy teljesebb egyéniségekké tegyen bennünket, hogy jobban tudjuk szeretni Őt és embertársainkat. Tegyük fel mindig a kérdést: Mit akar tanítani nekem az Isten abban a konfliktusban? A segítő beszélgetésben segítünk megfejteni a labirintus falára írt üzenetet: Mit akar tanítani a konfliktusban lévő embertársunknak? A titkosírás kódja: igazság. Megfejtése: Az igazság érettebbé, erősebbé tesz!

Egy kedves anekdota: A dzsungelt a sivatagtól egy folyó választotta el. Egyszer tűz keletkezett, az állatok elmenekültek a folyón át a túlpartra. Az állatok királya, az oroszlán megbízta a vízilovat, hogy lábával spriccelje a vizet a dzsungelre. A víziló úgy tett, de csakhamar elfáradt. Ekkor az oroszlán az elefántot bízta meg, hogy az ormányával locsolja az égő dzsungelt. Az elefánt úgy tett, de ő is elfáradt. Az állatok otthona tovább égett. Ekkor egy parányi madár csőrében egy csepp vizet vitt a tűzre. Majd még egyet és így tovább. Nagyon elfáradt, de a folyóhoz repült ismét, csőrébe vizet merített és vitte a tűzre. Ekkor Isten megszánta a kimerült kismadarat, esőt bocsátott a földre és a dzsungel megmenekült.

Mit akart tanítani az állatoknak Isten? Nagyobb kitarással többet lehet elérni. Mit akart tanítani a kismadárnak Isten? Hogy a reménytelen helyzetben is segít. Mit akart tanítani nekünk az Isten? Azt a parányi jót, amit megtehetünk, tegyük meg, nem hiábavaló a fáradozásunk, ő megáld.

JÉZUS AZ ÉLET

Jézus az élet. A labirintusokban gyakran vannak mérgező gázok. Ha az ember sokáig marad ilyen labirintusban és nem találja meg a kivezető utat, ott hal meg. A mindennapi életünkben az ilyen mérgező gáz nem más, mint a megbocsátás-képtelenség. **Mérgezi az ember életét, ha nem tud megbocsátani.**

Ebben a problémakörben az alaphelyzet, hogy megvizsgálom a kapcsolatot Isten és én között. Hogyan tudom a mindennapokban a megbocsátást gyakorolni, ha nem tisztázom magamban: Mit jelent, hogy Krisztus meghalt a bűneimért? Hogyan tudok biztatni mást, hogy higgyen Jézus Krisztus bűnbocsátó kegyelmében, ha én magam nem jártam meg a megbocsátás iskoláját? Először a magam számára kell elfogadnom, hogy Jézus vére minden bűntől megtisztít és saját magam számára nem tartatom meg az önvádat. Ha Krisztus nekem mindent

megbocsát, én nem tarthatok meg magamnak egy bűnt sem.

Szükségünk van megbocsátásra, mert a sértődöttség, keserűség mérgezi életünket. Szétszakítja az emberi kapcsolatokat. Nő a megtört szívek száma. Egy autentikus személy mondta egyszer, hogy az elmeegógyintézetek pácienseinek 50%-a hazamehetne, ha tudnák és elhinnék, hogy megbocsátottak nekik. Ennyire fontos a megbocsátás. Képesek vagyunk a megbocsátásra. Luther is mondja: „Isten a bűnbocsánatból minden teremtménybe helyezett egy-egy íznyt”.

Mit jelent megbocsátani? Eltűnik bennem a sértődöttség és lemondok a visszavágás jogáról. A megbocsátás iskolájában találkozunk olyan esetekkel, amikor azt mondjuk: Nem, az lehetetlen, hogy ennek az embernek jár a megbocsátás! Jogos a sértődöttség, jogos a visszavágás.

A börtönmisszióban hallottam arról, hogy egy tömeggyilkos géppisztollyal – egy másik országban – nagyon sok ember életét kioltotta. Tettéért halálra ítélték. Az egyik áldozat hozzátartozója megbocsátott neki, bement a börtönbe és látogatta öt haláláig. Beszélt neki Jézus bűnbocsátó kegyelméről. Így is lehet. Rosszra jót adok, mert a rosszra rossz további rosszat szül. Természetesen ez nem megy ilyen egyszerűen. Ez egy folyamat bennünk.

Erre a folyamatra, a **megbocsátásra mindkét félnek szüksége van**. A sértődöttség zavart okoz neki, zavart okoz bennem. Nem alszik a másik, nem alszom én. Békétlenség van az ő szívében, békétlenség van az én szívemben. „A megbocsátás három célt szolgál: 1. Kibékül két ember, 2. Krisztus békessége költözik két szívbe – 'Krisztus békessége uralkodik a szívekben' (Kol 3,12–15). A megbocsátás így munkálja az egységet Krisztus testében. 3. Két ember megtapasztalja Jézus Krisztus gyógyító szeretetét és ezt mutatja a sóhajtozó világnak” (Josh McDowell).

A segítő beszélgetésben tegyünk bizonyosságot a megbocsátó Krisztusról. Hangsúlyozzuk, hogy Krisztus minden bűnt elhordozott a kereszten! Legyünk Krisztus eszköze, a békesség eszköze! Ha valaki elmondhatja a haragját, már akkor csitul benne a békétlenség. Fontos, hogy tudjuk meghallgatni a másikat.

A HUMOR

Találtam egy eszközt, amely segít mind a három problémakörben: a humor az. „A nevetés elmélyíti a kapcsolatokat azok között, akik együtt nevetnek” – írja Konrad Lorenz. „Ne vess és a világ veled nevet” – mondja a közmondás. „A vidám szív a legjobb orvosság” – olvashatjuk a Szentírásból (Péld 17,22). „Az őszinte, szívből jövő nevetés biztos jele a lélek szabadságának. Az ilyen nevetés megtart minket emberségesnek és mások ajkára is mosolyt varázsol. Mindannyian szeretjük az olyan embereket, akikkel jókat lehet nevetni.” (Philip St. Romain)

A humor tehát olyan eszköz, amely segít a kommunikációban, konfliktuskezelésben, megbocsátásban. Oldja a feszültséget, csökkenti a távolságot két ember között, segít megfogalmazni a megfoghatatlant, gyógyír a betegnek.

Egyszer családi környezetben haldokló mellett ültünk, később hagytuk pihenni, és átmentünk a konyhába. Be-

szélgettünk a mindennapokról és valami humoros dologon felnevettünk. A halál közelsége mellett megkönynyebbülést jelentett a humor, amely ott, akkor, egy életcsíra volt. Bementem a haldoklóhoz és bocsánatot kértem, amiért szenvedése mellett egy pillanatra örültünk. Azt mondta: „Ez nekem erőt ad, könnyebben megyek el. Látom a vidámságokat és jó arra gondolni, hogy a feleségem nem marad egyedül és bánatban.”

A mindennapjainkban nehéz megélni azt az egyszerű dolgot, hogy valaki késik. Késik a munkahelyéről, késik otthonról, és már kétszer melegítettük a vacsorát... Késik egy segítő beszélgetésről. Ráadásul igazunk van, nem illik késni. Agresszió gyülemlik fel bennünk. Szabad ilyenkor a humorral élni, nem gúnyos mosollyal, nem ironikusan. Mondhatjuk: „Bizonyára nehéz volt parkolóhelyet találnod” – pedig tudjuk, hogy a másik gyalog jött. Persze lehet úgy is, hogy rárontunk a másikra durván, meg sem kérdezzük, hogy mi történt. A másik is feszült, idegesíti, hogy várják. Kész a veszekedés, a seb a szíven. Egy kis veszekedésbe még senki sem halt bele, de sok veszekedés már okozott válást.

Isten humort teremtett bennünk, nekünk. Ez azt sejteti, hogy szereti, ha humorral élünk. **Az Istennek is van humora.**

Egy anekdota szerint *Anthony de Mello* jezsuita atya, ahogy illik, halála után Szent Péternél jelentkezett a mennyország kapujánál. Az apostol azonban kételkedve csóválta a fejét, nem volt benne biztos, hogy beengedheti-e a szimpatikus, de nem éppen hagyományosan gondolkodó embert. Erre A. de Mello, szokásához híven elmesélt neki egy viccet. Péter óriási nevetésben tört ki, mire Szent Pál is kijött. Újabb vicc, még nagyobb nevetés. Rövid időn belül az egész mennyei udvar, Xavéri Szent Ferenc, Szent Ignác, Szent József és a Szűzanya is szívből kacagva vették körül az új jövevényt a kapu előtt. A fergeteges nevetésnél csak Isten hangja volt erősebb. A mennyei Atya – aki maga is szereti a humort, különben miért teremtette volna az embert? – így szólt: Engedjétek be! Még több, Tónihoz hasonló emberre volna itt szükségünk.

Kedves testvérem! Élj a humorral! Keresd az Isten humorát az életedben! Segíts mások arcára nevetést varázsolni!

ZÁRÓGONDOLAT

Nyisson meg bennünket Istenünk a kommunikációra, a konfliktusra, a megbocsátásra! Megváltó Urunk vezessen ebben! Szentlelke adjon erőt hozzá!

A befejező gondolatot *Paul Roth* Istennel mindig beszélhetünk című imádságos könyvéből választottam:

„Jézus Krisztus, felfedezőik vagyunk és segítségre várunk... Állítsd be érzékenységünket a helyes mértékre. Mert ha nincs cél meg szabály, az út könnyen zsákutcába és katasztrófába visz. Jézus Krisztus, nekünk segítség kell a kutatáshoz: térkép és iránytű, hogy segítségükkel megtaláljuk a magunk útját. Küldj olyan embertársakat, akik segítőkészen mellénk állnak. Akik keresni segítenek, számukra nincs merev szabály, akikről felismerhető, hogy ugyancsak vándorok velünk, értünk.” Ámen

Börönte Márta

K I T E K I N T É S

NAGY GYULA:

EGYHÁZI VILÁGHÍRADÓ

IX. évfolyam 10. szám

— 1998. augusztus–szeptember —

Két nagyjelentőségű kérdés áll ma a nemzetközi egyházi hírek előterében. Mi történik majd – ez az egyik nagy kérdés – az Egyházak Világtanácsa közvetlenül előttünk álló, jubileumi világgyűlésén Afrikában? Merre vezet majd tovább az ökumenikus világmozgalom útja a harmadik keresztyén évezredben, annak első éveiben?

A másik, nyilván szűkebb körű, de ugyancsak sorsdöntőnek tekinthető kérdés az ökumenikus világmozgalom jövője szempontjából is: mi lesz a csaknem három évtizedes teológiai dialógusból született Közös Nyilatkozat sorsa a Vatikán és a Lutheránus Világszövetség viszonylatában. Tágabb értelemben: mi az értelme és mi lesz majd a szerepe az egyes egyházak és világszervezeteik közötti teológiai dialógusoknak a keresztyének egységéért folyó, világméretű ökumenikus mozgalomban?

Reméljük, hogy a közeljövő mindkét kérdésre kedvező választ ad, vagy legalábbis tisztább látáshoz vezet. Ennek a válasznak igen nagy a jelentősége nemcsak az ökumenikus mozgalom, hanem egyházaink és gyülekezeteink jövője számára is!

A két nagyjelentőségű kérdés mellett talán kisebb figyelem fordul a média olyan egyházi hírei felé, amelyek a világ egyes egyházainak életéről érkezők hozzánk. De ne feledjük: a világ-ökumené sorsa végeredményben mindig a „gyökereknél”, a gyülekezetekben és az egyes egyházak országos szintjein dől el. Ezért érdemes megfigyelni azokat az egyházi híreket is, amelyek a világ egyes részeiből, a helyi szintekről érkezők. Ebben a számban például szó lesz három jelentős evangélikus egyház (Németország, Svédország és az Egyesült Államok) legújabb statisztikai adatairól, a diakónia útjáról a német reformáció hazájában, a tízévenként megrendezett anglikán Lambeth-világkonferencia eseményeiről és a reformáció egyházainak újjáépüléséről Oroszországban. Ezek is tanúsítják: Isten Lelke teremtő hatalom és láthatatlanul, szüntelenül munkálkodik a világ keresztyénségében.

(A híryang lezárása: 1998. szeptember 20.)

I. Az Egyházi Világszervezetek

EGYHÁZAK VILÁGTANÁCSA

(Az Egyházak Világtanácsának fél évszázada a mérlegen)

Augusztus 28-án volt az ötvenéves évfordulója annak a valóban egyháztörténelmi, világméretű eseménynek, amely 1948-ban, a Nieuwe Kerk hatalmas református templomában, Amszterdamban ment végbe. Több mint egy évtizedes előkészítés után és még a II. világháború szenvedéseinek légkörében a világ 147 egyházának

351 delegátusa kötelezte el magát aláírásával is a keresztyén egyházak ökumenikus közeledésére, „a hitben való látható egység és az úrvacsorai közösség célkitűzéseivel”. Az aláírók és fogadalmtevők között ott volt az öt világrész reformációi, ortodox, anglikán és szabadegyházainak nagyobb része, hivatalos delegátusaikkal. A meghívás ellenére sajnálatosan távolmaradt a lélekszámra legnagyobb keresztyén egyház, mivel XII. Pius pápa megtiltotta a római katolikus részvételét.

A nagy reményekkel induló alakuló ülés reménységei mindeddig csak részben teljesültek. Az ortodox egyházak 1961-ig szinte teljes számban beléptek az Egyházak

Világtanácsába. A tagegyházak száma az öt világrészben több mint kétszeresére, 334-re emelkedett. A Világtanács történetének legfontosabb eseményei a hét–nyolc évenként tartott *világgyűlések* voltak. Az első és a második (Evanston, USA, 1954) a világháborús pusztulás, szenvedések és a politikai megosztottság jegyében tanácskozott. A 3. világgyűlést (Újdelhi, 1961) sok új tagegyház belépése és a „harmadik világ” egyházai szerepének erősödése jellemezte. A 4. világgyűlés (Uppsala, 1968) az ökumenikus reménység hatása alatt állt (a II. Vatikáni Zsinat nagy fordulata után!). Az ezt követő három világgyűlés a keresztyén egység ügye mellett a „harmadik

világ" nyomortúsága és az egyházak szociáletikai elkötelezettsége felé is odafordult (Nairobi, 1975 – Vancouver, 1983 – Canberra, 1991). Az újabb afrikai világgyűlés (Harare, Zimbabwe) most a keresztényen egység jövője, jelenlegi krízise és a Világtanács lényeges reformja felé fordul.

Egy ismert német teológus, *Dietrich Rietschl* heidelbergi szisztematikus, a jelenlegi súlyos válságjelek ellenére is rendkívül pozitív mérleget állít föl az Egyházak Világtanácsa félévszázados szolgálatáról. Szerinte *az egyházak ökumenikus világmozgalma és az ötvenéves Ökumenikus Világtanács rövid öt évtized alatt igen jelentős eredményeket ért el. Ha az egyházak közötti szakadások, egymás ellen vívott harcaik és elszigetelődésük csaknem ezeréves történetére gondolunk, akkor e fél évszázad már eddig elért, látható eredményei az egymáshoz való közeledésben, az egységet kereső teológiai dialógusokban és a gyakorlati együttműködés számos területén valóban Isten Szentlelke munkáját jelzik. Értük szívből hálát kell adnunk ezen a félévszázados fordulón!*

A római katolikus egyház mindeddig még kívül maradt az ökumenikus világszervezet nagy közösségén. A Vatikán és az EVT ma még sokszor „ökumenikus konkurensok” is. Teológiai téren és a gyakorlati életükben azonban már jelentős együttműködés alakult ki közöttük. A fő nehézségek közöttünk az egyház egységének értelmezése, az egyházi hivatal és a papi ordináció, a nők lelkészszentelése és a coelibátus kérdései, és – ami a legfájdalmasabb – az Úr asztalánál való találkozásunk hiánya.

A meglévő akadályok ellenére mégis azzal a reménységgel tekinthetünk az ezredforduló felé: az talán majd új és erős indításokat ad arra, hogy a kétezer év alatt kialakult, egymástól elválasztó teológiai, egyházszerkezeti, liturgiai és más tradícióink ne akadályok legyenek többé, hanem egy végül majd kialakuló, új „konciliáris ökumenikus egység” gazdag sokszínűségévé lehessenek a jövő évezredben.

ENI – epd-w

(Zimbabwe egyházai a világgyűlés afrikai témáiról)

Az Egyházak Világtanácsa egyik vezető genfi munkatársa nyilatkozott a sajtónak a világgyűlés színhelyén tett nyári látogatásáról. Közvetítette Zimbabwe Ökumenikus Egyháztanácsának azt a kérését, hogy a jubileumi nagygyűlés ne csak a világméretű ökumenikus kérdésekkel foglalkozzék, hanem az afrikai egyházak legégetőbb mai kérdéseivel is.

Az egyik a jelenlegi *AIDS-krízis* a fekete világészben. A még gyógyíthatatlan betegség hihetetlen mértékben terjed és pusztít Afrika számos országában. „Országunkban naponta átlag 700 ember hal meg ebben a szörnyű betegségben és állandóan temetünk falvainkban és városainkban” – mondták az EVT ottani tagedyházainak vezetői. Kérték, hogy a világgyűlés segítse az egyházak nagyobb felelősségvállalását az AIDS elleni küzdelemben.

A másik súlyos gondjuk *az egyházak és az állam közti viszony* az afrikai országok jelentős részében. Zimbabwe egyházai nemrég tettek közzé egy közös pásztorlevelet az állam és a nemzet kérdéseiben. Benne alkotmányos reformokra szólítanak föl „az emberi jogok védelmében és széleskörű ellenállásra az általános korrupció ellen”.

Zimbabwe egyházai és népe örömmel várják a világ egyházai küldöttjeinek érkezését és mindent megtesznek majd a világgyűlés eredményességéért – mondta benyomásairól az EVT munkatársa. Kérésük csupán az, hogy *a homoszexualitás súlyos vitákat kiváltó kérdése* lehetőleg ne kerüljön a világgyűlés hivatalos napirendjére.

ENI

LUTHERÁNUS VILÁGSZÖVETSÉG

▷ (A közös nyilatkozat körüli vita)

Legutóbb részletes beszámolóban szoltunk a Világszövetség hivatalos döntéséről és a Vatikán meglepetést keltő állásfoglalásáról, valamint ennek első visszhangjáról, II. János Pál pápa, Christian Krause LVSZ-elnök és Ishmael Noko főtitkár nyilatkozatairól. A következőkben *újabb, fontos állásfoglalásokról* adunk rövid összefoglalást.

Horst Hirschler, az Egyesült Német Evangélikus Egyház vezető püspöke (Hannover), meglepetésének adott kifejezést és bírálta, hogy a Vatikán a megegyezés szövegének megelőző elfogadása után nyíltan kritizálta az evangélikus megigazulás-tan lényeges részeit, fölüljtva a Tridenti Zsinat kritikáját a 16. századból. Ez a Közös Nyilatkozat hosszú megvitatása és a szöveg közös véglegesítése után, az LVSZ beleegyező döntése után történt! A Vatikán állásfoglalása ezzel újra kérdésessé teszi a hosszú teológiai dialógus elért eredményeit és a Közös Nyilatkozat érvényét – mondta a német evangélikus egyház vezető püspöke. Ugyanezt a kritikát hangoztatta *Manfred Kock*, a Német Protestáns Egyházszövetség (EKD) egyházi elnöke is. „Az 'ökumené művésze' az, hogy egymástól eltérő nézeteinket ne szakadásnak, hanem egyik változatnak tekintsük és tartsuk tiszteletben” – mondta nyilatkozatában. Ha ez nem lehetséges, akkor minden közeledési kísérlet eleve kudarcra van ítélve.

Ezzel szemben *Karl Lehmann*, a Német Katolikus Püspöki Konferencia elnöke, kijelentette: „A Közös Nyilatkozat döntő lépés az egyházak átfogó egysége felé vezető úton... A két partner lényeges egyetértésre jutott el, amelyet évtizedek óta tartó teológiai kutatások készítettek elő... Ez régóta remélt és most már kötelező előrelépés.” Sőt egy újabb nyilatkozatában maga *Joseph Ratzinger* bíboros, a meglepetést keltő, nem várt vatikáni hivatalos válasz „atyja” is „az évszázad eseményeként” méltatja a Közös Nyilatkozatot. Katolikus részről üdvözlöi és igenli az „alapvető igazságokban elért, differenciált megegyezést”. Szerinte eljött a Közös Nyilatkozat aláírásának az ideje és reménysége az, hogy ez még az ősszel megtörténik.

Az ismert és elismert német ökumenikus intézmény, a *Felekezettudományi Kutatóintézet (Bensheim)* szerint a Vatikán válasza nehéz kérdéseket vet föl: egyformán értelmezhető úgy, mint világos „igen” és mint világos „nem”. Mert üdvözlöi ugyan a megigazulás-tan kérdéseiben elért alapvető egységjutást, ugyanakkor viszont fölüljtja a válasz második részében a Tridenti Zsinat több évszázaddal ezelőtti kritikáját a reformáció lényeges tanításairól.

Ezenkívül kétségbe vonja az evangélikus állásfoglalás „zsinati autoritását” is. Az Intézet kifogásolja azt is, hogy a nagyfontosságú dokumentumot nem maga a pápa, hanem csupán a Vatikán Keresztyén Egység Titkárságának elnöke írta majd alá.

Megemlítjük végül a *Nemzetközi Ökumenikus Szövetség* nemrég Thuringiában tartott konferenciájának a határozatát. Ez az ökumenikus fórum fontossága miatt sürgette a Közös Nyilatkozat mielőbbi aláírását. Mind a Vatikánnak, mind a Lutheránus Világszövetségnek mindent meg kell tennie a határozat szerint, hogy a legújabbban fölmerült nézetkülönbségeket tisztázzák és az aláírás is megtörténjék. A két egyházban ébresztett reményseknek nem szabad meghiusulniuk – hangzik a főhívásban.

Iwi de – ENI – epd-w

(Wittenbergi nemzetközi teológiai konferencia és Internet Fórum a megigazulásról)

A Lutheránus Világszövetség a Közös Nyilatkozattal kapcsolatos feszültségek és ellentétes vélemények megvitatására újszerű, világmeretű fórumot kíván teremteni. Az LVSZ Teológiai Osztálya október 27–31. között nemzetközi teológiai konferenciát hívott össze Wittenbergbe azzal a célkitűzéssel, hogy elsősorban fiatal teológiai professzorok vitassák meg ezt a témát: „*A megigazulás világösszefüggésekben.*”

Egyidejűleg ebbe a wittenbergi teológiai tanácskozásba *bekapcsolódhatnak mindazok, akik előzetesen bejelentik hozzászólásukat vagy kérdéseiket, mégpedig az LVSZ megfelelő Internet-oldalán* (<http://www.lutheranworld.org>. Wittenberg Conference – Wittenberg Konferenz). Valószínűleg ez lesz az első globális „virtuális teológiai konferencia” az LVSZ történetében.

Iwi de

REFORMÁTUS VILÁGSZÖVETSÉG

(Dr. Opočensky főtitkár utódlása)

A RVSZ vezetőségi ülésén bejelentették, hogy mivel a jövő évben Dr. Milan Opočensky főtitkár

második hivatali periódusa is befejeződik, külön bizottságot bíznak meg a főtitkár utódjának jelölésével. Opočensky főtitkár 1989 októberében foglalta el vezető hivatalát a Református Világszövetségben.

epd-w

VATIKÁN

(Ázsia katolikus püspökeinek konferenciája)

Az afrikai (1994), majd az amerikai (1997) katolikus püspöki zsinat után ezidén Ázsia római katolikus püspökei vitatták meg Rómában a hatalmas, legnépesebb világgrész egyházi helyzetét. Készülve az évezred-fordulóra, a tanácskozás fő témája ez volt: „*Jézus Krisztus a Megváltó, aki szeretetre és szolgálatra küld el Ázsiában.*”

Az ázsiai földrészen ma 100 millió római katolikus hívő él, nagy többségük erősen kisebbségi helyzetben. Egyedül a Fülöp-szigeteken vannak mintegy 80 százalékos többségben. Indiában a hinduizmus, Kínában a kommunista materializmus, az arab államokban, Indonéziában és Pakisztánban pedig az iszlám jelenti a legnagyobb kihívást a római katolikus egyház és a többi egyházak számára. Különösen nehéz a katolikus egyház helyzete ma Kínában és a Közel-Keleten.

MD

II. A világ egyházai

NÉMETORSZÁG

(Templomlátogatás Németországban)

A Szövetségi Statisztikai Hivatal most tette közzé a legfontosabb adatokat az 1996. esztendőről. Eszerint Németországban átlagosan 6,36 millió polgár, a lakosság mintegy 8 százaléka, vett rendszeresen részt az egyházak istentiszteletein. A 27,5 millió római katolikusból 4,9 millió (18 százalék), a 27,7 millió protestánsból (evangélikusok, uniáltak és reformátusok) pedig átlagosan 1,4 millió egyháztag (csaknem 5 százalék) volt jelen a templomi istentiszteleteken az 1996. esztendőben.

ZdZ

(A reformációi egyházak diakóniai szolgálata 150 éves jubileumát ünnepelte Németországban)

A diakónia, a hit gyümölcse és a keresztyén segítő szeretet szolgálata az egyházban és a társadalomban, egyidős a keresztyénséggel. A németországi reformáció egyházaiban ennek a szeretetszolgáltatásnak az egész egyházi életet és társadalmat átfogó, széleskörű megszervezése 1848-ban, Wittenbergben vette kezdetét. Ekkor alakult meg „A Német Protestáns Egyházi Belső Misszió Központi Bizottsága”, amelynek legfőbb szervezője *Johann Heinrich Wichern* evangélikus lelkész volt, a hamburgi „Rauhes Haus” megalapítója.

A százötven éves jubileumi évforduló ünnepségeit most is Wittenbergben, Luther városában, tartották. *A központi ünnepségek fő témái* ezek voltak: A növekvő szegénység a társadalomban – A diakóniai munka mai perspektívái – Az egyházi diakónia jövője Németországban.

Berlinben augusztus végén nyílt meg a Német Történelmi Múzeumban a „Diakonisches Werk” egész történetét bemutató nagy kiállítás. *Kohl* német kancellár és *Gohde*, a Diakonisches Werk elnöke, együtt nyitották meg a német egyházi diakónia múltját és jelenét ismertető kiállítást.

A mai Németországban a *Diakonisches Werk* a legnagyobb szociális-társadalmi szervezet, több mint 31 ezer (!) egyházi szeretet-intézménnyel és 450 ezer főhivatású munkatárssal. A hatalmas szervezet központja Stuttgartban van.

epd-w – ZdZ

(A dalai láma előadás-sorozata a buddhizmusról)

Németországi látogatása során, október végén egyhetes előadás-sorozatot tart a buddhizmus tibeti lelki vezetője erről a témáról: „*A buddhizmus útja a boldogságra.*” A hamburgi Tibeti Centrum már augusztus végén 8 ezer jelentkezőről tudott, nemcsak Németországból, hanem Európa 20 másik országából és Észak-Amerikából is.

epd-w

(Kevesebb egyházi adó-befizetés Németországban)

A Német Protestáns Egyházszövetség (EKD) jelentése szerint az 1997-ben befizetett egyházi adó összege 4,5 százalékkal volt kisebb, mint a megelőző esztendőben és összesen 7,6 milliárd márkát tett ki. Közlebből a nyugat-németországi tartományokban a csökkenés 3,8 százalék, a kelet-német tartományi egyházakban pedig 16,8 százalék volt. A pénzügyi szakértők szerint a csökkenés fő okai a munkanélküliség magas százaléka és a megnehezedett szociális helyzet.

epd-w

SVÉDORSZÁG

(A Svéd Egyház statisztikai adatai – 1997)

A Svéd (Evangélikus) Egyház Tanulmányi Osztálya most közölte az államegyház legfontosabb statisztikai adatait.

Eszerint 1997-ben 7,5 millió állampolgár – az egész lakosság 84,8 százaléka – tartozott a Svéd Egyházhoz. A kilépések száma csekély volt, és ez is csökkent az előző évhez viszonyítva. Az egyháztag-ság alapja 1996 óta a megkeresz-telés. Az újszülöttek 77,6 százalé-kának a megkeresztelését kérték a szülők, valamivel kisebb számban, mint az előző esztendőben. Ugya-nakkor 667 felnőtt-keresztele-s is történt. Egyházi házasságkötés mellett döntött a házaspárok 62 százaléka. A 15 éves fiatalok 50 százaléka vett részt evangélikus konfirmációi oktatásban. Az isten-tiszteleteken való részvétel kevés-sel visszaesett (21,9 millió egyéni részvétel az egész évben). Növekedett az istentisztelet-látogatás ott, ahol új istentiszteleti formákat vezettek be. Az úrvacsorai résztve-vők száma nagyjából azonos volt az előző esztendővel. Ezeket a statisztikai adatokat az egyház 1100 gyülekezetéből állították össze.

lwi de

NAGYBRITANNIA

(Az anglikán egyház idei Lambeth Konferenciája)

Minden tíz évben rendezik meg a világ anglikán püspökeinek

Lambeth Konferenciáját Canterbury-ben, amely inkább tanácskozó, mint döntéshozó találkozás.

Az idei Lambeth Konferencia legnagyobb eseménye az volt, hogy az anglikán világegyház történetében első alkalommal vettek részt rajta női püspökök, szám szerint 11 fölszentelt püspöknő, kik közül öten férjüket is magukkal hozták. Dr. George Carey, Canterbury érseke, celebrálta a megnyitó istentiszteletet. A közbenjáró imádságot Chilton Knudsen püspöknő (USA) vezette. A július 10. és augusztus 9. között tanácskozó, nagy konferencián 735 anglikán püspök vett részt a világ minden részéből.

A megnyitó istentisztelet is hangsúlyozni kívánta az anglikán egyház világ-egyház jellegét és nem csupán brit vonatkozásait. Ennek külső jele volt az is, hogy a megnyitó istentisztelet liturgiájában a nyugati egyházi ének és zene mellett afrikai dobszó és latin-amerikai egyházi ének és zene is megszólalt és a szuahéli és arab nyelv is szerepelt.

Vita alakult ki a sajtóban az anglikán egyház tagjainak lélekszámáról. Az anglikán statisztika szerint ma kb. 70 millió anglikán keresztyén él a történelmi egyház 37 provinciájában (egyházkerületében) az öt földrészen, közülük sokmillió Afrikában, Ázsiában, Észak- és Latin-Amerikában. A Világ Egyházainak Kézikönyve (London) 53 millió anglikánról tud. Az angol sajtó viszont csupán 23 millió gyakorló egyháztagról tudósított.

Egyhangú határozatban üdvözölték a püspökök az anglikán és az evangélikus egyház közötti „egyházközösség” jelentős erősödését, külön is kiemelve az 1996-ban megkötött Porvooi Egyezmény egyháztörténelmi eseményét. A jelenlévő evangélikus püspökök nevében Vikström finn érsek kijelentette: „A Porvooi Egyházközös-ség a század egyik legfontosabb ökumenikus eseménye volt”.

Az anglikán-római katolikus közeli kapcsolatokra viszont komoly csapás volt a nők papi ordinációjának bevezetése az anglikán egyház számos részében és az, hogy a Vatikán visszautasította ezért az anglikán papi ordináció elismerését.

A Lambeth Konferencia heteken keresztül, nagyszámú munkacsoportban vitatta meg az anglikán egyház legidősebb, vitás kérdéseit. Sokat szerepelt az anglikán egyház viszonya a többi világval-láshoz, főleg az iszlám országok-ban. Egyik fontos téma volt a kon-ferencia folyamán a „harmadik világ” szegény országainak meg-oldhatatlan adósság-terhe és az egyházak feladatai ebben a vonat-kozásban a világ kormányainál. De az egyik leghevesebben vitott, jelentős kérdés az egyháznak a homoszexualitáshoz való viszonyulása volt. Nagy feltűnést kel-tett, hogy rendkívül heves viták után a Lambeth Konferencián jelenlévő püspökök és érsekek nagy többséggel kinyilvánították: „a homoszexualitás gyakorlat össze-geyzetethetetlen a Szentírással”.

Canterbury érseke, aki jelenleg még csupán „primus inter pares” a többi provincia vezető püspökei, érsekei között, most jogot kapott arra, hogy szükség esetén közbe-lépjen és közvetítő legyen a többi anglikán provincia vezetői között az öt földrészen. Egyesek szerint ez már az első lépés egy anglikán patriarchátus vagy pápaság kiala-kulása felé.

ENI – epd-w

BELGIUM

(EU-kápolna Brüsszelben)

Az Európai Unió brüsszeli köz-pontjában előkészületeket tesznek egy EU-kápolna közeli fölszentelé-sére. Az Európai Közösség jövőndő „lelki központja” egy 16. századból való, helyreállított római katolikus templom, amely ökumenikus szol-gálatot végezne majd az Európai Unió jelenleg mintegy 18 ezer munkatársa és családjaik számára, mégpedig mint „az EU brüsszeli nagy gettójának keresztyén szíve”.

ENI

OROSZORSZÁG

(Újra megnyílt az evangélikus Péter-Pál templom Moszkvában)

Az első evangélikus gyülekezet a 16. század végén alakult meg Moszkvában. Az első evangélikus templom alapkövét Nagy Péter cár idejében helyezték el. Mai alakját a Péter-Pál templom a 20. század

elején nyerte el és ekkor lett az Oroszországban élő evangélikusok székesegyházává, központi templomává.

A stálini diktatúra idején, 1938-ban a szép és központi fekvésű belvárosi templomot lefoglalták és bezárták. Utolsó lelkipásztorát egy hírhedt koncentrációs táborba száműzték. A neogótikus stílusban épült templom először koncertterem, majd moziépület lett, több mint negyven éven keresztül. Még ma is a pusztulás képét mutatja: oltárát és orgonáját elpusztították, a templomteret hatalmas raktárhelyiségnek használták. Megkezdett renoválásakor eddig több mint 100 tonna hulladékot távolították el, de a helyreállítás csak az év végére fejezhető majd be. Kisebb helyiségeiben azonban a moszkvai evangélikus gyülekezet már most is tart istentiszteleteket, bibliórakat és gyülekezeti összejöveteleket. Jelenleg *Peter Urie* lelkész és *Luise Kunze* diakonissanővér a gyülekezet lelkigondozói.

LD

SZENTFÖLD

(Újra látogatható Jézus megkezdésének helye a Jordánnál)

Izrael állam keresztyén egyháza örömmel üdvözölték a kormányt az azt a döntését, hogy végre megnyitották a zarándokok előtt Jerikó közelében, a Jordán folyónál, azt a területet, ahol az ősi hagyomány szerint Jézus megkezdése történt a folyó vízében. Ezen a helyen a 19. században egy ortodox emléktemplom is épült. Ez a terület 1967-ben került Izrael fennhatósága alá és mindaddig szigorúan őrzött katonai övezet volt, ahová tilos volt a belépés a keresztyén zarándokoknak.

ENI

AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK

(Észak-amerikai ELCA-statisztika)

Az USA nagyobbik evangélikus egyházának legújabb statisztikai adatai szerint 1997-ben az egyháznak 5 millió 185 ezer tagja volt, 10 ezer 889 gyülekezetben. Az egyháztagok száma csaknem válto-

zatlan az előző évhez viszonyítva. 1997-ben vasárnaponként átlagosan a gyülekezeti tagok 30,49 százaléka vett részt az istentiszteleteken. A keresztelesek és az úrvacsoravételek száma az előző évekkel összehasonlítva alig változott. Az ELCA gyülekezeteinek átlagos lélekszáma 481 volt; tehát a gyülekezetek jóval kisebbek, mint Európában. A közölt statisztikai adatok és az alig változó számok – állapítja meg a jelentés – a gyülekezeti élet szilárdságát mutatják Észak-Amerikában.

Iwi de

FÜLÖP-SZIGETEK

(Női püspök a Fülöp-szigeteken is)

Száz évvel az első protestáns misszionáriusok érkezése után a ma 80 százalékosan római katolikus lakosságú szigetországba, Krisztus Egyesült Egyházában megválasztották és felszentelték az első püspököt, *Ellen Primavera Briones* (47) személyében. Az új püspököt egyházkerületének Manila főváros közelében több mint 400 gyülekezete van.

ENI

NIGÉRIA

(Misszionárius meggyilkolása)

Augusztus elején meggyilkolták *Robert Wandersee* amerikai evangélikus misszionárius-lelkészt, amikor szolgálati úton volt fulani-törzsbeli gyülekezetei között. Két útítársát, egy evangélistát és egy presbitert súlyosan megsebesítettek ugyan a támadók, de életben maradtak. *Wandersee* lelkész a nyugat-afrikai Egyesült Missziói Szolgálat titkára volt. Előtte hat éven keresztül Madagaskár szigetén végzett misszionáriusi szolgálatot.

ENI

JAPÁN

(A Japán Evangélikus Egyház és a misszió)

Japán kis lélekszámú Evangélikus Egyháza (JELC), a különféle missziók szolgálatából eredő evangélikus egyházak egyike,

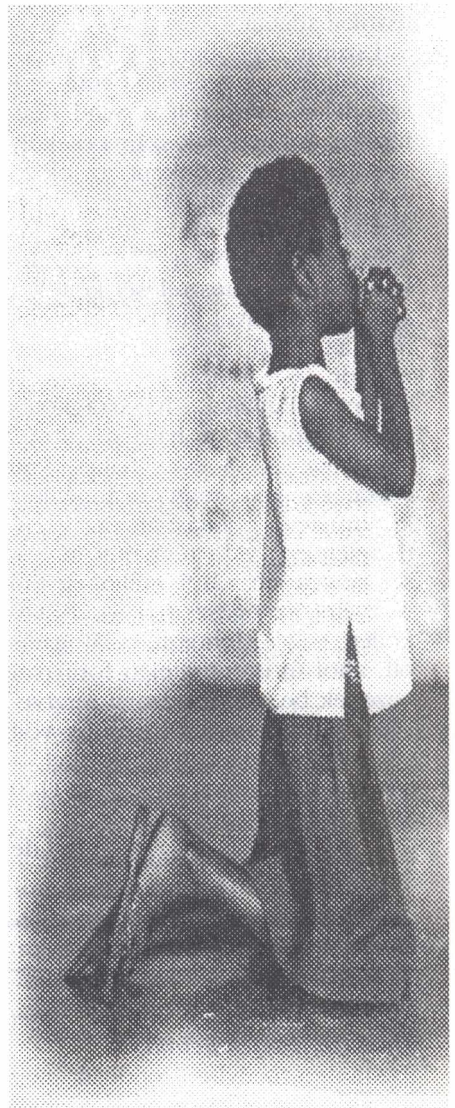
Tokióban tartotta kétévenkénti, egyetemes gyűlését. A fő téma a missziói munka módszerei, annak jövője volt az új évezred kezdetén. A Japán Evangélikus Egyház lélekszáma jelenleg 22.170 a nagy szigetországban.

PÁPUA-ÚJGUINEA

(Súlyos természeti katasztrófa Pápuaföldön)

Többezer áldozata volt annak a három hatalmas árhullámnak, amely júliusban söpört végig a szigetország észak-nyugati partjain, egy tengeralatti földrengés után. Az áldozatok legnagyobb része gyermek volt. A főleg evangélikusok-lakta vidék egyes falvaiban egyetlen gyermek sem maradt életben. A Lutheránus Világszövetség és a többi ökumenikus egyházi segélyszervezet közös segélyakcióit indított az áldozatul esett falvak és családok megsegítésére.

Iwi de

Az Örök Városban jártunk

Ez az írás nem akar részletes útibeszámoló lenni. A nevezetességeket, amelyeket láttunk, csak néhány mondatban említem, viszont a fontosabb kinti találkozásainkat, beszélgetéseinket, azok témáját és eredményét részletezem.

1998.III.31. kedd:

Minden út Rómába vezet

Dr. Szentpétery Péter vezetésével, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Vallás- és Társadalomtudományi Tanszékének védőszárnyai alatt vállalkoztunk itáliai tanulmányi kirándulásunkra. A társaság tagjai a következők voltak: Korányi András, Csorba János, Kendeh Péter, Gabnai Sándor, Prjevara Györgyi, Kővágó Anita, Labossa Péter, Győri Tamás. Ausztrián keresztül közelítettük meg Olaszországot, mindenek előtt Jesolot, a tengerpartot. Már estébe hajlott az idő, amikor Firenzébe érkeztünk, ahol az ottani német nyelvű evangélikus egyházközség és Hermann Goeden lelkész vendégei lehettünk. Még az út szervezésekor eldöntöttük, hogy minden nap reggel és este áhítatot tartunk magunk között, hálát adva Istennek, hogy elvezetett minket a nyugati kereszténység centrumába és hogy megőriz minket a hosszú úton, távol szereteteinktől, hazánktól. Így Firenzében egy rövid imádságos elcsendesedéssel kezdtük itt tartózkodásunkat. Majd, bármilyen késő is volt, még nyakunkba vettük a várost, és bebarangoltuk az éjszakai, kivilágított Firenzét, a reneszánsz és a kapitalizmus bölcsőjét, a Medici-ek világát. Firenze nem olyan dús fantáziájú, mint Velence + nem olyan rapzodikus, mint Genova + nem olyan önkényuralmi, mint Milánó + nem olyan örök, mint Róma, de a maga nemében egyedülálló.

1998.IV.1. szerda:

“A reneszánsz Athénjában”

A firenzei városnézés a “város ütőerénél”, a Ponte Vecchio-nál kezdődött. Majd az Uffizi-képtár műalkotásai elevenedtek meg előttünk. Ezt követően megcsodálhattuk a Loggia di Lanzo-t, a Piazza della Signorina teret, a Palazzo Vecchio-t, az Orsanmichele-t és a firenzei pap-diktátor, Savonarola kivégzésének a helyét. A Piazza del Duomo-n, ahol a reneszánsz megszületett, a Keresztelőkápolna Paradicsom Kapuja, maga a Dóm, valamint annak kupolája és az Opera del Duomo múzeum megtekintése következett. Útba ejtettük a Bargello-t, Dante szülőhelyét, a Badia-templomot, és a Santa Croce templomot is. Az Arno túlsópartján megcsodáltuk a Pitti-palotát és a Bobolikertet. Este felé járt az idő, amikor útirányunkat Róma felé vettük, ahol a szállásunk a Valdens Egyetem kollégiumában volt, az Angyalvárhoz egy ugrásnyira, a Tiberis közvetlen szomszédságában. Vendéglátóink fantasztikus szívességgel, baráti segítséggel fogadtak minket.

1998.IV.2. csütörtök:

Luthertől a Forumon át Loyola Ignácig

Délelőtt találkozónk volt a római evangélikus gyülekezet vezetőségével. Elvezetés két órás beszámolót hallhattunk Karl-Heinz Pastors diakónustól és Michael Uhl lelkésztől az itteni egyházközség és a 10-12000 fős olasz evangélikusság életéről, történetéről, valamint megmutatták a sok katolikus vonást hordozó, aranyozott mozaikos templomukat is. Ennek az az érdekessége, hogy pápa itt prédikált először evangélikus templomban 1986-ban. Maga a gyülekezet megőrizte Firenzéhez és Velencéhez hasonlóan a német-nyelvűségét, nem úgy, mint Trieszt vagy Nápoly, ahol már csak olaszul tudnak. A nagy katolikus tengerben német anyanyelvük tartja össze itt ezt a maroknyi evangélikusságot. Lelkészeik az olasz átlagfizetést kapják, ők és az egyházközség német és a Lutheránus Világszövetség segélyeiből tartják fenn magukat. Helyzetüket még az is nehezíti, hogy az olasz kormányok az egyházakat csak a kultúrpolitikába vonják be, ott viszont sokmindent elvárnának a nem erre “szakosodott” vallásos lélettől. Az evangélikusság jó kapcsolatban áll a többi protestáns felekezettel, de a katolikusokkal és a zsidókkal is. A gyülekezet vezetőségének kérésére mi is beszámoltunk a sok szempontból az olaszhoz nagyon hasonló magyar egyház helyzetéről is.

A gyülekezet diakónusa ezután megmutatta nekünk Róma belvárosának legfőbb nevezetességeit. Sétáltunk a Via Veneto-n, a “dolce vita” helyszínén, láttuk az Aurelianus-falat, bebarangoltuk a Villa Borghese kerjeit, majd leereszkedtünk a Piazza del Popolara, amelynek egyik házában Luther Márton lakott római tartózkodása alatt, és a Santa Maria del Popolohoz, amelynek egyik kápolnájában prédikált. Délután Augustus Mauzóleumát, a Béke-oltárt, a Spanyol-lépcsőt, a Piazza di Spagna Bárka-szökőkútját, a Trevi-kutat, Traianus oszlopát, a Viktor Emmánuel emlékművet, a Capitoliumot, a Palazzo Nuovo múzeumot, a Forum Romanumot, a Palatinust, a Colosseumot és a császári fórumokat is megtekintettük. Sötétedés után értük el a jezsuiták fő templomát, a Gesu-t. Aznap városnézésünk a reformátor Lutherrel indult, és végül megérkeztük Loyola Ignácig, aki itt nyugszik.

1998.IV.3. péntek:

LVSZ kontra Vatikán?

Utunk negyedik napján az Angyalvár megnézése után egy kedves meghívásnak kellett eleget tennünk. John Radano prelátus várt bennünket a Keresztyén Egység Pápai Tanácsába. Ez az a vatikáni hivatal, amely a kapcsolatot tartja a többi keresztyén felekezettel, így a Lutheránus Világszövetséggel is. A prelátusban egy rendkívül kedves, szimpatikus lelkészt ismerhettünk meg, aki olyannyira pártfogásába vett minket, hogy segítségével olyan helyekre látogathattunk el a további napokban, ahova tényleg csak “nagy protekcióval” lehet bemenni.

Mindenekelőtt a prelátus beszámolt az általa vezetett Tanács történetéről. Egyébként XXIII. János alapította ezt az időközben a Római Kúriába integrált hivatalt, amely a II. Vatikáni Zsinaton (1962-1965) Bea bíboros vezetésében két területen is fontos szerepet töltött be:

1. A zsinat 16 konstitúciójából négyért voltak felelősek, amelyek a pásztori munkával foglalkoznak a keresztyén egység érdekében. Ezek a következők:

- az ökumenizmusról szóló határozat
- az egyházak más vallásokhoz való viszonyáról szóló határozat
- a vallásszabadságról szóló nyilatkozat
- A Hittani Kongregációnak az "Isteni kinyilatkoztatásról" szóló nyilatkozatával kapcsolatban, amely a Szentírás és a hagyomány viszonyát fejtegeti.

2. A zsinaton más egyházak megfigyelői is jelen lehettek, s bár fel nem szólalhattak, de véleményezhették a létrehozandó dokumentumokat, ezzel is segítve a további tárgyalásokat.

A Tanács munkáját két fő területen fejtik ki:

I. A Vatikáni Zsinat tanításait a gyakorlatba is átültesse, vagyis az ökumenizmus szellemiségét mindenekelőtt a saját egyházukban megvalósítsa. Ez felel meg igazán a Magna Charta 7. pontjának is, amely az értelem megtéréséről szól, hogy milyen igazából a helyes magatartás más keresztyének irányába. Ezen belül legfőbb munkájukat az tölti ki, hogy ökumenikus anyagokat, hírleveleket adjanak ki, amelyben többek között azt is propagálják, hogy minden püspök mellett alakuljon egy ökumenével foglalkozó bizottság. A legutóbbi anyagokon még alig száradt meg a nyomdafesték. Pl. néhány hete adták ki azt az iratot, amely a katolikus egyházon belüli ökumenikus képzéssel foglalkozik.

II. A másik fő feladat: más közösségekkel való dialógus folytatása, ami áll egymás megismeréséből és teológiai párbeszédéből egyaránt.

- Nagyon jó a viszony az ordotoxiával. Főleg 1963 óta, amikor a pápa és az ökumenikus pátriárcha történelmi találkozót bonyolított le. Erre az eseményre emlékeztet a Tanács konferenciatermének falát díszítő ikon, amelyen a két egyházi védőszent, Péter és András átölelik egymást. A Konstantinápolyi Ökumenikus Bizottsággal azóta évente kétszer is összeülnek, András apostol napján ott, Péter-Pálkor pedig Rómában.

- Az anglikánokkal is jó a dialógus. Ezt szintén szimbolizálja egy festmény, amit a canterbury érsek adományozott 1989-ben II. János Pálnak, és Anglia evangélizálását ábrázolja. Szintén jó a kapcsolat a metodistákkal és a reformátusokkal, kevésbé a baptistákkal.

- Noha a katolikusok nem tagjai az Egyházak Világtanácsának, de annak munkásságába mégiscsak belefolytak. Pl. az EVT Hit és Egyházszerkezeti Bizottságának 120 tagja közül 12 katolikus, a Világmissziói Bizottságban főállású apáca dolgozik. Valamint Bossey-ban több római katolikus professzor is dolgozik, illetve az ott tanulmányukat töltőknek kötelező egy hét római tartózkodás, "hospitáció" van beiktatva a tanulmányi programba.

- A zsidósággal való viszony természetesen más jellegű, mint a keresztyén felekezetekkel való kapcsolat. Itt két évente van tárgyalásztal melletti párbeszéd. Általános társadalmi értékekről folyik legtöbbször a

dialógus, így pl. 4 éve a családról tettek egy közös nyilatkozatot, 2 éve pedig a környezetvédelemről hoztak nyilvánosságra egy anyagot. Emellett a közös öszövetségi értékekre nagy hangsúlyt fektetnek. Idén márciusban jelent meg - 10 éves előkészület után - a zsidóságról szóló nyilatkozat.

- Természetesen mi leginkább arra voltunk kíváncsiak, hogy a mi egyházunk világszövetségével, az LVSZ-szel milyen a viszony. Erről szintén csak jókat tudott mondani Radano prelátus úr. Minden évben hasznos és áldott találkozót bonyolítanak le az LVSZ főtítkárával, ahol katolikus részről a zsidósággal is kapcsolatot fenntartó Cassidy bíboros, a Tanács elnöke van jelen.

A főpapi beszámoló után lehetőség nyílt a kérdésre is. Mindenekelőtt arról beszélgettünk, hogy vajon az ökumenikus szemlélet mennyiben jelent kompromisszumot olyan vitapontok esetében, mint amilyen az eltérő tanítás a megigazulásról. A prelátus úr arra figyelmeztetett, hogy noha nem szabad megfélemlíteni arról, ahol tanításban elválunk egymástól, de arról sem, ahol viszont közösek vagyunk. És lényegét tekintve jóval több, ahol érintkezési pont van. A közös tárgyalások természetesen sem katolikus, sem evangélikus részről sokak szemében nem kielégítőek: a nyilatkozatok számukra sokszor túl evangélikusak, s tudják, hogy számukra pedig talán túl katolikusak. Mindkét félnek el kell gondolkodnia, hogy az egymás ellen kimondott elítélések, akár Luther kritikái, akár a kiátkozások és a Tridentinum határozatai más viszonyok között, más korban keletkeztek, a helyzet azóta viszont jelentősen megváltozott. Az is nagy kérdés, hogy a nagy viták mik valójában: valóságos ütközőpontok, vagy kisarkított szélsőséges álláspontok, netán ugyanannak a dolognak más interpretációi. Az ökumené feladata e téren a hídépítés és egymásnak szeretetben való megértése. Ez messze több és messze más, minthogy kompromisszumnak lehessen nevezni.

A két felekezet viszonya ebben az évszázadban új megvilágításba került. Az egyeztetések során kikristályosodó dokumentumok pedig Radano úr szerint az egységet szolgálják. Éppen ezért sok váddal ellentétben ő úgy érzi, hogy kellőképpen teherbíróak.

Mindannak, ami összeköt minket, nagyon mély és komoly, nem mondvacsinált alapjai vannak. Mindenekelőtt a több fontos pontban való eltérés ellenére is mindketten kijelentjük az egyedüli lényegget: "Jézusban van üdvösségünk!" Hogy különbségek vannak? Mikor nem voltak akár két ember között is?! Felekezeten belül is! - mondotta a prelátus.

A római katolikus álláspontot világosan kifejezi az 1995-ös "Ut unum sint" enciklika, amelyben kijelentik, hogy "az egyház útja az ökumenizmus útja". Az egyház ismertetőjele pedig az egység. II. János Pál pápa szerint az ökumené elsődleges feladat, pásztori prioritás.

Arra a kérdésre, hogy hogy tekintenek ránk, evangélikusokra a Vatikánban, mindössze egy tömör, de szívből jövő válasz érkezett: "Testvérek a Krisztusban".

Hogy képzelik az egységet katolikus részről? - tettük fel a következő kérdést. A válasz: koinoniában, látható közösségi egységben. Hitben, szeretetben, szolgálatban és a szentségekben való egységben. 30 év példaértékű párbeszéd után még mindig maradtak

döntő kérdések, de mindent el kell követni annak érdekében, hogy az emberi tanításokban, szokásokban, véleményekben meglevő különbségek folyamatosan csökkenjenek.

Természetesen az egyik fő különbség közöttünk a pápa megítélésében gyökerezik. Radano szerint sürgősen tisztázni kell mindkét oldalról, hogy mi a püspökök, közöttük is a pápa feladata. Ez a legegyszerűbben úgy megy, ha együtt vizsgáljuk meg a pápaság történetét kellő bizalommal és kellő kritikával. Az viszont egyértelmű, hogy amíg mindkét felekezeten belül is eltérő álláspontok vannak ebben a kérdéskörben, addig a közös egyeztetések is holtvágányra jutnak.

Arra a felvetődő kérdésre, hogy mennyi minden köti a két egyházat, amelyek lassítják és hátráltatják az egységtörekvéseket, az volt a prelátus válasza, hogy döntően csak egy valami köthet minket: az isteni kinyilatkoztatás. Nem pedig a doktrináink, sem a megállapodásaink, sem pedig a tradícióink. Ezek a tanítások csak a fő kinyilatkoztatásnak a megfogalmazásai. Persze újabb és újabb dolgokra rájöhettünk, ez elől nem szabad elszaladnunk, de lényeges, hogy közelítsünk az igazság felé.

Utolsó kérdésként merült fel az egyik fő elmentétnak a megvitatása, az úrvacsora kérdése. Egyházaink között nincs úrvacsorai közösség az eltérő tanítás miatt. Hogy lehetünk egységesek, ha ebben nem jutunk dűlőre, s ha Jézus testét és vérének nem tudjuk együtt, egységben, közösen venni? Hogy igazi egység legyen, együtt kellene élnünk a szentséggel! Minderre Radano prelátus rendkívül diplomatikusan felelt. Az egység példája valóban az úrvacsora, de hamis jellé válik, ha együtt vesszük és mégis egység közöttünk. Amíg a teljes koinónia nem valósul meg, addig jámbor csalás és külsőséges barátságmutogatás volna a közös vétel, persze leszámítva a kivételes eseteket, pl. az életveszélyben levőnek szentségvételt. Előbb az egységet kell szerinte megtalálni, hogy aztán ezt az egységet így is, együtt úrvacsorázva is kifejezhessük. Tehát érdekes hurokkal fordította át a problematikát a prelátus.

Radano úr azt is elintézte nekünk, hogy egyik nap a Szt. Péter tér alatti nem nyilvános ásatásokra is bemehessünk, valamint ígéretet tett arra is, hogy bevisz minket Nagyhét szerdáján a pápai audienciára. Mindkettő megvalósulhatott.

A Tanácsból kilépve a Palazzo dei Conservatori múzeumba mentünk, majd a S. Pietro in Vincoliba, ahol Michelangelo Mózese van. Ezt a napot a nyugati egyház szívében, a Szt. Péter téren fejeztük be.

1998.IV.4. szombat:

Az egyház "mélységétől" az egyház "magasságáig"

A római tartózkodásunk 3.napján a Szt. Callixtus katakombákba mentünk, azután sétáltunk a Via Appián, megnézve a Szt. Sebestyén zarándoktemplomot, Maxentius-cirkuszát, a Cecilia Metella-t, a római vízvezetékét. Délben Szentpétery tanár úr egy régi ismerőse, William Henn ferences barát, a Gergely egyetem professzora (apai nagyszülei soroksáriak voltak) várt ránk, hogy aznap idegenvetőnk legyen. Ő mutatta meg a "Quo vadis?" templomot, a Lateráni Bazilikát és annak kerengőjét, Caracalla fürdőit, a

Protestáns temetőt, Cestius piramisát, a Szt. Pál bazilikát, a Circus Maximust és Trasteverét. Délután a Szt. Péter Bazilika alatt folytatott ásatásokhoz kaptunk tárlatvezetést, megtekintve Péter apostol sírjának feltételezett helyét, majd felmentünk a kupolába is. Esti sétánkon pedig a kivilágított Rómában gyönyörködhattunk.

1998.IV.5. vasárnap:

Virágvasárnap Rómában és Ostiában

Virágvasárnap ünnepén az evangélikus gyülekezetben töltöttük a délelőttöt, hogy ott olasz, német és magyar testvéreinkkel együtt induljunk a nagyhétbe, Jézus Urunk szenvedéstörténetére emlékezve. Az úrvacsorás istentiszteleten a közösség segédlelkésze szolgált, majd ezt követően meghívást kaptunk egy gyülekezeti fogadásra a parókia kertjében. Délután pedig az ókori Róma kikötőjében, Ostia Antica városában sétálgattunk.

1998.IV.6. hétfő:

A Vatikán rejtelméi

Ezen a napon egy újabb kedves meghívásnak kellett eleget tennünk. *Ternyák Csaba* érsek úr fogadott minket nagy szeretettel és ismeretlenként is baráti nyitottsággal szolgálati helyén, a Papi Kongregációban, ahol év eleje óta titkári hivatást tölt be, tehát a Hivatal második legfontosabb embere. Remek beszámolót hallhattunk tőle a Vatikán életéről, irányításáról. Beszélt a 20 tanácsról, a bíróságokról, és a 80-100 fős Vatikáni Államtitkárságról is, amely a pápa programjait, utazásait, beszédeit készíti elő. Valamint a 9 kongregációról és azok működési területéről, amelyek az egyházfő munkáját segítik. Ezek a következők:

1. A Ratzinger bíboros által vezetett Hittani Kongregáció, amely az egyház tanításával foglalkozik, s amely régebben helyet adott a "szent inkvizíciónak".
2. A Keleti Egyházak Kongregációja, ahol ugyan Rómához tartozó katolikusok irányításával foglalkoznak, de akik nem latin, hanem keleti rítus szerint gyakorolják keresztyén életüket.
3. Az Istentiszteleti és Szentségi Kongregációban a legfőbb munkaág a liturgia.
4. A "Szentek Kongregációja" a boldoggá és szentté avatásokkal foglalkozik.
5. A Püspöki Kongregációban a püspöki kinevezések előkészítésével foglalkoznak.
6. A Népek Evangélizációja Kongregációban a missziós tevékenységek koordinálása történik.
7. A Szerzetesek Kongregációja vállalkozik arra a lehetetlennek tűnő feladatra, hogy áttekintse a világon levő összes rendet. Ennek nehézségeiről szól az a vatikáni vicc, hogy: *Mi az a három dolog, amit még a pápa se tud? Azt, hogy mennyi pénze van a ferenceseknek. Azt, hogy mit is akarnak valójában a jezsuiták. És azt, hogy hány szerzetesrend van tulajdonképpen.*
8. A Nevelési Kongregáció a nevében hordozza feladatát: az egyházi iskolai intézmények igazgatása, kezdve az óvodáktól az egyetemekig.
9. Ternyák érsek úr hivatala a Papi Kongregáció, ahol három működési terület a meghatározó:
 - A papság életének ügyei, életmódjuk, társulásaik és a papi tanácsok munkájának felügyelete.
 - A katechézis ügye.

- Az anyagi ügyek.

Kérdésünkre, hogy hány katolikus papról tud az egyházuk szerte a világon, azt válaszolta, hogy hozzávetőleg 200000-en vannak. Örömmel mondta el azt, hogy növekvő tendencia jellemző Európa kivételével szinte mindenütt, legfőképpen Afrikában és Ázsiában. De nem rosszak az arányok a pápa hazájában, Lengyelországban, valamint nem beszélhetnek paphiányról Szlovákiában és Olaszországban sem. Sajnos hazánkban erősen csökken a lelkészek száma. Ennek a szomorú statisztikának az okára nem nagyon találtunk egyöntetű választ, bár az kiderült, hogy a cölibátus sokakat visszariaszt a szolgálattól. Ennek kapcsán felmerült, hogy a Vatikán foglalkozik-e azzal a kérdéssel, hogy az papi nőtlenséget esetleg (akár kényszerű okok miatt is) visszavonják. Az érsek úr erre azt felelte, hogy egyelőre ez még nem téma, de elvileg szóba kerülhet a cölibátus mai viszonyok közötti helyességének megvitatása, hiszen ez nem tartozik a pápai csalatkozhatatlanság kérdéskörébe. Szemben a nők pappá szentelésével, amely kapcsán egyértelmű, hogy egy ilyen radikális fordulat nem lehetséges. Arról is őszinte szavakat hallhattunk, hogy a napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kapó diakónusi szolgálat sem jelent hosszú távú megoldást a hiány problémájára. Hiszen ezek a szolgálattevők sok mindenben ugyan segíthetik a papot, de nem helyettesíthetik, hiszen többek között nem misézhetnek és nem gyóntathatnak.

Arról is érdeklődtünk, hogy vajon mennyiben érzi a Vatikán a befolyását az emberek életének különböző területein. A válasz az volt, hogy noha az egyház már nem olyan mérvadó a társadalmi életben, mint volt évszázadokig, de még mindig nagy hatása van az emberek gondolkodására. Mellesleg talán nem is baj, hogy az addigi egyházi hatalmi szerep és a világi hatalomba való befolyás eltűnt a múlt században, hiszen a katolikuság ettől kezdve az igazi feladatára tudott koncentrálni. Hosszú távon a csapások még mindig a katolicizmus áldására lettek, az igazi küldetésre terelték a figyelmet. Emellett az utóbbi évszázad kiváló pápáinak még mindig mérvadó lehetett a szavuk, amikor hozzászóltak a világi élet dolgaihoz.

A még mindig Európa-centrikus világban, katolikus részről pedig a még mindig olasz-centrikus egyházban elindulhattak azok a folyamatok, hogy igazi kitekintés lehessen egyházi részről az egész világra: a más vallásúakra, felekezetűekre (az evangélikusok különösen is testvérek ezen a téren minden különbözőség ellenére is), a misszionálódó fejlődő országokra, az élyomottakra, a szenvedőkre, stb... A hit válságában élünk, amelyre hiába is próbálnánk biztos magyarázatot találni, de azt látnunk kell, hogy az igazi keresztyénység mindig csak kevesekből, "szent maradékból" állt.

Ennek a szellemében kell figyelni a híveinkre - mondotta a fiatal ember létére nagyon komoly tapasztalattal és "ranggal" rendelkező. Koncentrálni a valóságra és "kinyitni az ablakokat". Pl. a II. Vatikáni Zsinat egy ilyen nagy ablakítarás volt, amely kiszélesítette a katolicizmust (és remélhetőleg nem csak még jobban felkavarta a port). Napjainkban talán sokan azt érzik, hogy mintha megint megmerevedés lenne jellemző és megálltak volna a reformok. Pedig ez nem így van, hiszen most inkább annak az idősz-

kát éljük, hogy mindazt, ami újdonságként és változtatásként az utóbbi időszakban megszületett, tisztázák, írásba fektessék. Ennek eredménye többek között az újonnan kiadott katekizmus, az ökumenikus tárgyalások dokumentumai, vagy az 1983-as kiadású Kánonjogi Kódex. A rögzítés folyamatát éljük. Ez pedig természetes része a katolikus egyház történetének, amelyben jól kimutatható a pulzálás: a változtatások és a feldolgozások kora egymást váltja az idők folyamán - fejtette ki az érsek.

Természetesen nem mehettünk el anélkül, hogy a Vatikán néhány belső ügyéről ne faggassuk az érsek urat. Pl. szóba került, hogy a legfőbb egyházi szinten kiket és milyen várományosokat látnak a legesélyesebbnek a pápai trónra. Az érsek úr nagyon korrektül és diplomatikusan felelt, hogy ő is csak újságírói találgatásokat tud elmondani. Említette esetlegesen Martini bíboros, milánói érsek nevét + Tentorazzi bíborost, Genova érsekét + két feketebőrű bíborost: Kantit és Harinzit + valamint a "frissen" szentelt bíborosok közül a bécsi és a mexikóvárosi főpapokat. Arra az indiszkrét kérdésre pedig, hogy miből él a Vatikán és miből tartja fenn magát a Hivatal, azt a választ kaptuk, hogy legfőképpen adományokból (pl. a világ összes katolikus templomában Szt. Péter napján gyűjtés folyik erre a célra), valamint saját bevételekből, úgy mint részvényekből.

A Kongregációból kijövet már várt ránk egy német nyelvű idegenvezető, akit szintén Radano prelátus úr "rendelt" számunkra. A hölgy a Szt. Péter bazilikában tartott élvezetes idegenvezetést. A nap hátralevő részét a Vatikáni Múzeumban töltöttük, ahol többek között megcsodálhattuk a Sixtus-kápolnát is.

1998.IV.7. kedd:

Ősi világiasság - Modern egyháziasság

Erre a napra ismét egy Róma környéki kirándulást szerveztünk, jelen esetben Tivoliba, ahol utunk először Hadrianus villájához vezetett, majd a Villa d'Este csodálatos kertjében és szökőkútjai között sétálgattunk. Este hat órára kellett visszaérnünk Rómába, a S. Maria in Trasteverébe, ahol ökumenikus istentisztelet volt Achille Silvestrini bíboros, a Keleti Egyházak Kongregációja prefektusának vezetésével. Megrendítő érzés volt számos nemzet megannyi felekezetű híveivel együtt imádkozni és megemlékezni külön-külön országoként az egyes területek mártírjairól, a hitük miatt üldöztetésben meghalt testvéreinkről. Csodálatos énekeken és a minduntalan felhangzó Kyrie-n keresztül is átérezhettük az erre az egy órára a világ összes tájáról összejött emberek közösségét, és megragadhattuk az egymásnak nyújtott békejobbokat. Az istentisztelet után egy kis fogadáson vettünk részt, ahol ismeretséget kötöttünk a Szt. Egyed Közösség éppen Rómában tartózkodó magyar tagjaival. Megtudtuk, hogy ez a laikus társaság 1968-ban jött létre olyan gimnazistákból, akik hetente összejártak evangéliumot olvasni, majd az olvasottakat a gyakorlatban is megvalósítani. Így jutottak el ezek a fiatalok a peremkerületekben élő szegény munkások gyermekeihez, akiket írni-olvasni tanítottak, fogyatékosoknak és időseknek segítettek. Napjainkban mindez kiegészült azzal, hogy AIDS-ben szenvedőkkel is foglalkoznak. A diakóniai és tanítói munka mellett pedig kialakult egy másik szolgálati területük is: nemzetközi konfliktusokban közvetítenek az ellenséges felek között, pl.

polgárháborúkban. Szerre a világon 15000 főt számolnak, Magyarországon 1989 óta léteznek, és hozzávetőleg 25-en vannak. Talán a közeljövőben sikerül idehaza találkozót, eszmecsere-t folytatni velük.

De ezzel még mindig nem ért véget a nap. Hiszen volt még egy meghívásunk aznap estére, a Collegium Germanicum-Hungaricumba, ahol hozzávetőleg 25 magyarországi és erdélyi magyar fiatal készülhet a katolikus lelkesítő szolgálatra. Az ökumenizmus jegyében folytatott igazi baráti beszélgetés alakult ki közöttünk hitről, a lelkesítő szolgálatról, a magyarországi egyházi helyzetről és az egyetemeinkről és az oktatásról. De mindemellett előkerültek teológia kérdések, problémák is, megtárgyaltuk közös és elválasztó dolgainkat, tanításainkat és hagyományainkat. Megnyerő fiatalokkal találkozhattunk ebben a csodaszép, emeletes épületben, ahol több más egyházi intézménnyel élnek együtt. Meggyőződhattuk arról, hogy a közeljövőbe tekintve a magyarországi római katolikusság el lesz látva jobbnál jobb lelkipásztorokkal, mi pedig igazi ökumenikus gondolkodású és nyitott munkatársakkal, kollégákkal.

1998.IV.8. szerda:

Búcsú Rómától és a pápától

Radano prelátus úr beválltotta ígérte: jegyet szerzett nekünk a pápai audienciára. Maga a kihallgatás a 6000 fő befogadására alkalmas teremben zajlott le. II. János Pál pápával való "személyes" találkozásra várt megannyi ember. Számos nemzet képviselői jelentek meg, s hozták magukkal a saját kultúrájuknak és vallásosságuknak jeleit, többek között magyar csoportok is.

Az egyházfő megjelenésekor hatalmas üdvölgés hangzott fel. Miután a megtört egészségű, de hívei miatt az ilyen megerőltető hivatalos programokat még mindig vállaló II. János Pál elfoglalta helyét a pápai trónon, 5 nyelven (olaszul, franciául, németül, angolul és spanyolul) történt felolvasás Fil 2,6-11-ből. A pápa szintén ezen az 5 nyelven mondta el nagyheti beszédjét, miközben az is elhangzott, hogy kik vannak jelen a kihallgatáson, milyen nemzetekből valók a közönség szeretettel a "szentatyá" és viszont. Ezt követően, ha csak pár mondatban is, de még néhány nyelven apostoli áldást és húsvéti jókívánásokat osztott II. János Pál, a portugál után mindjárt magyarul is. Többek között a következőket mondta: A nagyhét legyen mindannyiunk számára áldott alkalom, hogy emlékezzünk meg Jézus Krisztus keresztségéről, szenvedéséről és haláláról, valamint feltámadásának csodálatos és megfejthetetlen titkáról.

A kihallgatás után búcsút kellett vennünk Rómától, hogy hazainduljunk Siena, Pisa és Firenze érintésével. Már esteledett, amikor Siena, a lenyűgöző középkori hangulatú város központjába felkapaszkodtunk, és nem törődve az esővel, megtekintettük a város legfőbb látványosságait: a S. Domenico templomot, a Keresztelőkápolnát, a Dómot és a főteret. Firenze felé útba ejtettük Pisát is, ahol esti fényekben láthattuk a Ferde tornyot. Éjfélre járt, amikor elfoglaltuk szállásunkat Firenzében a már jól ismert gyülekezeti teremben.

1998.IV.9. csütörtök: Átázva a Lagúnák városában és a nagycsütörtöki "utolsó vacsora"

Utolsó előtti napunkat szomorkás esős időben a „Lagúnák városában”, Velencében töltöttük. A Canale Grande-n vaporettoztunk, "Velence villamosával" hajóztunk el a Rialto-hídig, ahol várt ránk idegenvezetőnk, a velencei evangélikus gyülekezet egyik kedves hölgytagja. Tőle hallhattunk a városról olyan érdekességeket, amelyet nem találhatunk meg útikönyvekben. Emellett láttuk Velence legöregebb templomát, a palazzokat, az evangélikus gyülekezet templomát, Marco Polo szülőházát, majd a Szt. Márk teret, a Doge-palotát, az Óratoronyot, a Campanilét, a Piazzetta gránitoszlopait, a Libreria-könyvtárt, a S. Maria del Salute templomot, és vele szemben egy szigeten álló kolostort, ahonnét Gellért elindult Magyarországra, valamint a Sóhajók-hídját. Este megkerestük azt a kisvárosi szállodát S.Stino di Livenzában, ahol aznap este vendégek lehettünk és elkölthettük a nagycsütörtöki vacsoránkat, amely lényegében kirándulásunk közös "utolsó vacsorája" volt.

1998.IV.10. péntek:

A harangok Rómába, mi pedig hazaindultunk

Nagypéntek ünnepét egy szállodai szobában istentisztelettel kezdtük, amelyen Márk evangéliumából olvastuk fel a passiótörténet részeit és Jézus szenvedésére és halálára emlékeztető énekeket énekelünk. Átlépve a határt Szlovéniában a Triglav lankáinál megbújó Bledben töltöttünk kellemes órákat, megtekintve a természeti látványosságokat, a kis tengerszemet, valamint az aprócska szigeten fekvő kegytemplomot és végül a várat.

Zárszóként mindössze csak annyit kívánunk mondani, hogy feledhetetlen élményekben volt részünk. Igazából most kezd tisztázódni bennünk mindaz, amit megtapasztalhattunk, a sok látványosság, természeti és emberkéz-alkotta szépség. Tulajdonképpen amit meg akartunk nézni, az teljes egészében sikerült. Egyedül csak a Pantheon megtekintése maradt ki, amire már semmiképpen sem tudtunk időt szakítani. Viszont láttunk sok olyan dolgot is, ami nem volt tervbe véve. Valamint annyi tapasztalatot is gyűjtöttünk, amivel talán egyikünk sem számolt. Az egész út egy hatalmas megélt csoda volt. És nemcsak maga az út, de az előkészületek is. Megtapasztalhattuk, hogy Isten kegyelméből miképpen sokasodik meg a kevés, és hogy miképpen lesz a semmiből szinte minden. Hála és köszönet Neki mindezért.

1998. július 16.

Gabnai Sándor

FIGYELŐ

A teológiai felkészülés feszültsége egy jól ismert bibliai történet összefüggésében

(Lk 10,38–42)

Rektori székfoglaló beszéd az Evangélikus Hittudományi Egyetemen,
1998. szeptember 18-án

Az evangélikus Hittudományi Egyetemre az 1998/99-es tanév őszi félévére összesen 236 hallgató iratkozott be. Ebből a nappali tagozat teológiai szakán 120-an, hittanári szakán 20-an tanulnak. A kétévenként induló levelező hittanári tagozat I. évfolyamára 19, III. évfolyamára 29 fő jelentkezett. Ezenkívül három vidéki város (Győr, Kaposvár, Nyíregyháza) főiskoláján működik kihelyezett hittanári, ill. hitoktatói tagozat, ahol összesen 45 beiratkozott hallgatót tartanak nyilván. Ebben a tanévben indul egyetemünkön a hároméves szervezett ösztöndíjas doktoranduszképzés, melyben Béres Tamás, Marossy Attila és Varga Gyöngyi vesznek részt. Az oktatási feladatokat 14 főállású oktató, 16 óraadó és 3 doktorandusz látja el.

Kontextus: „Hacsak az események nem vesznek hirtelen fordulatot (márpedig minden lehetséges), fel kell készülnünk arra, hogy a következő évezredben Európa olyan lesz, mint New York, vagy mint néhány latin-amerikai ország. Úgy tűnik, New Yorkban nem érvényesül a melting-pot elmélet, olvasztótégelyről szó sincs, különböző kultúrák élnek egymás mellett, a Puerto Rico-itól a kínaiig, a koreaitól a pakisztániig: vannak csoportok, amelyek keveredtek egymással (mint az olaszok és az írek, a zsidók és a lengyelek), mások megőrizték elkülönültségüket (saját negyedekben élve, saját nyelvüket beszélve és saját hagyományaitkat védve), és mindannyian néhány közös törvény és egy közös közvetítő nyelv, az angol alapján érintkeznek, amit mindenki törve beszél.”¹

1. TALÁLKOZÁS A FESZÜLTÉG VALÓSÁGÁVAL

Amikor néhány napja ráfordultunk Tiszaújvárosnál a folyó mellett vezető, gát tetején kiépített, egysávos útra, hirtelen egy ma már elképzelhetetlen nyugalomú táj került a szemünk elé. Csupa zöld minden. Szabadon nőtt növények, bokrok és fák sűrű szövevénye hihetetlen mély békességet hirdetett. Egy perc alatt megszűnt az autópályára jutás pesti borzalmának emléke, eltűnt az újonnan épített le- és feljáró kapuk büszke képe és elszivárgott belőlem a hétvége ideges, kaotikus nyomása.

Amikor megérkeztünk egy csendes napi tábor színhegyére, a tiszadobi Andrassy kastélyba, ismét egy ellentéteken alapuló képpel találkozhattam, amint a kastély eredeti jegyei és rajta az elmúlt évtizedek jellegtelen vo-

násai találkoztak egymással. Nyíregyházi kihelyezett tagozatunk hallgatóival a hittanítás és a hitoktatók jövője volt a témánk. Úgy éreztem, hogy a régi főúri kastély lenyűgöző légtérű és csodálatos akusztikájú termében felcsendülő ifjúsági énekek a helyszín és a tartalom összes kapcsolódásával kifejezik helyzetünket a jelen és jövő kérdéséről.

2. A TEOLÓGIÁNAK IS SZÜKSÉGE VAN „LABORATÓRIUMRA”

A biztos és egyértelmű kijelentések és a határozottan megfogalmazott, radikális közlések ideje lejárt körülötünk. A különleges helyen és meglepő környezetben felcsendülő ének hangjai azonban elindítanak új közeledéseket és ébresztik az érdeklődést. A különféle alapon meghirdetett kényszer nem járható út ma már a keresztyén bizonyágtétel számára sem. Ezzel szemben viszont *állandó igény mutatkozik arra, hogy jelen legyen és elérhető lehessen az energiát és vigasztalást nyújtó erőter, amely feltöltődésre és megújulásra kínál lehetőséget.*

Az egysávos út és az autópályák labirintusa nemcsak a külső környezetünk szimbóluma ma, hanem emberi életünk belső mozgásáé is. Gondolatok és érzelmek egyszerű világa mellett annak is tanúi vagyunk, hogyan kuszálódik össze észrevétlen gyorsasággal egy-egy ember lelki élete és válik szinte egyik pillanatról a másikra átláthatatlan szövevényyé. *Teológiánk mai hallgatói értékek és érzelmek viharának kitétt nemzedékek lelkipásztorai vagy hittanárai lesznek. S ez nem könnyű hivatás. Azt sem felejthetjük el, hogy ezen hatások alól a lelkészi*

¹ Umberto Eco: Öt írás az erkölcsről, Európa, 1998. 96. old.

hivatás hozzájárulni sem kivételek. Szonolult helyzetek és életek felvállalására, segítségnyújtásra csak akkor lesznek képesek a jövő teológusai, ha *a hallgatói évek alatt is valóságos, életközeli helyzetekkel találkoznak*. A képzés, az egyetemi szintű oktatás egyik kritériuma az elméleti oktatás magas színvonala, de a másik el nem hanyagolható elem az *alkalmazott tudomány*, az élethez történő aktuális kapcsolódás.

Meghökentő volt első hallásra egy természettudós kérdése nem régen: „mennyire vannak a laboratóriumok felszerelve nálatok?” A kérdés abszurdnak tűnik. Összetévesztett valakivel? Ne tudná, mi fán terem a teológia? Vegyük most mégis komolyan a kérdést, mert sejtet valamit, amire érdemes lenne figyelni. Teológiai felkészítés sem létezik kísérletek, próbálkozások és átélhető felfedezések nélkül. Hiszen a laboratórium kifejezés eredetében ott szerepel a fáradozás, a töprengés, a többszöri újrafogalmazás és a szenvedéssel és küzdelemmel egybekötött munka végzése is. Nincs nyugalom és nincs gyors eredmény. De van kísérletezési láz és belső, feszítő, nyughatatlan vezérerő. Enélkül nincs tudományos munka és nem létezik minőségi felkészítés.

Evangélikus Hittudományi Egyetemünk számára sem lehet kérdés ma a kutatói munka prioritása. Ezt igényli a környezetünk és erre szól a mandátumunk. Az érdekesnek, az izgalmasnak és a megújító tartalomnak meg kellene szólalnia a teológiai képzés minden szakágában. Ma nem a mechanikus ismeretátadás idejét éljük. De nem is a régi ismeretek bemagolásának idejét. Nem használhatunk kissé felújított, sablonos formákat sem. Ma egyértelműen az ébredés ideje van, a kilépés és a bátor jelenlété.

3. A JÖVŐORIENTÁLT EGYHÁZKÉP SZABADSÁGA

Erre felkészülni úgy lehet, ha az aktuális környezet aktuális kérdésein túl a tudatos jövőtervezés is szerepel a programban. A képzés címzettje a mai hallgató, de igazi célpontja a holnap gyülekezete. Az a közösség és azok az emberek, akik küzdeni fognak az igazság megismeréséért és az elviselhetőbb emberi életért. Bátorságra és nagy erőre, a Szentlélek erejére van szükségünk ahhoz, hogy kiemelkedjünk egy szűk, kicsinyes, jelenidejű egyházképből és meglássunk egy nagyvonalúbb, jövőorientált egyházképet.

A teológiai felkészülés minőségének biztosításához sok külső körülmény adott ma. Igényeket természetesen lehetne sorolni most is, de a jelenlegi helyzet és a közvetlen kilátások biztosítják a képzési feltételeket. A döntő kérdést azonban egy következő fokozat jelenti: a belső elszántság és a személyes igényesség fokozottabb jelenlétének kérdése. Nehéz útra indul az ma, aki igazán jó ígéhirdetést szeretne mondani. Nehéz környezetbe lép, aki betegség mellett szeretne megállni és a mai orvostudomány szomszédságában (a mai egészségügy területén) lelkigondozói munkát akar végezni. Nehéz küzdelmet vesz fel az is, aki az oktatás és a nevelés területét szeretné élethivatásként művelni. A jövővel kapcsolatos rengeteg bizonytalansági tényező mellett két emberi törekvés látszik igazi garanciának: a személyesen átélte hittapasztalat, azaz a hiteles megjelenés és a széles körű műveltség, aminek legbelső körét a teológiai tudomány minőségi folytatása jelenti.

A rendszerváltás óta eltelt évtized igazolja, hogy peremre szorul az egyházi élet a társadalomban akkor, ha nem ezzel a két értékkel lép ki a nyilvánosság elé. A formai megjelenés keretein túl a tartalmi kérdés vált igazán döntővé. Az egyházi élet pusztá megjelenése a társadalomban ma már végképp nem számít szenzációnak. Kapcsolódásának *hitelessége és minősége* annál inkább. Vidéki és városi gyülekezetek egyaránt *minőségi lelkési megjelenést és megszólalást* várnak. A templomi és gyülekezeti élet alkalmain jelenlévők ugyancsak minőséget igényelnek, mégpedig a személyes életben eligazító és megújító feleletet. Ez pedig lehetetlen az interdiszciplinaritás és az ökumenicitás korszerű művelése nélkül. Az egyházban elterjedt és szinte kizárólagosan jelenlévő frontális közlési mód még nem jelenti azt, hogy a gyülekezetek tagjai nem fogalmazzák meg a legégetőbb egzisztenciális és közösségi kérdéseket. A lelkési hivatás kockázata, sőt talán úgy is fogalmazhatunk: veszélye az, hogy ezeknek a kérdéseknek meghallásával és meghallása nélkül is lehet a pályán dolgozni...

4. ISTEN IGÉJE SEGÍTI A TUDÁSBAN ÉS A HITBEN TÖRTÉNŐ NÖVEKEDÉST

A teológiai felkészítés még egy sajátos dimenzióval is számol. Azzal, hogy Isten igéjének ismerete, kutatása és felvállalása nélkül beszédünk üres, cselekedetünk pedig súlytalan lesz. Luther mondatát mindenhova magunkkal vihetjük: „*Mert Isten igéje nem lehet Isten népe nélkül, viszont Isten népe sem lehet Isten igéje nélkül*”² Ezzel is szeretnénk aláhúzni, hogy nem létezik egyszerű és gyors ígéértés a lelkipásztor számára. Az ige bennünk dolgozik, minket jár át. Elődeinket is foglalkoztatta, utódaink számára pedig éppen mi közvetítjük. Lehet-e ennél szebb láncolatba kerülni? Kell-e számunkra ennél nagyobb feladat? Látjuk-e, hogy ennek a szolgálatnak épp úgy feltétele a múlt becsületes kutatása, mint a jövő bátor megálmodása? Tegyük most a hangsúlyt az utóbbira, mert tennünk azokért is kell, akik a következő generációkban nőnek fel és szükségük lesz Isten igéjére. Istenhez visszatérni csak azzal a bátorsággal és reménységgel lehet, amely jövőt mer vállalni. Saját jelenünkért és mai életmegnyilvánulásaink túléléséért küzdeni nem érdemes. A teológia szintjén nem is lehetséges, mert ettől csak elerőtlenedünk. Életfeltétel a *vízió* megléte. Az új, a következő, a folytatódás látása – víziója – a gondolkodásunkban.

Aki Isten ügyében tevékenykedik, az jól tudja, hogy amit az utódainkban, a következő nemzedékben érünk el, az a hitelességünk egyik legfőbb bizonyítéka. Az új-szövetségi ige is erre figyelmeztet minket, méghozzá egyértelmű áldozatvállalásra hív fel ezzel kapcsolatban: „...ha a búzaszem nem esik a földbe és nem hal meg, egymaga marad; de ha meghal, sokszoros termést hoz” (Jn 12,24).

Hogy a teológiai képzés felkészítsen erre az áldozatkész, jövőt vállaló szolgálatra, intenzívebben át kell gondolni, mit tehet azért, hogy a hallgatók az egyházi élet reális képét meglássák és kortársaik között otthonosabban mozogjanak. A kortársi közegben folytatott teológiai viták és dialógusok érlelik legjobban a jövő egyházát. Sokkal jobban kellene szembesülnünk azzal, hogy az

² Luther Márton: A zsinatokról és az egyházzól

elszigeteltség minden formája csak visszafog és sorvaszt. Figyelmeztető még ma is az a svájci közmondás, amelyet *Gyökössy Endre* idézett 1983-ban: „Jó az egyedüllét, ha van valaki, akinek időnként elmondhatjuk, hogy jó az egyedüllét”. Nem választhatja munkastílusának a mai egyházi szolgálat azt a mentalitást és életformát, amit *Gabriel Garcia Marquez* világhírű regényében, a *Száz év magányban* az egyik szereplő, Amaranta követett. „Amaranta a szemfödélét szötte... A szemfödél-hímezgetésben lassacskán elfolyt az élete. Mintha éjszaka felfejtette volna azt, amit nappal hímezett, de nem azért, hogy legyőzze a magányát, hanem épp ellenkezőleg, hogy fenntartsa.”³ Krisztusi küldetésünk nem elszigetelődésre, bezárkózásra vagy önmagunk problémájának örökös vizsgálatára szól, hanem odafordulásra, észrevételre és közösségre. Ha játszánék a regény címével, akkor azt mondanám, hogy küldetésünk nem „száz év magányra” szól, hanem kétezer év közösségi küzdelmébe hív.

Missziói lendületet csak akkor nyerhetünk, ha van tartalmunk és küzdünk a forma megújulásáért. Ha örömmel tölt el bennünket az, hogy rajtunk és szolgálatainkon keresztül is továbböröklődik az evangélium. A misszió értelmezése ma sem lehet más, mint kilépés a szűk, régi keretek világából és merész odaállás a kortársak közé. Épp ezt fogalmazta meg Fabiny Tibor professzortársam egy nyilatkozatában nem régen: „Tudjuk, hogy mindannyiunknak más-más lelki ajándékai vannak. Némelyeknek a 'tudomány beszéde', másoknak a 'hit ajándéka' ugyanazon Lélek által. Ám mindkét esetben, ha a hangsúly más is, *közös a cél: a tudásban és a hitben való növekedés*.”⁴ Erre a vállalkozó és bátor kilépésre szeretnénk oktatni hallgatóinkat a hitben és tudásban való növekedés által.

5. A MEGTALÁLHATÓ ÖRÖM EREJE

Nagy öröm volt számomra a greifswaldi nyári akadémián hallani a tavaly ott járt, hittanár szakos hallgatóinkról szóló dicséreteket. A szakmai elismerésen túl egy rövid kiegészítés okozott még nagyobb örömet. Az európai hírű szakprofesszor ezt mondta: a magyar résztvevők pillanatok alatt hatásuk alá vonták a többieket, mert ők *éltek* a nyári akadémián. Hasonló elismerést hallhatunk két neuendetsauai teológus ösztöndíjasunkról is, akikről azt mondták a vendéglátók: „ők *jelen voltak* közöttünk”.

Hiszem, hogy a nemzetközi kapcsolódás soha nem volt annyira fontos, mint napjainkban. A jó értelemben vett globalizáció óriási erőforrás és lehetőség a keresztyén egyházak közösségében. Magyar evangélikus identitás is csak akkor fejlődik jól és helyesen, ha legalább az európai egyházi kapcsolódásban erősödik meg és méri le önmagát.

Jó lenne, ha hallgatóink számára feszültségteremtő erő lenne annak a káros jelenségnek a felismerése, hogy rendkívül gyorsan eltelik a tíz félév (sőt még esetleges meghosszabbítása is). Az idő kihasználása pedig nagyobb energia ráfordítást és nagyobb elszántságot jelent. A szolgálatra alkalmassá váláshoz a jelenleginél sokkal intenzívebb és önállóbb – felnőtt egyetemi polgárként

folymatott – kutatás a követelmény a jövőben. Öröm ebben a vonatkozásban, hogy a tudományos diákköri munka fejlesztésére lehetőségünk nyílik ettől az évtől kezdve. Egy mai teológus hallgató nem várhatja egyszerűen az elkészített, feldolgozott, megtanulandó anyagokat, hanem meg kell tanulnia keresni és felfedezni, mégpedig *érintett emberként*. A legtöbb esetben a végzés után nagyon hamar önállóvá kell válnia a fiatal lelkésznek, hogy egy teljes gyülekezeti közösség életébe elvi-gye a tanítás és építés egész eseményét. Ehhez szükségünk van arra, amit Jostein Gaardner világhírű, a filozófia történetét leíró és a filozófiai didaktikát pillanatok alatt forradalmasító regénye, a *Sofie világa* így fejez ki: „hogy jó filozófusok lehessünk, semmi másra nincs szükségünk, mint hogy képesek legyünk rácsodálkozni a világ dolgaira”.⁵ A teológia művelőjének a harmadik borítékot is ki kell nyitnia. A „Ki vagy te?” és a „Hogyan keletkezett a világ?” kérdésekhez odakerül a sajátos keresztyén kérdés: „Mi az Isten akarata velem?” Így Gaardnerrel együtt elmondhatjuk: ahhoz, hogy jó teológusok lehessünk, meg kell tanulnunk megőrizni a mindig friss gyermeki rácsodálkozást Isten igéjének titkaira.

Becsapódik mindenki, aki szűkre szabott kereteken belül készül a lelkészségre vagy a hittanári hivatásra, mert a kihívások éppen az ellenkezőjéről szólnak. Nem célja az egyetemi teológus képzésnek a sajnálatra, hosszútűrésre és valahogyan elviselésre épülő minimum lelkési minőség. Küldetésben lenni Urunk keze alatt csak akkor leszünk képesek, ha minden tőlünk telhető megteszünk és akkor is csak alázattal lépünk oltár elé vagy szószékre. Ez az alázat azonban nem szabadít meg attól a nyilvánvaló elvárástól, ami a gyülekezeteinket jellemzi. A magyarországi evangélikus gyülekezetek tagjai szeretnek felnézni a lelkészeikre, és tanulni is akarnak tőlük. Nem az automatikus szolgálatvégzést és az alkal-mak sablonos megtartását várják el tőlük.

Mennyi állás és hány munkahely lesz a jövőben? Sok-szor hangzik el ez a kérdés a teológiai képzéssel kapcsolatban ma. Azt gondolom, a felelet nem lehet más, mint az, hogy „amennyit megérdemlünk”. De ehhez csak a hit és tudás, az elszánás és odaadás útja vezet. Küzdelem nélkül nincsen jövőnk.

6. A KÉTPÓLUSÚ TÖRTÉNET ÜZENETE

Végül szeretnék szólni arról, hogy egyetlen bibliai szakasz húzódik meg a gondolataim mögött. Régóta foglalkoztat Lukács evangéliumának különanyagából a jól ismert történet, Mária és Márta története. Két közeledés, két típus vagy két mentalitás Jézus körül. Az egyikben a megállás nélkül cselekvő és mindent ezáltal kialakító mártai vonal áll előttünk, ahol arra épül fel minden, hogy megtörténjenek a dolgok a legjobb rendben és lehetőleg hibátlanul. Lehetne akár menedzseri útnak is tekinteni ezt. A másikban az áhítattal hallgató és önmagát a spirituális töltekezésnek szentelő, statikus magatartás áll előttünk, Máriaé.

A bibliatudományok mélyvízre szállása nélkül is nagy vitát lehetne indítani ezzel a pár mondattal. De azt hiszem, hogy a teológiai „laboratórium” titka marad ez a két pólus és a közte létrejövő feszültség. A mai egyházi

³ Gabriel Garcia Marquez: Száz év magány, Ötödik Magvető Kiadás, 234. old.

⁴ Vezércikk, Missziói Magazin, 1998/3. 2. old.

⁵ Jostein Gaardner: Sofie világa, Marfa-Mediterrán Kiadó – Pesti Szalon Kiadó, 1998. 13. és kk. old.

élet gyakorlatában nagyon sokszor lehet erőltetett cselekvőket vagy bezárkózó meditatálókat, sőt néha még „csak cselekvőket” vagy „csak félrevonulókat” is találni. Egy igazi munkamegosztás és közös tehervállalás itt is hagyna maga után kívánnivalókat. A teljesség képét azonban nem felejthetjük el a teológiai felkészülés összefüggésében sem. Helmut Gollwitzer 1940-ben írt és azóta több tucatszor kiadott, frissességéből semmit sem veszített Lukács exegézise így ír a teljesség képéről: „A történet nem két különböző karaktert (Mária illetve Márta természetét) rajzolja le; nem azt akarja mondani, hogy a csendes, szemlélődő karakter kedvesebb az Istennek, mint a cselekvő és serény alkat. Nem akarja a „vita contemplativa”-t a „vita activa” helyére állítani. A történet nem azt akarja közölni velünk, hogy Mária egyébként is csendesebb, Márta pedig hangosabb ember lett volna; csupán annyit mond: *most*, abban az órában, amikor Jézus betért a házba és beszélt, Mária cselekedett helyesen, nem pedig Márta. Mártának először azt kellett volna tennie, amit Mária tett, hogy azután a fáradozása is helyénvaló legyen.”⁶

A számunkra adott időben is kevésre van szükség, valójában csak egyre, amelyet „nem vesznek el tőle soha”. A teológiai felkészülés szépsége nem más, mint ennek az egység személyes megtalálásáért folytatható tanulás és kutatás – a cselekvés és az áhítat légkörében.

A teológiai felkészülés valójában sohasem fejeződik be. Igazi feszültsége pedig éppen ez, hogy különböző módon tehetünk lépéseket a Krisztus követésében, de a középpontban mindig ott kell, hogy maradjon a lehetségeseket adó Küriosz Jézus. Ma különösen is aktuálisnak látszik az, hogy az emberi túlszervezés vagy az egyoldalú elvonulás, a pusztán „lelkiekre” törekvés nem adhatnak igazi megoldást. De az ige korszerű tanulmányozása és az útitársak életében való, a tettekig eljutó részesezés lehet a Krisztus-követés mai megvalósulási formája. A *felkészítők és felkészülők felelőssége azonban nemcsak* a „templomfalakon belülré” terjed vagy a még így-úgy meglévő tradicionális közösségekre, hanem a „templomtól távolesők” és az élet peremére szorulók irányába is. Erre a küldetésre pedig csak a szüntelenül megújuló felfedezés, rácsodálkozás és *cselekvő áhítat* tesz alkalmassá minket. Az érthető, magas színvonalú prédikáció és a lelket vigasztaló, élmény-teremtő áhítat *mai megvalósulásának egysége* mozdíthat el minket egy megújuló közösség irányába. Hogy ez hogyan valósulhat meg az ezredvég világában, ehhez segít minket a teológiai felkészülés feszültségének őszinte átélése. Mártaként vagy Máriaként – de Jézus társaságában.

Szabó Lajos

⁶ Helmut Gollwitzer: Die Freude Gottes, Burckhardthaus – Laetare, 9. kiadás, 1979. 144. old.

H. George Anderson:

A lutheránus egység jövője

A téma tárgyalását nem az Amerikai Evangélikus Egyház (ELCA) és az Evangélikus Egyház Missouri Zsinatának jelenlegi helyzetéből kiindulva, hanem a társadalmi állapotát vizsgálva kell kezdenünk. Más szavakkal, előadásom nem kíván térképet adni az egységhez vezető úthoz, inkább arra keres magyarázatot, hogy miért szükséges az egység. Az ELCA püspökeként szolgálatom első másfél éve alatt legfőbb feladatomban a vizitáció volt. Meg kellett látogatnom mind a 65 zsinatunkat, beszélnem kellett lelkészekkel, laikus szolgálókkal, gyülekezeti tagokkal. Sokakat megkérdeztem, hogy az egyházi életben milyen változásokra számítanak és milyen bizakodásra okot adó jeleket látnak. Legnagyobb meglepetésemre válaszaik nem mutatták azt a területi eltérést, amelyre számítottam. Ha az egyházzal kapcsolatos érzelmek legmélyebb szintjét vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy mindenki egyformán érez az összetett problémákkal kapcsolatban, bárhol él. Ez azt mutatja, hogy az amerikai egyház problémáit vizsgálva az amerikai társadalom legalapvetőbb kérdéseibe ütköztünk. Ezek a kérdések sokkal áthatóbbak annál a regionalizmusnál, amely oly gyakran megdöbbsent és néha elkésért minket.

A társadalom mai állapota

Mondanivalómat röviden négy pontban szeretném összefoglalni. Először, az erős mobilizáció az amerikai-

kat ismerős környezetükből és a korábbi társadalmi struktúrákból kiszakította, ezért a régi határvölgyek letűntek. Ami korábban adott volt, megkérdőjeleződött. Ennek eredményeként a társadalom nehezen talál közös pontokat. Az emberek nem képesek figyelmüket ugyanazokra a fontos kérdésekre irányítani. Talán ismerik önközül néhányan azt a viccet, amelyik egy emberről szól, aki elment az orvoshoz tanácsot kérni. Így szól az orvoshoz: „Elnézést doktor úr, egy kicsit elkalandoztak a gondolataim. Mit mondott, miért nem tudok koncentrálni?”

Napjainkban nehéz társadalmunk figyelmét olyan módon megragadni, ahogy azt régebben tettük, és már az is nehéz, hogy az emberek figyelmét ugyanarra a tárgykörre irányítsuk. A társadalom próbálja magát újrafogalmazni. Egy olyan változáson megyünk keresztül, amely véleményem szerint a jelen generáción túl is folytatódik majd. A múlt határvölgyeit még nem pótolták a jövő útjelző-táblái. Ilyen képlékeny helyzetben egy olyan egyház, amely biztos identitással és célzatos szolgálattal rendelkezik, hihetetlenül fontos katalizátor szerepét töltheti be.

Másodszor, ma mindenki nyomás alatt érzi magát, a lehetetlen órarenddel rendelkező kisiskolástól az alkalmazottig, aki úgy érzi, munkája éppen csak elfogadható. Még a hirdetések is emlékeztetnek: „Soha nem lesz még egy lehetőség első benyomást tenni valakire”. Külső nyomás. Elvárások.

Harmadszor, az átlagember egyszer csak azt veszi észre, hogy nincs hangja. Kiszorítottnak érzi magát. Erről hallhatunk az iskolai értekezleteken. Ez derül ki a lakóközösségi gyűléseken. A gyülekezeti tagok is erről panaszkodnak. Akár vidéki környezetben, akár nagyvárosban él az ember, úgy érzi, a döntések valahol máshol születnek. Azt mondják: „az én véleményem ma már nem számít”.

Negyedszer, az előbb említett stresszhatások alatt a társadalom egyre kisebb egységekre hullik szét. A bizalomra épülő közösségek megbuknak, a gyanakvás egyre nő. A békés tárgyalásokat pereskedés és erőszak váltja fel. Nemrégiben láttam egy feliratot egy autó hátsó lökhárítóján: „Bocs, hogy így vezetek, de éppen a pisztolyomat töltöm”. Már gyakran említettem azt a kiírást, amelyet munkába menet naponta látok. A szomszéd telektulajdonos egy fára szegezte ki a táblát, melyen ez áll: „Ne törődj a kutyával. Vigyázz, a gazda veszélyesebb!” Ezzel tulajdonképpen a jól ismert táblát helyettesítette: „Idegeneknek a belépés szigorúan tilos!” Az illető férfi háza a vára. Felhúzta a felvonóhidat. Az élet, amely egy ilyen társadalomban zajlik, sok nehézséggel jár. Ezért keresnek az emberek vezetőket. Kiutat nem találnak máshol, mint vagy egy olyan zárt világban, ahol az ember a teljességet önmagában fedezi fel, vagy a „spiritualizmusban”, egy tisztán lelki világban. Lehet, hogy az önbeteljesedés keresése és a mai világban tapasztalható spirituális irányzat ugyanannak az érmének a két oldalát jelenti. A *New Yorker* magazin nemrégiben közölt egy karikatúrát, amely két társaságbeli személyt ábrázolt, miközben magas mennyezetű luxuslakosztályukban beszélgetnek. Az egyik így szól: „Te, képzeld, azt hiszem a múlt héten életközeli élményben volt részem”. Ha a *New Yorker* olvasói „élet-közeli” élményekkel viccelődnek, komoly szükség van valamire.

Egyházunk és gyülekezeteink korántsem immunisok a fenti tünetekkel szemben. Nem a társadalomról, a világról, másokról szoltam eddig. Ha jól megnézzük, az előbb említett tünetek – az ismerős határkövek hiánya, a stressz, a marginalizáció, a polarizáció, a privát világba való bezárkózás – egyházunkban egyaránt jelentkeznek. Az inkább a kérdés, hogy ezeket a problémákat a bukás jeleiként kezeljük, vagy olyan nehéz körülményeknek tekintjük, amelyek között Krisztus testének mindig is működni kellett. Egyházi harcoként társadalmunk betegségeiben és fájdalomában osztoznunk kell. Éppen ezért vagyunk képesek hitelesen beszélni az evangélium erejéről, amely egy új valóságot képes teremteni, még olyan körülmények között is, melyeket ismerünk. Bizonyos mértékig ennek az új valóságnak létezését demonstrálni is tudjuk.

Az evangélikusok különleges kincse

Hiszem, hogy nekünk, evangélikusoknak, vannak olyan különleges kincseink, amelyeket a világgal megoszthatunk, és a nagy társadalmi kérdésekre válaszként ajánlhatunk fel. Teológiai hagyományunk nagyban egyezik az egyetemes Egyház tanításával, ugyanakkor vannak olyan pontok teológiánkban, melyek más, egyedülálló hangsúlyokat és meglátásokat – s talán néhány idegen kifejezést – adnak az általános vitához. Most négyet szeretnék kiemelni ezek közül.

ELŐSZÖR, az Ige tekintélye. Ez az alapvető evangélikus tanítás az ismeretes határkövek hiányától szenvedő

világnak szól, konszenzus nélküli társadalmunknak. Lényege abban áll, hogy létezik egy tekintély, mely fellelhető áll a helyi, a személyes, és néha a gyülekezeti érdekeknek is. Minden olyan hamis rendszer összedőlése, mely az egyházat a múltban aládúcolta és mára a közösség központjává tette, azt biztosította számunkra, hogy az evangéliumot úgy fedezzük fel, mint ami „Isten ereje, minden hívő üdvösségére” (Róm 1,16). A hamis istenek megbuktak. A többi gerenda, mellyel régebben hitünket támogattuk, többé már nincs ott. A régi ének igazságát tapasztaljuk meg: „Ha körülöttem minden összeomlik, lelkemnek Ő minden ereje és támasza”. Vagy, mint ahogyan a tanítványoknak végül be kellett ismerüniük: „Uram, kihez mennénk? Örök élet beszéde van nálad” (Jn 6,68).

Az az oka annak, hogy hitünk olyan irrelevánsnak tűnik, hogy nincs igazi lehetőségünk a hit gyakorlására. Amire szükségünk van, megvesszük, olyan termékeket keresünk, amelyek kielégítik igényeinket. Ezért olyan nehéz a gazdagoknak Isten országába bejutni. Nem kell Istentől semmit kérniük, hacsak nem azt, hogy tartsa meg gazdagságukat, amiben mind nagyon bíznak. Luther nagyon jól rávilágít erre a problémára a Nagykátéban, az első parancsolathoz fűzött magyarázatában. Amint megtapasztaljuk, hogy a krisztusi üzenetnek hatalma van életet adni, hatalma van szükségleteinket – még önkényeztetésre irányuló kívánságainkat is – kielégíteni, és amint felfedezzük, hogy az ígéret az Ige igazságáról nem csal meg, képességünk megelevenedik arra, hogy az evangéliumot másoknak is elmondjuk, mert meg fogjuk látni Isten csalódást nem okozó szavainak hatását az életünkben.

A Szentírás tekintélyének megerősítése azt is jelenti, hogy a keresztyénség igazságigényét kijelentjük. A keresztyénség nem kellemes, kényelmes életet jelent, a keresztyénség nem pusztán egy lehetőség a többi életmód között. A keresztyénség az út, az igazság és az élet kinyilatkoztatása. Éppen ezért nem alakítható a mi szükségleteink szerint, nem az idomul a mi igényeinkhez és elképzeléseinkhez, mint ahogyan azt sokan állítják napjainkban. Az evangélium igazsága nem függ attól, hogy mi képesek vagyunk azt felfogni, bizonyítani, elfogadni, vagy nem. Mellesleg, éppen az evangélium ítél meg bennünket azáltal, hogy kétségbe vonja merev elképzeléseinket a valósággal kapcsolatban.

Egyáltalán nem baj az, hogy az Amerikában élő evangélikusok a Szentírás magyarázatán vitatkoznak. Megkérdem, van-e jobb és életbevágóbb foglalatosság, mint az, hogy saját belátásunk korlátaival küzdünk – mert a Szentírás magyarázatakor nem az Ige igazsága a kérdés, hanem az Isten akarata, szavára és művére vonatkozó emberi interpretációnk bilincseivel kell megküzdenünk. Ahogyan a földmérők sok időt töltenek azzal, hogy a szintjelet pontosan megállapítsák, az a párbeszéd, amelyet az evangélikusok a Szentírás magyarázatáról folytatnak, teljesen helytálló, méltó az írott Igéhez, amely életünket és az egyházat irányítja.

EZ ELVEZET a másik üzenethez, melyet mi evangélikusok a világnak átadhatunk – simul justus et peccator. A keresztyén ember egyszerre bűnös és megigazult. A bűn olyan, mint a prérfarkas a híres amerikai rajzfilmben. Sohasem hal meg. Mindig visszajön, hogy a szegény gyalogkakukkot bántsa. Ez a hasonlat Isten szentjeire is igaz. Senki sem állíthatja ezt nagyobb meggyőződéssel, mint az evangélikusok. A fenti igazság nagy ajándék

lehet a társadalom számára. Valójában ez egy olyan radikális meglátás, amely a polarizáció gyökerét támadhatná meg, amely azzal kezdődik, hogy egy csoport a többiek sátáninak bélyegzi. Ha viszont beismerjük, hogy legkegyesebb nézeteink ellenére nem vagyunk teljesen szabadok a bűn hatalmától, akkor a többiek véleményét nem tekinthetjük többé egyszerű kifogásoknak és érveknek. Akár Isten hangjává is válhatnak. Csak mindig meg kell vizsgálnunk őket.

Emiatt olyan fontos, hogy a Szentírás értelméről folytatott párbeszéd során a vitázó felek egymás véleményét tiszteletben tartás. Melanchthon, aki bizonyára nagyon jól tudta, mit jelentett vitát folytatni és konfliktusba kerülni a maga korában, sajnálattal beszélt a „teológusok dühéről”. Melanchthon a „düh” szót a „veszettség” szóval helyettesítette. Tudjuk, hogy a veszettség egy másik elnevezése a víziszonynak, annak a betegségnek, amikor a beteg egy olyan dologtól irtózik, amire igazán szüksége van. Ez a példa számomra rámutat arra, hogy mennyire nincs ínyünkre a Szentírás értelméről folytatott élénk párbeszéd – pedig egyedül az ilyen párbeszéd által nyerhetünk nagyobb bepillantást Isten világába. Minden ember közül nekünk, evangélikusoknak kellene a legnyitottabbnak lennünk azzal az eshetőséggel szemben, hogy lehet, hogy nincs mindig teljesen igazunk. Legalábbis, most még nincs...

Az ilyen fajta alázatosság jó például szolgál a társadalom egészének. A bűnről alkotott realiztikus szemlélet pedig megszólítja azokat, akik csalódtak az olyan vallásokban, ahol jónak, szentnek, megigazultnak kellett érezniük magukat. Biztos vagyok benne, hogy sok érzelmi válsággal küzdő keresztyének az evangélikus egyház a gyógyulás helyévé válhatna. Miután ezek a keresztyének rájönnek, hogy a bűn nem tűnt el az életükből és hogy a gonosz még mindig kísérti őket, akkor már a tanítványsághoz vezető úton járnak – vagy teológusok lettek.

Amikor a csodákkal teli, lelki napokat a hétköznapiok váltják fel, a történelem során minden keresztyén életében kritikus időszak következik be. Itt szeretném tisztelettel említeni *Frederick Schumachert* és *Dorothy Zelenkot*, akik a *Minden szentért* című könyvükkel gazdagítottak bennünket. Ez a mű nem más, mint egy folytatásos bizonyágtétel, amely olyan keresztyének tapasztalatait fűzi egymáshoz, akik a tanítványság legmélyebb és legnehezebb kérdéseivel küzdöttek. Ha valaki hasonló problémákkal küszködik, felismerheti, hogy ennek a társaságnak a tagja, s a lelki társak nemcsak hallanak minket, de gyakran imádkoznak értünk, és fájdalmainkban osztoznak. Mi, evangélikusok, valljuk, hogy fontos naponként meghalni a bűnnek, és fontos a naponkénti bűnbocsánat és megújulás lehetőségével élni. Ez teszi lehetővé, hogy együtt járjunk a hit útján a keresőkkel.

EHHEZ KAPCSOLÓDIK egy harmadik, sajátosan evangélikus tanítás – a keresztség egy életre szól. A keresztség a keresztyénség minden felekezetére jellemző szentség. A legtöbb történelmi egyházban a csecsemőkeresztséget gyakorolják. Ebből a szempontból nem különbözünk másoktól. De arról, hogy a keresztség egész életre szól, más egyházakban nem nagyon beszélnek. Ennek a meglátásnak nagy jelentősége van egy olyan kultúrában, ahol minden az elvárásokra épül: a stressz-kultúrában.

Luther azért viaskodott, hogy megtalálja a kegyelmes Istent. Az a véleményem, hogy korunk embere ezt a harcot másképp éli meg. Mivel teljesen elveszítette az Istennel való kapcsolatot, félelmének oka nem a haragvó Isten. Inkább úgy érzi, hogy maga az élet válik kérlelhetetlen bírójává. Az emberek ilyen szólások világában élnek: „semmit sem adnak ingyen”, „mindennek ára van”, „szemesnek áll a világ”. A kegyelemről szóló beszéd gyógyír a mai embernek!

A kegyelem és hála egyháza vagyunk. A törvényre épülő világnak egy üzenetet kell átadnunk. Egy csecsemőt megkeresztelni annyit jelent, hogy a gyermek számára kijelentjük: Isten szeretetét nem lehet kiérdemelni. Az, hogy a keresztséget egy egész életre szólónak tekintjük, a felnőttnek – aki egykor csecsemő volt – azt a bizonyosságot jelenti, hogy Isten hű. Nem csak egy lehetőséget kaptunk, hogy Isten szeretetére válaszoljunk. Ez az ajánlat minden reggel újból szólít minket. Mint ahogyan a Timóteushoz írott második levél emlékeztet minket: „Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert ő magát meg nem tagadhatja” (2Tim 2,13).

Egy elvárásokra épülő társadalomban megdöbbenően jó az a hír, hogy Isten előbb cselekszik, és nem az alapján lép, ahogyan mi hozzá viszonyulunk. De a kegyelem, a naponkénti megbocsátás bizonyossága nem arra biztat minket, hogy bűneinket tagadjuk vagy leplezzük, hanem hogy azokat bátran ismerjük be. A *Lutheran Forum* 1997-es őszi száma a magángyónás előnyeit tárgyalta. A gyónás számunkra a megtisztulás cselekedete. Nem félelmetes megvallani bűneinket Atyánk előtt, akiről tudjuk, hogy szeret minket és meg akar gyógyítani. A gyónás viselkedésmódunkat és életünket valóban megváltoztathatja. Bár a bennünk jelentkező változások csak szórványosak és befejezetlenek, mégis mindent átformálnak. Egy olyan új lehetőség nyílik meg előttünk, mely által az élet – és mi magunk – naponta megváltozhatunk.

NEGYEDSZER – a keresztyén elhivatás (vocatio). A keresztyén elhivatásra úgy tekinthetünk, mint a napjainkban jelentkező marginalizáció ellenszerére. Segít azon, hogy az ember ne érezzen úgy, hogy semmit sem ér és senki sem törődik vele. Természetesen Istennek sok szép ígérete van, Jézus pedig példázatokot mondott a mezei liliomokról és a verebekről. De hadd tegyük hozzá, hihetetlen erőt adhat az embernek az a tudat, hogy a naponkénti szolgálatot minden keresztyén Istentől magától kapta.

Már sokat beszélünk arról, hogy az egyházban mindenkinek, aki meg van kereszelve, feladata van. Azt hiszem, az evangélikus egyház ma még nem él teljesen az igazság szerint. Az evangélikus teológiában pedig alapvető az a tanítás, hogy a laikusok Istennek a világban végzett gondviselő munkájának eszközei. Sokkal többen kaptak elhívást, mint akiket lelkésszé szentelnek, mert Isten azt akarta, hogy ilyen módon gyógyítsa meg és állítsa helyre a teremtett világot. Isten mindannyiunkra úgy tekint, mint teremtő és megváltó művének eszközeire. Mindnyájan apostolok, papok vagyunk. Isten művéhez nem csak akkor járulunk hozzá, amikor egy evangélizációs bizottság tagjaként szolgálunk, ami persze szép szolgálat. De a szolgálat „túlórázást” jelent a laikusok számára. A laikusok Isten művét teljes időben végzik.

Az a felismerés, hogy a hívők olyan tálumokkal rendelkeznek, amelyek az egyház és a világ javát szolgálják, erőt és biztatást adhat. Azoknak is szól ez a bizta-

tás, akik jelenleg munkanélküliek, vagy akiket elbocsátottak régi állásukból. Egyébként két társadalmi csoportra sokkal kreatívabban kellene gondolnunk: a fiatalok és az idősek csoportjára. A fiatalok értelmes foglalatosságot keresnek, tenni akarnak valamit. Például házat akarnak építeni a Habitat szervezetben, egy szlovákiai gyerektáborban akarnak dolgozni, vagy egyszerűen csak tenni akarnak valamit, ha mást nem, akkor pizzát enni vagy kosárlabdázni.

Az idősebb emberek nyugdíjba vonulnak – vagy nyugdíjazzák őket – és még sok aktívan eltölthető év áll előttük. Mondhatnám, hogy mielőttünk is sok aktív munkával tölthető év áll. Sokat segítettem az egyházmunkákkal, hogy nyugdíjas jeggyel utaztam. Azok az idősek, akik jó egészséggel örvendenek és értelmileg is frissek, nagyon jó és konstruktív dolgokat képesek tenni. Ha megunják a golfozást, vagy szobájuk átrendezését, olyan kihívások várják őket, ahol őrjáti tapasztalatukat felhasználhatják. Szakértelmük elsajátításához egy egész élet munkája volt szükséges. Nemcsak félretett pénzük van, de a szaktudást és mesterségüket is sajátjuknak tudhatják. Olyan emberekre gondolok most, akik laikus misszionáriusként szolgálnak. Például, akik fiatal korukban az építőiparban dolgoztak, és most nyugdíjasként egy templom építésénél segítenek. Olyanokra gondolok, akik válságterületekre utaznak szolgálni. Olyanokra, akik más földrészekre utaznak, hogy a világot átfogó önkéntes-program keretében könyvtárosként vagy tanárként dolgozzanak – és még sokakat említhetnék.

Még a nagyon idősek is úgy érzik, hogy adhatnak valamit az egyháznak. Amikor a nagyon idősekről beszélek, nem azokra gondolok, akik Pápua Új-Guineába mennek templomot építeni és tanítani, hanem azokra, akik a gyülekezeti vásárra madárházat vagy horgolt edényfogót készítenek. Sokszor kizárjuk, és „szent” teológiánkba nem illőnek nyilvánítjuk a „gyülekezeti vásárokat”, és azokat a természetes módokat, ahogyan egy ember megmutathatja, hogy tehetsége, szaktudása érték az egyház számára. Remélem, hogy egyszer megtaláljuk a módját annak, hogy mind a fiataloknak, mind az időseknek tehetségét ugyanúgy kiaknázzuk, mint a középkorú szolgáltatókat.

Szélesebb körű együttműködés másokkal

A MAI TÁRSADALOM nagyon nehéz helyzetben van, és nekünk vannak olyan ajándékaink, amelyekkel segíthetnénk. Ezek az ajándékok teológiai hagyományunkból származnak. De hogyan válaszolhatnánk mindarra az igényre, amelyet a kor bizonytalansága, elvesztettsége, lelki éhsége támaszt? Egy-egy személy, de akár egy-egy gyülekezet számára túlságosan nagy lenne a feladat. Ezért indult el az ELCA a más felekezetekkel való együttműködés irányába.

Azonban egy hiányosság próbálkozásainkat megbénítja. Természetesen az ELCA és a Missouri Zsinat közötti együttműködés hiányára utalok. Lehet, hogy önök azt mondják, hogy mivel teológiai kérdésekben nem találjuk meg az összhangot, a társadalmi kérdésekkel való foglalkozás az utolsó lehetőségünk. Ezt én is így gondolom. Mégis inkább azt szeretném hangsúlyozni, hogy a fent említett sajátos teológiai örökségünkől kiindulva ké-

pesnek kell lennünk közös teológiai választ adni a társadalmi problémák által felvetett kérdésekre.

Biztosan önök is hallották, hogy a Missouri Zsinat mély családottságát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy az ELCA úrvacsoraközösségre lépett az Amerikai Református és Episcopális Egyházakkal. A zsinat tagjai nemtetszésüknek adtak hangot az ilyen lépésekkel kapcsolatban. Az Amerikai Katolikus és Evangélikus Egyház nemrégiben kiadott egy közös nyilatkozatot a megigazulástan dogmájáról (Joint Declaration on the Doctrine of Justification). A Missouri Zsinat azt is megkérdőjelezi, hogy miután az ELCA ilyen lépésre volt képes, egyáltalán jogosan nevezi-e magát evangélikusnak. Ugyanakkor a Missouri Zsinat vezetősége további együttműködésükről biztosította az ELCA-t a menekülteket, a nehéz helyzetű lelkészeket és a válságterületeket segítő programokban.

Ennek ellenére az az álláspontom, hogy ez nem elég. Hiszem, hogy mi evangélikusok többet is adhatunk. De a jelen helyzet nem teszi lehetővé, hogy küldetésünket teljes mértékben elvégezzük. A két egyháztest az elmúlt évek során eltávolodott egymástól, gyakran inkább egymás munkáját romboltuk, ahelyett, hogy építettük volna. Azt hiszem, itt az ideje annak, hogy véget vessünk a hidegháborúnak és a szócsatának.

Hiszem, hogy szükséges újakezdeni a párbeszédet a Missouri Zsinattal, és lehet, hogy az ökumenikus kapcsolatok és megállapodások alapos vizsgálatát is meg kell kezdenünk. Ezt el fogom mondani Barry elnök úrnak, amikor 1997 novemberében találkozom vele, mert fontos, hogy ne csak beszéljünk arról, hogy mit kellene tenni, hanem lépnünk kell. Bízom benne, hogy a párbeszéd nem csak a teológusok között fog zajlani, hanem az egyházban szolgáló minden lelkész részt fog venni.

Önhöz is szólok. Azt kérem, hogy az ALPB szervezeten és gyülekezeti összeköttetésein keresztül ön is a helyi, kerületi és zsinati egységet munkálja, annak ellenére, hogy úgy tűnhet, hogy az egyház országos szinten többet tenni nem képes. A közeljövőben több energiát kell fordítanunk arra, hogy a Missouri Zsinat és az ELCA között hidak épüljenek.

Még mindig táplálom magamban azt a reményt, hogy létezik egy olyan evangélikus hang, amely egyesíti a különböző hagyományok pozitívumait, amelyek egymást helyesbítik, intik és kihívják. De bevallom, nem hiszem, hogy ez a hang az én életemben megszólal. De el szeretnék indulni ezen az ösvényen. Kérem az önök segítségét, hogy megtaláljam a helyes utat.

(H. George Anderson, az Amerikai Evangélikus Egyház püspök-elnöke. Beszédét az ALPB fogadáson, 1997. október 19-én mondta el. Megjelent a Lutheran Forum 1998. tavaszi számában).

Fordította: Jóné Jutasi Angélika

Jegyzetek

A vesztség egy olyan embereknél és állatoknál előforduló vírusos megbetegedés, amely az idegrendszeret támadja. A betegség első fázisában a beteg depressziótól, nyugtalanságtól, kimerültségtől és láztól szenved. Ezt ingerlékenység, fokozott nyálképződés és különösen a torokban jelentkező izomgörcsök követik. Ennek eredményeként a beteg képtelen vizet inni, annak ellenére, hogy nagyon szomjas. Innen ered a betegség régi neve: hydrophobia – víziszony – ford.

Diakonisszák

A szeretet éppen úgy hozzánk tartozik, mint a hit.

J. H. Wichern (1808–1881)

Ezen a címen tartották a diakónia munkásai és barátai második találkozójukat Liptószentmiklóson 1998. május 6–10. között. A konferenciát Zuzana Kolárovská lelkész, az ottani diakóniai szolgálat igazgatónöje vezette. A találkozón az Evanzielirka diakónia meghívására Taschner Erzsébet diakonissza-testvérrel vettem részt. Az elhangzott előadások, szórólapok és személyes beszélgetések alapján számolok be tapasztalataimról.

A konferencia mottója: „Ne a hamut őrizz, a lángot add tovább!” (Ricarda Huch)

A szlovák diakóniai munka német kezdeményezésre Pozsonyban indult el. Dr. Andreas Hermann adományából 1762-ben árvaház létesült. A gyermekeket özvegyasszonyok gondozták és nevelték. Ezt a szolgálatot az idő múltával diakonisszák látták el.

A betegápolás 1799-ben indult el egyetlen helyiségben, ahol az orvosok ingyen gyógyították a betegeket. 1872-ben önálló kórház épült, amelyben 1891-től diakonisszák szolgáltak. 1885-ben egy 28 személyes otthonban idős emberek gondozása és ápolása is elkezdődött.

Szlovákiában a diakonisszák szolgálata a gallneukircheni (Ausztria) anyaház segítségével indult el 1891-ben. A pozsonyi anyaházat 1914-ben szentelték fel. Az első világháború után, az 1867-ben alapított diakóniai célú „Dobrojev” nevű közösség hagyományát követve szlovák női diakóniai egyesület is alakult Liptószentmiklóson, ahol 1925-ben Eduard Balló festőművész alapítványából anyaház épült. Az első diakonissza Mária Kmetova volt, akit hamarosan többen követtek ebben a szolgálatban. Jelentős volt *Mária* és *Kristina Royová* szolgálata is, akik magukra hagyott és árva gyermekek gondozását, nevelését vállalták fel. 1912-ben Stara Turán kórházat alapítottak s egy kis közösség segítségével, Jézust követve gyakorolták az irgalmasság szolgálatát. A diakonissza egyesületet „Vieroslava” néven 1930-ban 16 diakonissza-testvér részvételével alapították meg. 1933-ban öregotthont létesítettek. A diakonisszák szolgálata egyre inkább bővült: óvodákban, árvaházakban, leányinternátusokban és gyülekezetekben végezték áldásos munkájukat.

A második világháború után megváltozott politikai és ideológiai helyzet kényszerében a diakonisszák minden vagyonukat a szlovák egyháznak adományozták. A kommunista államhatalom a diakonisszák szolgálatát betiltotta. Mindnyájan rendőri felügyelet alá kerültek, akit letartóztattak. A diakonissza ruhát nem hordhatták tovább. Az akkori egyházvezetés még a szolgálatukat is szükségtelennek ítélte, s így az egyház részéről sem védelemben, sem támogatásban nem részesültek. Az állami ellenőrzés nyomása alatt személyes kapcsolatot sem tarthattak egymással.

Az akkori politikai helyzet tükröződik *Darina Banciková* lelkésznő „God works in mysterious ways” (Isten titokzatos módon munkálkodik) című, 1996-ban megjelent könyvében, amelyről Stenczel Klára diakonissza-testvér ismertetése alapján emlékeztem meg. Darina Banciková az első felszentelt női lelkész volt az akkori Csehszlovákiában. Igen eredményesen munkálkodott

gyülekezetében, különösen gyermekek, fiatalok között, keresztény tartalmú könyvek terjesztésében és szociális munkában. Egy alkalommal Marta Tamm Götlind svéd egyetemi előadó kereste fel, hogy közelebbről is megismerje a női lelkészek helyzetét és szolgálatát. E látogatás gyanúba keverte, házkutatást tartottak nála, majd börtönbe vetették. Mindez 1962-ben történt. Szüvedései tetőfokán már úgy érezte, hogy nem bírja sokáig, de Isten erőt adott neki, s a börtönben is példaadó magatartásával dicsőítette Urát. Amikor leromlott fizikai és idegállapotban kiszabadult, lelkészi állást nem kapott, s a teljes létbizonytalanság fenyegette. Isten azonban gondoskodott róla. 1968-ban rehabilitálták. Visszaemlékezésében többek között ezeket írja: Mi sosem gondoltunk vértanúságra, csak azért tartottunk ki, mert Isten kegyelme erősített s az Ő Lelke ihletett minket. Őszintén és hálásan köszönöm meg az Úrnak, hogy méltónak tartott bennünket arra, hogy törvényszékek előtt és börtönökben bizonyíthassuk iránta és egyháza iránti hűségünket.

Az 1989-es politikai fordulat után az idős diakonissza-testvérek szolgálatukat már nem tudták újra megkezdeni. Önkéntes munkások és külföldi egyházak segítségével szerveződött az egyház diakóniai szolgálata. Új diakóniai intézményekben indult el a szeretetszolgálat. Az állami ápolónő-képzőben evangélikus osztályt indítottak. Jelenleg a diakonissza-szolgálat iránt két fiatal érdeklődőt tartanak számon, de vezető és anyaház hiánya akadályozza az újraindulást. Több fiatal németországi diakóniai intézményben nyert egészségügyi kiképzést. Remélhetőleg az ottani lelki benyomásai is gyümölcsözőek lesznek. A diakóniai munka újraindulásához nagy segítséget nyújtott *Barbara Haug* német diakonissza-testvér három éves szolgálata a szlovák gyülekezetekben és a fiatalok között.

Tervezik a gyülekezeti diakóniai szolgálat kiépítését és új intézmények létesítését a helyi adottságok figyelembe vételével. Szükségesnek látják egy diakonissza-modell kialakítását és a szeretetintézmények dolgozóinak egyházi és egészségügyi képzését. Sürgős feladat a pozsonyi diakóniai központban a személyi és anyagi feltételek biztosítása, hogy a diakóniai munka tovább erősödjék és a diakonissza-szolgálat is újra elindulhasson.

A szlovákiai evangélikus egyház jelentősebb diakóniai intézményei a következők:

Cervenícán 1990-ben alakult meg a „Világosság” karitatív központ, amely nyári bibliai táborokat szervez első-sorban egészségi problémákkal küzdő állami otthonokban élő vagy árva gyermekek részére. Ugyanitt működik 1992 óta kiegészítő iskola és internátus egy régi egyházi iskola átalakított épületében, ahol keresztény szellemben 20 süket és vak gyermeket gondoznak.

Az „*Agapé*” tanulmányi központot a Pozsony melletti *Svätý Jurban* egy régi egyházi épületben, 1994-ben alakították ki. A 32 személyes otthonban imaterem, 2 előadóterem és ebédlő áll az egyházi csoportok, hazai és külföldi vendégek rendelkezésére.

Idősek otthona működik *Ksinnában*. A gyülekezeti

ház félbemaradt építkezését befejezve létesítettek egy 17 személyes szeretetotthont, amelyet 1995. decemberében szenteltek fel. Az építkezésben a gyülekezet tagjai is kivették részüket. A háromszintes épületben testi-lelki gondozást nyújtanak a bentlakóknak.

A szlovák egyház 1991-ben vásárolt meg egy használaton kívüli üdülőt *Lubiebovában*. Az átépítési munkák végeztével az otthont 1995-ben nyitották meg. Az épületben három család kapott helyet. Ezek a családok saját gyermekeikkel együtt elhagyott gyermekeket nevelnek hitben és szeretetben. A nevelő szülők hívő példamutatókkal, a modern pedagógia és gyermeklélektan segítségével végzik ezt a speciális diakóniai szolgálatot.

Horné Salibyben egy kétszintes öregotthon van, amely 1996-ban készült el. Két- és háromágyas szobákban 22 idős testvér számára nyújt otthont, ellátást és szakszerű ápolást. A konyha 100 személyre főz, ezzel segítve a faluban élő többi idős, egyedülálló vagy beteg embert. Az otthon ellátásához hozzájárul egy kis gazdaság is, amelyben szárnyasokat, nyulat, disznót, kecskét tartanak. A bentlakók lelkipozícióját a helyi lelkész, *Ludovít Kovác* látja el.

Néhány gondolat az elhangzott előadásokból:

Karl-Gerhard Wien, a speyeri evangélikus diakóniai intézmény igazgatója nyitó előadásában kiemelte, hogy a diakonisszák anyaházi életformája a 19. században a diakóniai szolgálatra irányította a gyülekezetek figyelmét. A diakonisszák közössége modellszerűen mutatta meg az evangélium szeretetre indító és az életvezetést is meghatározó hatását. Az anyaházak fontos szerepet töltek be az egészségügyi, pedagógiai és pszichológiai képzés és továbbképzés területén is. Jelentőségüket növelte, hogy az egyedül élő és háttérbe szorult nők társadalmi méretű problémájának megoldásában is segítséget nyújtottak. A diakonisszák szolgálata nyilvánvalóvá tette, hogy a diakónia, mint a hit életmegnyilvánulása szerves része az egyház szolgálatának. Az anyaházak hosszú ideig nemcsak kiindulópontjai, de központjai voltak az intézményes és gyülekezeti diakóniának. Szolgálatuk alapvető az egyház mai diakóniai munkájában is.

Erna Carle, a német diakonissza anyaházak kaiserswerthi szövetségének főnöksasszonya a „Diakonissza közösségek” címen tartott előadást. Hivatkozva Doris Kellerhals rieheni (Svájc) főnöksasszony tanulmányára, rámutatott arra, hogy a női diakóniai munkások anyaházi életformáját Theodor Fliedner kezdeményezte 1883-ban, többek között azért, hogy az egyedülálló nők hátrányos társadalmi és egyházi helyzetén változtasson. Azelőtt a gyülekezetekben és intézményekben folyó női diakóniai szolgálat nem kapcsolódott az anyaházban megélt szerzetesi életformához. Az anyaházi diakónia eszköz volt annak idején a cél megvalósítása érdekében és nem alapkövetelmény. Ez az életforma később mégis sajátos, önálló jelentőséget kapott, amit Löhe teológiailag is alátámasztott.

Jelenleg a diakonissza-szolgálat értelmezésében és gyakorlatában három fő irány figyelhető meg. Ezek nem határolódnak el élesen egymástól. A kaiserswerthi szövetséghez tartozó, kereken száz európai és tengertúli anyaház önállóan alakítja ki életformáját és szolgálatát múltjának, jelenlegi anyagi és személyi adottságainak megfelelően.

1. Elhivatás a diakonissza életformára (házasságról lemondva élet-, hit- és szolgálati közösség) és azonosulva egy diakóniai intézmény vagy anyaház célkitűzéseivel.

2. Önálló életvitel mellett egyházi megbizatással gyülekezeti vagy intézményi alkalmazottként végzett diakóniai szolgálat a munkaterület szabad megválasztásával a belső elhivatásnak és szakképzettségnek megfelelően.

3. Elhivatás egy diakóniai intézmény lelki közösségéhez, de megtartva a civil hivatást, munkahelyet az életforma szabad megválasztásával.

A három irányban közös a személyes elhivatás Jézus Krisztus követésére; a diakóniai szolgálatban a közösség hangsúlyozása; a lelki élet, kegyesség gyakorlása az egyéni és közösségi életben; a teológiai és diakóniai képzés és továbbképzés szükségessége; annak tudata, hogy a diakónia szorosan kapcsolódik a misszióhoz.

A diakonissza hivatás nem tekinthető túlhaladottnak, mindenkor van helye az egyház életében. Isten mai elhivatása azonban nem kötelez a tegnapi formákhoz való ragaszkodásra.

Sigrid Walker diakóniai testvér beszámolt arról, hogy a stuttgarti anyaházhoz 470 különböző korú, foglalkozású női és férfi diakóniai munkás tartozik. A főleg kórházakban, szeretetotthonokban, ambuláns rendelőkben és „Hospitz” szolgálatban álló testvérek életformája is különböző. Közösségükhöz 370 diakonissza tartozik. Egyéni életük, közösségük és szolgálatuk számára az evangéliumból merítenek hitet, reménységet és szeretetet. Nem tagadják meg a tradíciót, de bátran szembesülnek korunk kihívásaival.

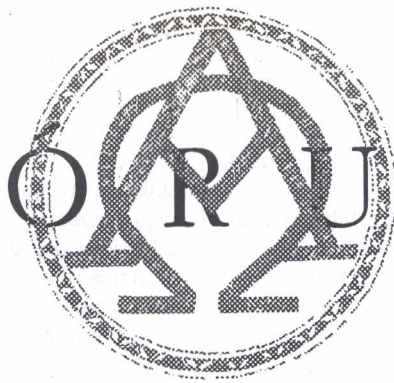
A diakonisszák Jézus Krisztus elhívása alapján testvéri közösségben egész életüket Istennek szentelik. Bibliái, diakóniai és szakképesítésben részesülnek, majd felszentelésük után állnak szolgálatba.

A diakóniai testvérek megfelelő felkészültségüket követően istentiszteleti keretben nyemek felvételt a közösségbe, ahol diakóniai feladatot látnak el, egyéni vagy családi életük lehetőségei szerint kapcsolódnak be a szolgálatba és felelősen vesznek részt a társadalom életében. A közösséget anyagilag is támogatják. A közösség centruma az anyaház, a találkozás, megerősödés, képzés helye, ahol a feladatokat összehangolják, együtt vannak istentiszteleti és úrvacsorai közösségben, együtt és egymásért imádkoznak, hogy szolgálatukban helytállhassanak.

Ines Sauter, a herrenbergi diakóniai közösség főnöksasszonya referátumában többek között elmondta, hogy az 1913-ban alakult közösségük az elmúlt időben sok változáson ment át. Ma 520 egyedülálló vagy családos nő, illetve férfi tartozik közösségükhöz. Az egyenruha és főkötő viselése nem kötelező. A testvérek maguk választják munkahelyüket. Életközösség helyett a „communio viatorum” (az úton lévők közössége) elkötelezését vállalták magukra. A közösség lelki centruma az anyaház temploma, ahol Jézus Krisztussal és egymással közösségben kapnak mindig új erőt szolgálatukhoz.

Julius Filó szlovák egyetemes püspök előadásában hangsúlyozta, hogy a szlovák egyházi diakóniának szüksége van a diakonisszák szolgálatára, amely bizonyágtételével növelheti a diakóniai munka aktivitását az egyházban és a társadalomban. A diakonisszák imádságos közössége segítheti az egyházi feladatok megoldását és a földrajzi, kulturális és politikai ellentétek leküzdését. Jelenleg sürgősnek és fontosnak tartja a diakonisszák szolgálatát a hamarosan megnyíló pozsonyi evangélikus kórházban, a gyermek-munkában és a gyülekezeti diakóniában.

Madocsai Miklós

„Krisztus tanúi a változó világban”

Egyháztörténeti tankönyv 12–14 éves evangélikus tanulók számára

A tankönyvet szerzőtársammal, *Sárkány Tibornéval* együtt a „*Fénylenek, mint a csillagok*”-A kereszténység nagyjai című tantervi egység alapján írtuk. Ez a nyolcosztályos evangélikus gimnáziumok számára összeállított tanterv 3. fejezete, az újszövetségi és ószövetségi ismeretek után következik. Tanítására a tanterv szerint a gimnáziumok 3. évfolyamában kerül sor. Tankönyvünk azonban nem a gimnáziumi osztályt, hanem a tanulók korosztályát jelöli meg, mivel megítélésünk szerint nemcsak ott, de az általános iskola felső tagozatában, gyülekezeti hitoktatásban és biblióra keretében is jól használható.

Az egyháztörténet ilyen jellegű feldolgozása, kiemelkedő személyiségek életének és munkásságának bemutatása a következő megfontoláson alapul. A tanulók (12–14 évesek) még nem állnak a gondolkodás fejlődésének olyan fokán, hogy a történelem absztrakt ismereteit: az elvont fogalmakat, az ok-okozati összefüggéseket, a történelmi mozgás törvényszerűségeit meg tudják ragadni.

A konkrét ismeretek, mint pl. a történelmi események, a történelmi személyiségek színes, életteli bemutatásával viszont felkelthető a tanulók érdeklődése és szeretete a tárgy iránt, s ennek segítségével a nevelési célok is megvalósíthatók. Tárnyunk szempontjából a célok legfontosabbika, hogy bár emberekről tanítunk, a középpontban mindig Jézus Krisztus alakja áll. Az egyháztörténeti személyiségek ábrázolásában azt mutatjuk meg, hogyan munkálkodott rajtuk keresztül Krisztus, s hogy koruk kihívásai közepette hogyan teljesítették a Tőle kapott megbízást: az evangélium hirdetését.

Ez az egyháztörténet-tanítási modell ismert, de mind hazánkban, mind külföldön akadnak bírálói. Ezek szerint félő, hogy ez a fajta megközelítés azt a meggyőződést alakítja ki a tanulóknál, hogy az egyháztörténelem nem más, mint „nagy emberek életrajza”. Pedig ezek a teremtő személyek azáltal váltak azzá, hogy hatalmas tömegeket mozgattak meg, és hatalmas tömegek mozgatták őket (pl. a lutheri reformáció). Másik lehetséges veszély, hogy a nem lényeges dolgok kerülnek középpontba, a „sztorik” elfedik azt, s az idealizált, életrajzokra koncentrált oktatás során a tanulók tudatában az egyháztörténet hősök és szentek legendáinak gyűjteményévé silányul. Ezért törekedtünk arra, hogy a bemutatott személyek Krisztus eszközeként is maradjanak meg koruk gyermekeinek, hús-vér embereknek.

Tankönyvünk 51 számozott, egyháztörténeti személyeket bemutató fejezete mellé nyolc nem számozott fejezetet is iktattunk. Ezek részben bevezető, részben összefoglaló vagy kitekintő (az iszlám) egységek. Feladatuk, hogy alapozzák a tanulók tájékozódását az egyháztörténet teljességében. Ez az

alapozás a világi történelemoktatásban is folyik, s pedagógiai szempontból sem szerencsés, ha a hitoktató a világi pedagógusoknál alacsonyabb színvonalon tanít. Természetesen ezeket az egységeket nem minden hittan csoportban lehet egyformán feldolgozni. Hogy ez milyen mélységben és milyen módszerrel történik, azt a csoport érdeklődését, teljesítőképességét ismerő hitoktató dönti el.

A tankönyv anyaga a sorszámozott leckeeket tekintve is több, mint amennyi egy tanítási évben elvégezhető. Vannak rövidebb leckék, ezek egy órában is feldolgozhatók, vannak azonban hosszabbak, ezek két tanítási órát is igényelnek. Tekintettel kell lenni arra is, hogy egy-egy egyháztörténeti személy szemléletes, sokoldalú bemutatásához a hitoktató a tankönyvénél több anyagot is használ. Valamint ismeri és felidézeti a korcsoportjában oktatott és ide vonatkozó egyetemes történelmi, irodalmi és művészeti tananyagot is. A tanulók ismereteinek mozgósítása nagy segítség a hitoktatónak tárgya elmélyítésére. Mindez tovább növelheti az egy fejezet ráfordítására szükséges időt.

Ezért feltétlenül szükséges az év elején a tanmenet készítése. Ebben meg kell határozni az új ismeretek tanítására, az ismétlésekre, valamint a tanulók tudásának ellenőrzésére és értékelésére fordítandó órák számát. Ezek után ki kell válogatni a feldolgozásra szánt leckeeket. A fennmaradók házi olvasásra, kis előadások alapanyagául adhatók a tehetséges, önként vállalkozó tanulóknak, de el is hagyhatók. Ha a hitoktató úgy találja, hogy egy-egy anyagrészen is vannak olyan szakaszok, amelyek elsajátítása tanulói számára megterhelő, úgy ezeket a szakaszokat is kezelje olvasmányként, és megbeszéléssel dolgozza fel, mint azt az idézetekkel is tenni kell.

Törekedni kell arra, hogy a tanulók a tárgyat szívesen tanulják, szeressék, s ne jelentsen számukra felesleges megterhelést az amúgy is nehéz iskolai tananyag mellett.

Igyekezünk a tankönyvben szereplő alakokat korukba ágyazottan bemutatni. Ezzel kapcsolatos lehet az a vélemény, hogy kicsit sok a „történelem”. Nem szabad elfelejteni, hogy hosszú századok folyamán az egyház története szorosan összefonódott és kölcsönhatásban volt az egyetemes történelemmel. Az iskolai történelemoktatás ezen a területen nemcsak hiányos, de sok esetben hamis beállítottságú. Történelemszereink egy része nehezen szabadul a marxizmus-leninizmustól örökölt egyházellenességtől. A mi feladatunk, hogy ezt komigáljuk. Fel kell oldani a tanulók szégyenérzetét, amely az egyház retrográd szerepének hangoztatásával, illetve pozitív szerepének elhallgatásával alakulhat ki. Legyenek a gyermekek büszkéek arra, hogy a kétezer esztendősi kereszténység tagjai, azé a kereszténységé, amely századokon át formálta,

termékenyítette az európai, illetve a világtörténelmet és kultúrát.

Emellett meg kell alapozni evangélikus identitástudatukat, meg kell gyökerezetni bennük az evangélikus egyházhoz, a gyülekezetükhöz való hűséget, s fel kell vértetni őket a hitük megvallásához szükséges bátorsággal.

A leckék után következő kérdések az anyag feldolgozását segítik. Nem a „lecke felmondását” célozzák, hanem lényeglátásra, gondolkodásra kívánnak nevelni. A kérdésekkel kapcsolatban felmerülhet a bíráló, hogy nem szerepelnek közöttük kellő súllyal „aktualizáló” kérdések. Ezekkel valóban nem bántunk bőkezűen. Úgy gondoltuk, hogy a hitoktató tudja eldönteni, csoportjában milyen, a jelen egyházi-gyülekezeti helyzetre vonatkozó kérdést tud a tanulókkal megbeszélni, s hogyan tudja szakmai-teológiai felkészültségével megvalósítani „a történelem az élet tanítómestere” igazságát.

Körütekintéssel kell kezelni az egyháztörténeti személyek példaképként való bemutatását is. Igaz, hogy ebben a korosztályban még vonzó az önfeláldozó, a bátor, kiváló teljesítményekre képes hős, azonban már hatott rájuk a jelen világ anyagiassága, az önmegvalósítás lépten-nyomon hangoztatott hazugsága. A példaképpállítás ezért lehetőleg indirekt módon történjen, és semmi esetre se idézze elő a tanulók elutasítását.

Nagy gondot jelentett a szerkesztőknek az idegen nevek, elsősorban a görög, latin személynevek írása. A sokféle gyakorlatot egységesítő szabályzat híján az írók maguk döntenek el, hogy az eredetitől a fonetikusig melyik írásmód-variáció szerint szerepeltetik a neveket. Mi az Evangélikus Hittudományi

Egyetem egyháztörténeti tanszékének állásfoglalása szerint az eredeti írásmódtól csak a nagyon ismert és sokszor használt nevek írásában térünk el. Így pl. Ignatiosz neve a görög, Ambrosiusé a latin írásmódot, Luther Mártoné viszont az általános használatot követi. Ez az állásfoglalás egyébként helyesírási szabályzatban foglaltakkal (11. kiadás 84–85. oldal).

Sajnos néhány értelemzavaró, illetve kellemetlen hiba benne maradt a szövegben.¹

Úgy gondoljuk, hogy a tanítás folyamatában a tankönyvvel kapcsolatosan a fentiekén kívül számos más probléma is adódhat, ezért kérjük azokat a lelkészeket, hitoktatókat, akik a tankönyvet használják, észrevételeiket, bírálatukat szíveskedjenek közölni a szerzőkkel.

Trajtler Gáborné

¹Értelemzavaró hibák jegyzéke

114. old. A kép nem Nádasy Tamást, hanem Nádasy Ferencet és feleségét ábrázolja.

116. old. „A sárospataki kollégium”, mint alcím, törlendő.

Képaláírásokban, grafikában található hibák

7. old. térkép, helyesen: Római Birodalom. Róma bejelölése pótlandó.

18. old. ábra: Ignácusz helyett Ignatiosz.

148. old. kép, helyesen: Tanulás Béthelben

160. old. kép, helyesen: XXIII. János pápa kislíával

Benczúr Zoltán

(1913–1998)

Benczúr Zoltán lelkésztestvérünk 1980-ban kérte nyugdíjazását. Pusztaföldvári gyülekezetéből Kistarcsára költözött új lakásukba, gyermekei közelébe. Itt tette le életének terhét 86 éves korában, 1998. július 17-én. Szarvason született evangélikus tanítói családban. Itt érettségizett az evangélikus gimnáziumban. Teológiai tanulmányait 1931–35 között Sopronban végezte.

Ahhoz a lelkésznevezéshez tartozott, amelynek tagjai nagy történelmi változások között álltak helyt szolgálatuk teljesítése közben. A harmincas években olykor 40 hallgatót meghaladó létszámmal kezdték meg tanulmányaikat az elsőévesek. Amikor beiratkoztak a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Soproni Teológiai Fakultására, neki is alá kellett írnia egy nyilatkozatot, tudomásul véve, hogy a szigorlati bizonyítvány elnyerése nem biztosít állást. Nemcsak rá jellemző, hogy elég későn, 1955-ben jutott parókiához.

Miután 1936. április 5-én Kovács Sándor püspök Székesfehérváron lelkésszé avatta, 3 évig segédlelkész Béren, majd Tatabányán. Termékeny idő volt, mert Kardos Gyula püspök munkatársa lett. Baráti kapcsolat fűzte hozzá mindvégig. Egész életében példaképének tekintette. – Ezután 9 évig „vallásitanító lelkész”. Losoncon 1942–45 között vallásitanó a gimnáziumban. Itt ismerkedik meg későbbi feleségével, Iván Ilona tanárnővel, akivel 1945-ben kötött házasságot. Ezután Tatabányán, Salgótarjánban és Kondoroson „vallásitanító lelkész” 1955-ig, amikor a pusztaföldvári gyülekezet lelkészi állásába beiktatták.

A vallásitanító lelkészi állás (amint ezt a nem éppen találó megnevezés is jelzi) többnyire nem jelentett biztos egzisztenciát. Házasságra is csak 32 éves korában gondolhatott. Ehhez akkor előzetes engedélyt kellett kérni a püspöktől. A kötelező iskolai hitoktatás megszűntével még labilisabbá vált a helyzet. Kondoroson pl. 4 évig szolgált ilyen minőségben, két albérleti szobában laktak. Télen csak az egyik szobát tudták fűteni. A konyhát pedig közösen használták a háztulajdonossal. Ekkor már két gyermekük volt: Gyöngyvér és Csilla. A harmadik: Zoltán, már Pusztaföldváron született.

Szolgálatát csendben, de odaadó hűséggel végezte a „viharsarokban”. Nem könnyű körülmények között. Felesége egy ideig nem taníthatott a helyi iskolában. Kondorosra kellett átjárnia. Gyermekeit nem vették fel a gimnáziumba, a hitét meg nem tagadó Frenyó László segítségével végezheték mégis középiskolai tanulmányukat Szentesen, Orosháza helyett. Nem zúgolódt. Nem tekintette magát hősnak. Amíg teológiai évfolyamtársai közül az egyházi közéletben néhányan, pl. Groó Gyula, Mekis Adám, Grünvalszky Károly, Kendeh György (különböző előjellel) kiemelkedtek, a fórumokon nem nagyon mutatkozott. Mégis vállalt közegyházi szolgálatot. Egyházmegyéje gyülekezeti segélyi előadója, nyugdíjas korában pedig a kistarcsai szeretetotthon igazgató tanácsának tagja volt.

Szíve, lelke a gyülekezeté volt. „Szükség anyagi helyzetben is példaértékű legyen a rend. A templom messziről is hirdesse, hogy itt aktív gyülekezeti élet

folylík" – vallotta. Pusztaföldvári szolgálata idején – 25 évig! – nem ment szabadságra. Lelkesen szervezte az ifjúságot. Énekkart alakított. Ügyeskező emberként fűrt, faragott. Ha kellett, maga harangozott. Presbitereivel összefogva felújította a parókiát, a templomkert kerítését, festette a templom ablakait, megjavította a toronyórát. A gyülekezet mindenese volt, mint akkor a legtöbb falusi lelkész.

Temetésén *Solymár Péter* csömöri lelkész szolgált. Búcsúztatóját a kistarcsai Evangélikus Papnék, Johanna Szeretettóthon kápolnájában 1998. július 31-én tartották. Hamvait a kelenföldi evangélikus templom kolumbáriumában helyezték el a fél évvel előbb, váratlanul elhunyt felesége urnája mellé, akivel 52

esztendőtt élt boldog házasságban. Urnaja elhelyezésénél is hozzátartozók, barátok és ismerősök népes gyülekezete vett részt. Luther-kabátban ott állt Solymár Péter mellett Táboroszy László békéscsabai esperes, régi barátja és Schulek Mátyás, Deák téri gimnáziumunk és egyben ott matematikatanár egyik leányának igazgatója. Magam – rokonaként – rövid imádságot mondtam. Imádságomban kapcsolódtam a gyászjelentésen olvasható ígéhez: „Aki a Felséges rejtekében lakik, a Mindenható árnyékában pihen” (Zsolt 91,1). – Az Evangélikus Élet szeptember 6. száma emlékezett meg temetéséről.

Benczúr László
ny. lelkész

Az egyházi munka súlypontjai és távlatai a következő években

Mielőtt a kedves olvasó azt gondolná, hogy hazai egyházunkról írok, szeretném kiábrándítani: Bajor testvéregyházunk idén megjelent programfüzetéről¹ szólnak a következő sorok. Hozzáteszem, amit filmek elején szoktak a vászonra vetíteni: Ha áthallás van, vagy valaki magára ismer, az kizárólag a véletlen műve. Vagy mégsem? Ha testvéregyházak vagyunk, akkor még hasonlóságok, vagy beszédes eltérések is lehetnek. Ebben is a közösség áldását élhetjük át.

Ezredgő világban élünk, él az egyház is. Új korszak új kihívásai új feladatok elé állítanak minket. Távoli és közeli múltunkat megpróbáljuk feldolgozni. Megkíséreljük kezelni a korábban lefojtott, most előretörő indulatokat. Végiggondoljuk a szekularizáció hatását és az annak nyomán adódó feladatokat. A posztmodern sajátos kulturális, szociológiai, vallásszociológiai képletével megpróbálunk egyenesbe jönni. A számtalan tennivaló közepette aktuális és alapvető kérdések egyaránt gyötörnek: hol a helyünk, mi a legfontosabb, mi az irány, kell-e döntő változás, vagy a régi formákat kell megtölteni tartalommal, netán új tartalommal...

A Bajorországi Evangélikus Egyház idén adta ki azt a füzetet, amely nem csak hosszú idő munkája nyomán született, de évekre meg is határozza az egyház életét, a szolgálat irányát, a jövő megformálását. Dr. Hermann von Loewenich püspök előszavát egyszerű állítással kezdi: az egyháznak van perspektívája! Talán magától értődő lenne, sokak szerint le se kellene írni ezt az állítást. Mégis, úgy érzem, a hit hangja ez, egyszerű, de határozott hitvallás. Nincs bizonytalanság, nincs kérdés: **van** jövő, vannak távlatok. Nem a túlzott önbizalom, a magabiztos nagyképszerűség hangja ez? Éppen ellenkezőleg: a hité, az Isten iránti bizalomé, ahogyan a püspök bevezető sorai a későbbiekben erről tanúskodnak. A bajor evangélikuság helyzete sem problémamentes. Soha nem látott gondokkal küzdenek, de az alapállás egyértelmű: van jövő.

Azt, hogy a nap süt, az aktuális felhőátvonulások sem kérdőjelezhetik meg... **„Egyházunknak van jövője, most és a következő évezredben - míg Krisztus vissza nem jön, hogy utunkat célhoz juttassa”.**

Ahhoz, hogy az egyház a világban egyértelműen és tisztán felismerhető legyen, hiteles külső megjelenési formára van szüksége. Ezért hosszú folyamatot végigjárva gondolták végig és gondolták újra bajor testvéreink az egyház **feladatát, küldetését**. Hat éven keresztül hangzottak kérdések és a válaszkiérletek, mígnem összeállt az anyag, hogy előremutatásával évekre utat jelöljön. Milyen egyházképünk van? - tették fel a kérdést. Ha ezt tisztázza az egyház, máris logikusan következnek a feladatkörök, általában, és konkrétan, csoportokra és személyekre lebontva. S ha az egyházkép és a küldetés pontosan körvonalazódik, akkor eleget tesz az egyház a nyilvánosság kötelezettségének is.

Lehet minderről személytelenül, általános alanyokat használva is szólni - jelzi a bevezetés - de érvényesen csak többes szám első személyben készülhet egy ilyen **jövő-terv**: kik vagyunk, mit akarunk, mire készülünk, mit teszünk **mi**. Ez egyben azt a közösségvállalást is jelzi, amit a sokféle, különböző feladatot vállaló, más és más felelősséggel bíró tag, az evangélium ügyéért megvalósít.

Az eszménykép (=Leitbild, talán inkább vezéreszménynek fordítható) c. fejezetben bibliai alapon, és a hitvallási iratok komolyan vételével kerülnek egymás mellé a következő állítások: Egyház vagyunk, evangélikusok vagyunk, lutheránusoknak nevezzük magunkat, egy tartományi (országos) egyház vagyunk, a hitet és az életet szolgáljuk. Mindezen állításokat egyenként kifejtik, s ennek következményeként határozzák meg a küldetés és a feladat. Talán banálisnak tűnnek ezek az állítások, megállapítások. Úgy gondolom, mégsem fölöslegesek. Ahhoz hogy rendbe tegyük a szénánkat, idáig, az alapokig érdemes visszamenni.

Jó lenne e helyen az egész szöveget közzétenni, kere teink azonban csak néhány idézetet tesznek lehetővé.

A küldetést négy alapidimenzióban határozza meg a bajor egyház.

¹ Perspektiven und Schwerpunkte kirchlicher Arbeit in den nächsten Jahren - Die Grundsätze
Kiadó: Landessynode, Landessynodalausschuß, Landesbischof u. Landeskirchenamt in Bayern, München, 1998.

a) Martyria - „...szeretnénk a hitünkkel elmondani, sőt nyilvánosság előtt megvallani, a Bibliát és az evangéliumot mai módon szöbhözni...”

b) Leitura - „...időt, teret és alkalmat szeretnénk kínálni ahhoz, hogy emberek nyugalmat, békességet leljenek, Istennel találkozzanak azok között a ‘megbízható formák’ között, ahol otthon érezhetik magukat”.

c) Koinonia - „...egyházunk az a hely, ahol gyerekek és fiatalok, asszonyok és férfiak - akár honnan jönnek is - közösséget találhatnak, és egymást erősíthetik.

d) Diakonia - „...van időnk, és terünk arra, hogy embereket Isten szeretete által elfogadjunk, befogadjunk, segítsünk. Küldetésünk, hogy kinyújtsuk kezünket és gyógyítsunk, ápoljunk, békét teremtsünk...”

A harmadik fejezet az egyházi munka működési területeit veszi számba, tíz területet megnevezve. Ezeknél nemcsak a küldetést fogalmazza meg szabatosan, de mégis általánosságban, hanem mindegyikhez „aktuális impulzusok” címen pontokat fűz. Ezek mindegyikében ott érezzük az egyházi élet lökötését éppen úgy, mint a minket körülvevő, számunkra munkaterületet jelentő világ kihívásait. Példamutató a finoman megmunkált arány az egyházon belüli és kívüli feladatok között. Nem érzik az olvasó azt, hogy itt egy „kifelé villogó” egyház szólal meg, amely megfedekeznek saját, valós gondjairól, és elhanyagolja belső feladatait. Ugyanakkor véletlen sem tör elő az az érzés, hogy egy befelé forduló, csak önmagával elfoglalt egyház gondolkodik a tennivalóiról.

Külön figyelmet érdemel a negyedik, legrövidebb, de annál hangsúlyosabb fejezet. Nemcsak a bajor egyház, hanem a megújulás kérdésével foglalkozó egész európai kereszténység számára útmutató lehet a megküzdött felismerés: **„Igent mondunk a népegyháza”.**

Ma, amikor hazai evangélikusságunk - a statisztikákon elgondolkodva - felteszi a kérdést: népegyház? - működő, releváns forma ez az ezredforduló kereszténységének, s benne a lutheranizmus családjának? A bajor válaszok segítsenek minket is jó irányba gondolkodni, s jól válaszolni: *„A népegyház egyház a nyilvánosságban és az emberek világában. Gazdag lehetőségeket kínál és komolyan veszi a társadalomért való felelősségét. Magában hordozza a sokféleség és az egység feszültségét, az „együgyűséget” és a komplexitást, a kompromisszumkészséget és a konzervens magatartást. Összefogja a kegyességi formák szépségét és sokféleségét, amelyek a Bibliából jól ismert karizmák sokféleségét és gazdagságát mutatják. A pluralitás és a profil nem zárják ki egymást. Az egyház (népegyház) képviseli a letisztult kijelentéseket, valamint biztos pozíciókat, ugyanakkor nyíltan, érthetően, megbízhatóan hajlandó mindezekről beszélni a bocsátkozni. A tiszta identitású, mozgékony népegyház megengedheti magának, hogy az egyházhoz tartozás elit tendenciáit és a közömbös alkalmazkodást egyaránt - a jövőre való tekintettel - integrálja és gyümölcsözővé fordítsa. (...) A népegyház protestáns hagyományai a felelős részvételre épülnek. A népegyház ezért viszonylagosan stabil egyházmodell csökkenő létszám esetében is. Épít a történelmi kontinuitásra, és a keresztény hit társadalmi stabilitására. Az államhoz és a társadalmi szervezetekhez való partneri viszonya lehetővé teszi, hogy minden társadalmi réteget megszólítson. A népegyház nem az egyház egyetlen megjelenési formája lehetősége. Mégis, mint a történelem folyamán létrejött örökség, az a forma, amellyel a jelenlegi helyzetben és a belátható jövőben a legmegfelelőbbben tudja betölteni*

küldetését. Szüksége van ehhez állandó megújulásra az „ecclesia semper reformanda” alapelv értelmében. Döntően hozzájárulhat ehhez tagjainak hitbeli meggyőződése, önazonosságának megtalálása, belső tartása. Kreativitás és öntudat, rugalmasság és állandóság, hogy a lényegeset megtartsuk, s ahol szükséges, változtassunk. Fontos a bátorság és az ötletgazdagság, hogy hagyományos módon és új formákkal a keresztény mondanivalót továbbadjuk. Megértés egymás között, és felelős önállóság teszik lehetővé, hogy az egyéni képességeket kihasználva egyetértésre jussunk. A Bajorországi Evangélikus Egyház a harmadik évezredbe tartó útján a megelevenítő és életben tartó Szentlélekre bízta magát.”

Az ötödik fejezet, az iméntiek kibontva emlékeztet a jelen nagy témáira és ezekkel kapcsolatban a keresztény üzenetre.

Élet, valóság, igazság, szabadság, szolidaritás, béke - mind mind olyan téma, amiben az egyház nem hallgathat sem az egyház falain belül, sem a világban.

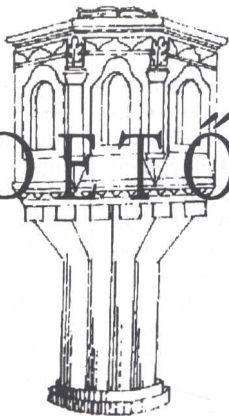
A hatodik -befejező- rész előremutat, cselekvésre indít: **„Utak az egyház munkájának javításához”.** Mivel az egyházi munka mind a profilját, mind pedig a jelentőségét az evangéliumból kapja, a legfontosabb feladat Isten igazságának és szeretetének mélyebb megértése. Ennek nyomán gazdagodhat az egyház tevékenysége. Jóllehet, a szolgálat négy dimenziója (martyria, leitura, koinonia, diakonia), elválaszthatatlan egymástól, mégis külön-külön és rendszeresen meg kell vizsgálni, hogy mennyiben felelnek meg ezek az egyház küldetése lényegének, s melyik élvez az adott szituációban prioritást (nagyobb hangsúlyt). Bár a rendelkezésre álló személyi és anyagi feltételek - úgy tűnik - korlátozzák a munkát, valójában fantáziával, ügyesebb gazdálkodással még sok lehetőség nyílnak meg. Nem a pénzügyi „spórolás” a cél, hanem a küldetés jobb betöltése, s a jövő számára való befektetés. Teológiaiilag kell megvizsgálni, mi az, ami a jövő számára fontos, s mi az, ami elhagyható! A csökkenő anyagi eszközöket pótolhatja a koordináció, kooperáció és koncentráció által szerzett nyereség.

Az egyházi struktúráknak a küldetésünk betöltését kell szolgálnia, nem a fékezését, gátlását. Ezért egyszerűnek és átláthatónak kell lennie, hogy világos legyen az illetékeség és felelősség minden munkaterületen. Az effektivitást és a nagyobb közreműködést úgy lehet elérni, ha a döntések az érintettek teljes bevonásával születnek. Szükségünk van egy **új vezetői, és irányítói kultúrára**, hogy a képességeket jobban kiaknázza, az egyház minden egyes szolgálattevője motivációt, biztatást nyerjen munkájában, s fejlődése napról napra az evangélium ügyét építse. Az irányításnak éppen ezért egyaránt lelkinak és professzionálisnak kell lennie.

Kívánom a Lelkipásztor minden olvasójának, hogy előbb-utóbb kézbe vehesse és szösz szerint is végigbongészhesse bajor testvéreink jövőbe mutató, az egyház épülését szolgáló, a tartalomhoz méltóan ízléses kiállítású programfüzetét. S kívánom, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház minden tagja, s az irántunk érdeklődők is mielőbb kézbe vehessék a magyar változatot. Egyházközpontunk, terveinket és buzdításokat tartalmazó, konszenzusra épülő, közös téziseinket.

ifj. Hafenscher Károly

AZ IGEHIRDETŐ MŰHELYE

Szentháromság ünnepe utáni 25.

vasárnap

Mt 24,15–28

EXEGÉZIS

Az egyházi esztendő végén a jövő titkaira irányul a figyelmünk: ítélet, eljövendő örök élet. Nemcsak a téma, de a Máté által lejegyzett szavak is nehéz helyzet elé állítják az igehirdetőt.

A megelőző szakaszban Jézus Jeruzsálem és saját népe keménységét panaszolja fel, majd a templom pusztulásáról szól. Ezután hangzik el a tanítványok kérdése: Mi lesz a jele a te eljövetelednek? – s ez a következő beszédek alapkérdése is. A Dániel próféta könyvéből vett apokaliptikus képpel kezdve Jézus történelmi párhuzamot használ válaszában. A „pusztító utálatosság” (Dán 9,27; 11,31; 12,11) a IV. Antiokhosz Epifánész által a templomban Kr. e. 168-ban felállított bálványszoborra utal, amiről a Makkabeusok első könyve 1,43–56 is tudósít. „Aki olvassa, értse meg”, azaz tudja meg, miről szól Dániel próféciája: a templomot ismét megszenteltelenítik majd, Júdeára kemény megpróbáltatás vár. Akkor majd meneküljenek a hegyekbe, mint annak idején Júdás Makkabeus a csapatával (1 Makk 2,28). (Később a rómaiakkal vívott harcok során Vespasianus és Titus szobrát is felállították a templomban, mielőtt 70-ben végleg lerombolták.) Ezt követően a csapás súlyosságát érzékelteti Jézus: a veszedelem olyan hirtelen érkezik, hogy mindent hátrahagyva kell menekülni, hogy legalább az életük megmaradjon. Jaj azoknak, akik valamilyen oknál fogva nem tudnak gyorsan menekülni. A szombat említése Máté külön hangsúlya az elbeszélésben: a fenyegető veszedelem szentségtelen természetét emeli ki. Azonban észre kell vennünk: a soha nem látott horderejű pusztítás nem Jeruzsálemért és a templomért rövidített meg, hanem az Isten által kiválasztottakért.

A korabeli zsidó várakozások szerint a Messiás megjelenése a végső küzdelem kezdete is. Ugyanekkor hamis tanítások is megjelennek, s fellépnek az igazi Messiás ellen. Nem lehet véletlen, hogy Jézus mindezt az Olajfák hegyén mondta el tanítványainak, ahol a Messiás megjelenését várták.

A következő szakasz (23–28) az álpróféták és álmessiasok megjelenéséről szól (egeiro! – felkelnek, támadnak). A helyzet bonyolultságát és veszélyességét fokozza, hogy ezek megtevésztő jeleket (szémeion – ismertető-, megkülönböztető jel) és csodákat tesznek. A pusztába vonulnak (mint Josephus tudósítása szerint egy egyiptomi férfi 30.000 követőjével, aki azt állította magáról, hogy ő a Messiás, s akikkel a rómaiak

könnyűszerrel elbántak – Zsidó háború II/261), vagy a „belső szobában”, titkos összejöveleteken tanítják az általuk kiválasztott követőiket. Ezzel szemben Krisztus megjelenése (parúziája) hirtelen és az egész világra kiható, univerzális jelentőségű lesz (mint a villámlás), „nagy hatalommal és dicsőséggel” (30).

A hamis prófétákkal és tanítókkal való küzdelem állandó kérdése Isten népének az Ó- (Deut 13,2–4; prófétai könyvek), de az Újszövetség szerint is (Mt 7,15; 2Pt 2,1; 2Thessz 2,3–10).

A Jézus által idézett szakasz záró közmondás (talán ószövetségi utalás Jób 39,30-ra) világos értelmét nem találjuk meg Máténál. Az exegéták álláspontja sem egységes: néhányan úgy értik, hogy a veszedelem zűrzavarában a hamis tanítók köröznek fenyegetően a könnyű préda, a könnyen megteveszthető emberek felett; mások a bűnösökre, a Messiás megjelenésével hirtelen törő büntetést értik benne; végül néhányan a római légiók sasjelvényeire látnak utalást benne. Ez utóbbi véleményről azonban annyit el kell mondanunk, hogy a sas sosem köröz tetem felett – a példa tehát túl allegorikus lenne.

GONDOLATOK AZ IGEHIRDETÉS FELE

Jézus szenvedésének és halálának közeledtével ez a nyugtalanító kérdés feszül a lejegyzett beszéd mögött: Hol a Krisztus? Az első szakaszban (15–22) a történelmi eseményekben Isten elrejtőzése (Deus absconditus) teszi indokolttá a kérdést. A rettenetes pusztítás, amellyel jelentőségében nem érhet fel más, a választottakra (is) törő megpróbáltatás és zűrzavar – s amelyben olyan nehéz felismerni, megtalálni a Krisztust. Megkönnyíti az igehirdetést az, hogy ma már nem kell visszatérni a második világháború megrázó történeteire, hogy megértessük ezt a helyzetet: elég kilépni az otthonunk és a templomunk kapuján, kezünkbe venni egy újságot, megnézni a tévéhíradót. Istennek a történelem viharaiban nehezen felismerhető valósága nap mint nap ránk köszönt – a változások, új ideálok varázsának kiszolgáltató emberek értetlenségében, érzéketlenségében, kiútatlanságában és ugyanakkor mélyről fakadó lelki szomjúságában, keresésében.

Ugyancsak a mindennapok tapasztalata a jelekkel és csodákkal önmagukat reklámozó tanítások sokasága. A mai veszély nagyságára sem túlzók Jézus szavai: még a (kegyelemből) „választottak” sincsenek biztonságban. A szenzációra éhes, az Isten után is kulcslyukon leselekedni kívánó ember könnyű prédája a hamis tanítóknak, sőt hamis szabadítóknak (bejelentett igényük szerint). Mindez azonban többre, sőt másra ösztönöz, mint az óvó, eligazító, védekező prédikáció (különösen az ítélet vasárnapján).

Világosan kell látnunk, hogy Isten népe mindig ebben a kettősségben élt: Isten jelenléte egyszerre elrejtett (sőt ellenkező látszat alatt cselekvő) és kinyilatkoztatott. S ezt semmi nem oldja fel, csak Isten szava: „Íme, előre megmondtam nektek!” (25) Jól érzékelteti ezt, amit Jézus a belső szobákról mond: a hamis tanítók ide is befészkelhetik magukat,

ahol azonban az embernek Istennel kellene találkoznia az imádság idején (Mt 6,6).

Az igehirdető feladata tehát nem az, hogy ítéletet hirdessen a hamis tanítók felett, s ezzel békességben lemenjen a szöszékről, hanem hogy meghirdesse az ítélet alól való megmenekülés (megmentés) útját: az evangéliumot is! Hiszen Jézus szavai mögött nem kevesebb áll, mint hogy mi előzi meg az ő eljövételét, miről lehet felismerni, hol lehet megtalálni?

Jézus Krisztus nem hagy kétséget afelől, hogy jelenléte valóságos ebben a világban, még ha ellenkező látszat alatt cselekszik is. Evangélikus apostoli örökségünkben, a hitvallásainkban megfogalmazott tétel: az Isten igéjének tiszta hirdetése és a szentségek helyes kiszolgáltatása az egyház ismertetőjele és legnagyobb kincse. Megelevenedhet-e egyházunk (benne igehirdetésünk, istentiszteleti és gyülekezeti életünk, laikus és lelkési szolgálatvégzésünk) az Istennek, az Atyának, Fiúnak, Szentléleknek a jelenlétében? S akár „csöndesen és váratlanul” átölelhet-e Isten? Kétségtelen, hogy Máté szándéka is a bátorítás e beszéd lejegyzésével, hiszen olvasóit is megpróbáltatások között találta evangéliuma. A beszéd folytatásában azonban Jézus már dicsőséges, győzelmes visszatéréséről szól, melynek idejét csak az Atya tudja (36). A bátorítás tehát az, hogy ahol Jézus jelen van, ott jelen van a győzelem is – de csak az ő erejével, az ő győzelmes feltámadása utáni élő jelenvalóságával.

De ezen a vasárnapon lehetőségünk van arra is, hogy múltunkat és jelenünket is a Jézus által felvázolt jövő fényébe helyezzük. Modern világunk válságkérdései mind ilyen – gyógyító – megvilágításba kerülhetnek: munkaszervezésünk, életmódunk, életrendünk, magánéleti és egyházi prioritásaink, tehát minden, aminek megromlásáért részben vagy egészben mi is felelősek vagyunk.

Hol a Krisztus? – Húzódik meg a feszítő kérdés Jézus szavai mögött, és ez egyben a szenvedélyes keresés kérdése is az egyház számára. A szakaszjáró közmondást most értelmezzük másként – Jézustól megszokott sarkos és megdöbbentő képhasználat szerint: ahol Jézus, ott a helye a tanítványoknak, ott a helye az egyháznak, ott a helye az igehirdetőnek és igehallgatónak is. Éppen ezért kell meghirdetni az evangéliumot az ítélet vasárnapján: hiszen Krisztus visszatérését az ítéletre, ami az egész világot érinti majd, nem lehet valami zügből, elrejtőzve végigszemlélni, hanem csak az Isten kegyelméből lehet megmaradni. Ezért az evangélium meghirdetése az egyháznak nemcsak kincse, de felelőssége is.

Korányi András

értelmezés lehetséges: 1. a pogányokra, 2. a pogányokra és a keresztyénekre, azaz mindenkire. (2Kor 5,10)

Kik Jézus „legkisebb atyjafiai”, testvérei, akikkel a jót cselekszik az igazak (40.v.)? A Mt 10,42; 12,50; 18,6–14-gyel való rokonság igen feltűnő nyelvileg is. Máté nyíltan kimondja, hogy a tanítványok Jézus testvérei 28,10. Tehát lehetséges a legkisebbekben, a segítségre szorulóknak Jézus követőit, misszionáriusait látni. Ugyanakkor az ellenség szeretetéről szóló szakasz a Hegyi Beszédből ellentmond ennek a szűkített értelmezésnek. Az evangéliumokból élénk tároló Jézus-kép a szegényekkel, elnyomottakkal, kisemmizettekkel, bűnösökkel és kiközösítettekkel közösséget vállaló Urat mutatja be. Mt 9,12–13. Elképzelhető tehát az is, hogy a legkisebb testvér általános értelemben veendő és minden rászorulóra vonatkozik vallási hovatartozás nélkül.

Az eddigiekből következik, hogy *többféle értelmezési modellt* állíthatunk fel. Az első a legkézenfekvőbb: igénkben Máté zsidókeresztyén gyülekezeteinek arra a kérdésére ad választ, hogy mi lesz a pogányokkal az ítéletben. Aszerint méretnek meg, hogy hogyan bántak a keresztyén misszionáriusokkal, a bennük hozzájuk érkező Krisztussal. Elfogadásuk, vagy elutasításuk és az ebből következő praktikus magatartás lesz az ítélet alapja. Ezért fontos a gyülekezet számára a missziói parancs megvalósítása: 28,19–20!

A *második modell* nem sokban tér el az előzótól. Itt is a pogányok üdvözülése a fő kérdés (a gyülekezet részéről), de az ítélet alapja nem a misszionáriusokkal szembeni magatartás, hanem az általánosan vett emberiség minden rászoruló felé. Humanitárius cselekedetek, vagy azok elmaradása az, amit Isten számon fog kérni minden egyes embertől, aki nem hallott soha Jézusról. Pál apostol is beszél a szívbe írt törvényről, a szeretetről, ami vallási, kulturális határok feletti. (Rm2,11–16). Isten igazságos, törődik mindenkivel és a nem keresztyének is van lehetősége a szeretet cselekedeteiben találkozni Krisztussal, mégha ez nem is tudatos.

A *harmadik lehetséges magyarázat* abból indul ki, hogy ebben a beszédben nemcsak a pogányok sorsáról van szó. Mindannyian ott fogunk állni a Krisztus ítélőszéke előtt. Eljön az igazság pillanata és minden napfényre kerül. Mt 16,27! A tettek megítéléséről tud már az Ószövetség is: Zsolt 62,13 Péld 24,12. Az ítéletnek azonban van egy *meglepő momentuma*. Míg azzal tisztában vannak igazak és hamisak egyaránt, hogy jót tettek vagy elmulasztották azt a rászorulókat felé, az egyik tábor fejében sem fordult meg, hogy ezek az apró hétköznapi cselekedetek Krisztus előtt számon vannak tartva. Mégpedig annyira, hogy Ő azonosul a kiszolgáltatokkal, együtt szenvedve el velük az elutasítást, a szeretetlenséget. Jézus nem a nagy áldozatot, hanem a mindennapi szeretetlenséget kéri számon. Nem lehet szó tehát érdemszerző cselekedetek gyűjtéséről, „szándékos jótettekről” az igazak részéről az üdvösség érdekében, hiszen a példaszerűen felsorolt cselekedetek mindennapos alkalmak a jóra. Megtételük az emberiség kategóriája, nem igényli kifejezetten a hívő alapállást. Az igazak olyan természetesen cselekszik ezeket, mint ahogy a fa gyümölcsöt terem, hisz ez a dolga. Ott már nagy baj van, ha valakinek a hitből nem következnek a szeretet cselekedetei. Pál maga mondja, „ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincsen bennem: semmi vagyok.” (1Kor 13,2.) A másik oldal védekezéséből kiderül, hogy ha tudták volna, kivel állnak szemben, nem tagadják meg a segítséget. Az írásmagyarázónak úgy tűnik, hogy a beszéd második felében *egyre inkább a keresztyének csoportja kerül előtérbe*. A Krisztust ismerők elmaradt tetteit, a hit skizofréniáját kéri számon a Bíró. Erről szól már a Hegyi Beszéd záró példázata a kősziklára épített házról (Mt 7,24.) Az ítélet semmin sem változtat, hanem rögzíti a már kialakult helyzetet. Minden ember napról napra örök boldogságának vagy boldogtalanságának kiművelésén fáradozik. Más magyarázók felhívják a figyelmet arra, hogy a tágabb kontextusban Mt 20,1–16-ban a jutalom Isten végtelen kegyelme alapján adatik, nem a teljesítmény szerint. Ebben a szakaszban pedig csak a cselekedetek kerülnek elő az elbírálás alapjaként, tehát a két

Szentháromság ünnepe utáni utolsó előtti vasárnap

Mt 25,31–46

1. ÍRÁSMAGYARÁZATI SZEMPONTOK

A textus nem példázat, hanem Jézus utolsó beszéde a szenvedéstörténet előtt (Mt 26,1), mintegy utolsó szava az ítéletről. Értelmezése „mindmáig megoldatlan irodalmi, exegetikai és teológiai problémákat” vet föl. (1) G. Voight szerint nem dogmatikai rendszer és tanítás ez a szakasz az utolsó ítéletről, hanem az ernyedt keresztyének megszólítása, felrázása a szeretet királyi törvényének megélésére. (2)

A beszéd magyarázata különböző kérdéseket vet fel. Aszerint, hogy miképpen válaszolunk a kérdésekre, nyer más és más értelmet, üzenetet textusunk. Például: „Összegyűjtenek eléje *minden népet*” (31.v.) Kikre vonatkozik ez? Itt két

textus kiegészíti egymást és csak együtt értelmezhető helyesen. (Egyikben csak az Úrhoz való viszony a döntő, a hit, a másikban csak a cselekedet.) Világos a szándék: az igehallgató mérje föl, hogyan áll a szeretet cselekedeteivel, mert még nem késő változtatni, még nincs itt az ítélet.

2. ELCSENDESEDÉS

Szeretettel ajánlom minden igehirdetőnek a prédikációra készülés előtt, hogy medítálja végig az 1 Kor 13-at. Ugyancsak támpontot jelenthet D. Bonhoeffer: Követés című könyvéből a Drága kegyelem fejezet elolvasása. (Sajtóosztály, 1996.)

Milyen gyakran prédikálunk az utolsó ítéletről, arról, hogy lesz számonkérés? Mennyire befolyásolnak bennünket a középkori elképzelések a pokolról, örök életről? Egy felmérés szerint az USA-ban az emberek kb. 50%-a hiszi, hogy van pokol és mennyország, nálunk ez az arány 10–15%. Az ígét hallgató ember nap mint nap szembesül azzal, hogy nagy csalásokat, visszaéléseket lepleznek le, de a számonkérés elmarad. Nemhogy a szeretetlenséget nem büntetik, de kirívó gaztettek végrehajtói élvezik „munkájuk” gyümölcsét nyugodtan. Aki pedig felkarolja a kiszolgáltatottak ügyét és nem zárkózik el a rászorulók elől, az baleknak, élehetlennek számít, aki maga is oda fog jutni, ahol pártfogoltjai vannak. Magunk is sokszor kerülünk dilemmába, segítsünk-e vagy nem. Mivel teszünk jót a hozzánk bekopogtatónak? Ezt a kérdést is jól körüljárja Kovács Imre prédikációja a Keresztmetszet című kötetben. (3)

A lutheránus igehallgatót és -hirdetőt egyaránt irritálja az a tény, hogy textusunk nem beszél a hit általi megigazulásról. A hit, vagy Isten ígéje elő sem kerül ebben a szakaszban. Csak a cselekedetek. Ez az egyoldalúság sok félremagyarázásra is lehetőséget ad. Egy bizonyos: a Szentírás egyértelműen beszél arról, hogy lesz ítélet mindenki számára és ott a cselekedeteinkről kell majd számot adnunk. Itt egymás iránti felelősségünk, a szeretetben megélt hit, a tettekre váltott hit a kérdés. A krisztusi bocsánatról és kegyelemről, a megtérésről és a hitről Máté sokat beszél másutt. Kísértés, hogy a hitből való megigazulásról prédikáljunk ma is, beleéve a textusba azt, amit itt Máté szándékosan hallgat el, hogy a felelősség és a számonkérés élet el ne vegye. Vigyázzunk, ne tegyük magunkat könnyedén túl az ítélet tényén! Másrészt vigasztaló a tudat, hogy még nincs itt a Bíró, még van mód a megtérésre. A jövő nem lezár, rajtunk áll, hogyan alakul sorsunk. A képes beszéd jézusi célja, hogy rádöbbsent a keresztyén igehallgatót, nem mindegy, hogyan él, most még változathat magatartásán.

A lelkes számára is elgondolkodtató, hogy szó és tett egységet alkot-e életében. Gyakoroljuk-e a szeretet mindennapos cselekedeteit családjunkban és világi dolgainkban is? A kérdések sorát lehet még tovább folytatni.

3. A SZÓSZÉK FELÉ

Az előzőkből már világos, hogy mi lehet a prédikáció irányvonala. Jézus az utolsó szó jogán felszólít minket, hogy készüljünk fel az utolsó ítéletre. Van tehát számonkérés, ami mindenkire vonatkozik, nem lehet kibújni alóla. A szeretet királyi törvénye alapján vannak kérdőre minket ott, a tetteink alapján. A Bíró maga Krisztus lesz. MINDANNYIAN – KRISZTUS előtt a jövő.

Így válik hitünk mellett cselekedetünk is fontossá. A hit halott cselekedetek nélkül – mondja Jakab. Önmagunkat csapjuk be, ha keresztyénységünk elvi síkon marad és nem lesz belőle életforma, testvérszeretet. A másikat elutasítva valójában Krisztust utasítjuk el. KRISZTUS A FELEBARÁTBAN a jelen.

Bűnbánatot kell tartani. Most kell keresni a megbékélés, megbocsátás útját a másik ember felé. Még nem késő, még nincs itt a Bíró, még fordulhatunk Krisztushoz bocsánatért, szeretetért. Még idejében halt meg értünk Krisztus, hogy újat tudjunk kezdeni. KRISZTUS ÉRETTÜNK A KERESZTEN a múlt. Így válhat textusunk az idő három szakaszán átívelő mondanivalót hordozó evangéliummá számunkra az egyházi év utolsó előtti vasárnapján.

Gerőfi Gyuláné

1. Ortensio da Spinetoli: Máté az egyház evangéliuma, Agapé, 1998
2. Gottfried Voigt: Der schmale Weg, Berlin, Eva, 1984
3. Keresztmetszet, evangélikus lelkészek igehirdetései gyűjteménye, Budapest, 1997. 243. o.

Szentháromság ünnepe utáni utolsó

vasárnap

Mt 24,37–51

EGZEGÉZIS

Márk evangélista, az Újszövetségben helyet kapott evangéliumok írásba foglalásának úttörője, „apokalipszisének” végét a maga módján, szerényen és egyszerűen „megfeleli” a fűgefáról vett példázattal és az éberségre való intéssel (Mk 13,28–37). Máté már bőbeszédűbb, és hasonló mondanivalójának erősítésére feltehetően ezeket az illusztrációkat bővíti tovább és egészíti ki hét másik, az utolsó időkkal kapcsolatos példázattal (példabeszéd, példa-történet) hozzáadásával.

A „hetek” között az első a Lukácsnál is szereplő, minden bizonnyal a Q (Quelle) forrásból származó jézusi példázat Noéről és az özönvízről (Mt 24,37–39 = Lk 17,26: Ha a szinoptikus kérdést illetően elfogadjuk a márki prioritást, itt „tetten érjük” Mátét, amint a különböző (márki és Q) forrásokból merített anyagot a maga által szerkesztett evangéliumi formába önti). Az őszövetségi párhuzammal Jézus aláhúzza: Amint Noé idejében az özönvíz váratlanul minden élőlt eltörölte a föld színén, úgy az Ő, az Emberfia (másodszeri) megjelenése, eljövetele is meglepetésszerű lesz. Az eseményt az evangélisták közül egyedül Máté nevezi „paruziának” (Mt 24,37, illetve 39), ami jelenlétet, ottlétet, (meg)érkezést (adventus) jelent, eredetileg a rejtőző istenség előtérbe lépésére, illetve a császárok, uralkodók provinciabeli, ünnepélyes megjelenésére, látogatására vonatkozóan. A második példázat, vagy inkább két parabolikus, példázat-jellegű történet, mondás (Mt 24,40–42) két „mezei” (mezőn dolgozó?) embert és két kézimalommal őrölt asszonyt említ (lásd Lk 17,21, 35 /Q/). A harmadik hasonlatszerű példa (példázat) a – minden valószínűség szerint éjszakai – tolvajé (Mt 24,43–44 = Lk 12,39–40 /Q/). A negyedik pedig a hű és okos, illetve hűtlen szolgáról szól, ezzel zárul a kijelölt igazszakasz (Mt 24,45–51 = Lk 12,41–46 /Q/).

Ezeknek, a feltehetően a Q forrás apokaliptikus, utolsó időkre vonatkozó részeiből származó példázato/knak jellegzetes és egybehangzó mondanivalója a vigyázásra intés: a paruzia (l. fent!) váratlanul, gyorsan és kiszámíthatatlanul, előre nem prognosztizálható módon és időben történik. Ezért, a (mindenkori) tanítványoknak ébereknek és felkészülteknek kell lenniük: „...mindnyájan vigyázzok legyünk”, (Ék 498). A mondanivaló még jellemzőbbé válik, ha érzékeljük a tömörebb

marki paruszia leírás-változat (Kr. u. 60-as évek) és a Q forrásból származó egységek más távlatú egybeszerkesztése közötti enyhe feszültséget. Márknál a vég (paruszia) bekövetkeztéig vezető eseményeknek mintha menete, menetrendje lenne és mintha bizonyos események megtörténte vezetne el az utolsó pillanatig. A Q forrásból származó anyagban azonban ez a pillanat váratlan és teljesen kiszámíthatatlan. Úgy tűnik, Máté e két felfogást ötvözi, kombinálja, szerkeszti egybe (l. fent!). Máté evangéliumának írásba foglalásakor (végleges összeállítása Kr. u. 80–100 körül, tehát már Jeruzsálem elpusztítása után történhetett), már bekövetkeztek, megtörténtek, ismertté váltak és beteljesedtek egyes, a „vég”-gel kapcsolatos megjövendölt, korábban számításba vett események. A paruszia maradt csak „jövő idő”, előre ki nem kalkulálható, meglepetés-szerű titok és talány. A vélhetően az utolsó ítéletre történő utalás (képmutatók sorsa Mt 24,51) pedig, folytatva a korábbi, végső időkre vonatkozó mondanivalót, átvezet a – későbbi beosztás és bizonyára nem Máté szerkesztési elvei szerinti – következő, 25. fejezethez és a hét közül ide „át” sorolt „maradék” három példázathoz a tíz szűzről, a talentumokról és az utolsó ítéletről.

GONDOLATOK AZ IGEHIRDETÉSHEZ

„Halálra vagyunk informálva”, idézi „Üvegolyók” című könyvében Almási Miklós a világhírű sci-fi író, Stanislav Lemet, majd hozzáteszi: „...kell-e ennyi info az élethez? Ma mindenki azt mondja, enélkül nem vagy ember.” (130. old.) Az „információs társadalomban” élő ember értesülni, tudni akar valamiről és talán a Bibliát is úgy veszi kézbe, hogy benne információkat keressen Istenről, teremtésről, életről, halálról, utolsó időkről, örök életről... Lényege szerint azonban a Biblia nem információk tárháza, gyűjteménye, inkább inspirációk lelőhelye, hordozója. Megragad, nyugtalanít, kérdez, ösztönöz, sugalmaz valamit. Inspirál és nem informál.

Örökélet vasárnapjának evangéliumát úgy olvasom, hogy abban inkább inspiráció van, semmint információ. Ha a Bibliában információk vannak, akkor azok a tudásomat növelik. Mennyivel több és gazdagabb azonban ennél a Bibliánál Jézus szava, igéje inspirál, nyugtalanít, látomásokat ébreszt, megkérdőjelezi viselt dolgainkat, arra szólít, hogy változzunk meg, akik mit sem sejtve eszünk, iszunk, nősülünk, férjhez megyünk, mint azokban a napokban, az özönvíz előtt... Jézus szava nem információ a jövőről, de inspiráció a mában arra nézve, hogyan készüljünk a jövőre, hiszen semmit sem tudunk előre. A jövő kiszámíthatatlan, titokzatos. Nem sejt semmit a két ember a mezőn és a két dolgozó asszony sem. Amíg a kritikus pillanat el nem érkezik, addig nem lehet őket egymástól megkülönböztetni. Mindketten ott vannak a földeken, fej fej mellett, tűző napon, hirtelen esőben. Az akkori kézimunka hajtásához is két ember kellett. Nap nap után a megszokott útvonal, munkahelyre, gyárba, kertbe, templomba, iskolába, idősök napközijébe, ugyanaz a munka, begyakorolt mozdulatok, jól ismert kollégák, arcok, a gyülekezet. S váratlanul elérkezik a kritikus pillanat, a jézusi „akkor”: az egyik felvétetik, a másik otthagytik.

Komoly egzisztenciális figyelmeztetés ez, amely egyik napról a másikra mindannyiunk életében aktualizálódhat. Vannak csomópontok az életünkben, amikor sok minden eldőlt. Telnek az órák a mezőn, pereg a liszt, őröl a malom és napszám szerint semmi különös nem történik. Egyszerre azonban kritikussá válik a helyzet. Ki ne ismerné ezt a maga életéből? Hetek, hónapok, évek múlnak el eseménytelenül, mialatt végezzük a napi robotot, feladatainkat, „amúgy” azonban „semmi különös...” Majd egyszerre megsűrűsödnek, felgyorsulnak az események, jön egy kritikus „akkor” és hosszú időre eldőlt minden. Figyeljünk életünk kritikus csomópontjaira, mert megtörténhet, hogy valaki elszalasztja ezeket a

pillanatokat, szent lehetőségeket. A ház elalvó ura rosszul vizsgálódik...

„...Hozzád imádkozzék minden hívő, amíg megtalálhat.” – szólítja meg Istent a zsoltáros –, „Ha nagy vizek áradnak is, nem érik el őt” (Zsolt 32,6). Évezredek át muzsikál ez a csodálatos zsoltár: imádkozzunk, amíg van idő. Olyan „készenlétre” juthat el az ember, hogy jöhetnek „nagy árvizek” – ha nem is mindent elpusztító özönvíz, halál mint Noé idejében, de – elesés, elbukás valamiben, válsághelyzetek munkahelyen, családban, házasságban: nem árthatnak neki. Nem tudjuk, holnap, holnapután mi fog történni, de az élethez hozzátartoznak a „nagy vizek” (hideg zuhanyok?) is. Időnként reánk zúdulnak és ha addig nem készültünk fel, „akkor” már késő lesz. Ádvent felé fordulásunkban Jézus várni tanít, hogy készüljünk együtt a „második ádventre”, a nagy pillanatra, az Ő megjelenésére is. Virrasztás, vigyázó várakozás és készenlét a csendes, eseménytelen időben. A mai vasárnapon vajon meg tudjuk-e válaszolni a kérdések kérdését?

Felemelt fejfel
vár a Te néped.
Várja, hogy eljössz,
ahogy ígérted.
Jöttöd dicsőség,
öröm és béke.

De ha ma jönnél,
Készen lennék-e?!

(Túrmezei Erzsébet: A kérdések kérdése)

Végül a készenlétben, várakozásban hordozott emberi felelősségre is hangsúly kerül. A hűtlen szolga ura távollétében szolgatársait verni kezdi... Elgondolkodtatóan írja Victor János: „Gondjaira voltak bízva, de ő zsarnokukká lett. Ahelyett, hogy felelősségét érezte volna velük szemben, a hatalmát érezte velük. Ha megfélemedeztünk arról, hogy a mi Urunk bármikor elfőhet, mi is ilyenekké leszünk: szolgatársaink tróni gondos megbecsülés helyett a hatalmaskodás vágya tölti el szívünket és kiállhatatlan zsarnokaikká leszünk!”

Nem tudjuk, mikor jelenik meg Jézus, de szavának inspiráló üzenete van: „felemelő” lesz annak, akit megérkezve készen talál.

Bácskai Károly

Advent 1. vasárnapja

Rm 13,11-14

I. EGZEGÉZIS

A Római levél 12. részével, az addigi "dogmatikai" rész után, kezdetét veszi az "etikai" intelmek sora. A "Gabe" és "Aufgabe" két aspektusa persze összefügg, mint ahogy pl. a Tízparancsolat második kőtáblája is az elsőre alapul. E moralizáló textus hátterében is ott húzódik a megigazító Istenről szóló tanítás.

13,11-14 eredetileg valószínűleg egy őskeresztyén keresztelési liturgia része volt. A szakasz elején álló kai\ touto képezi a kapcsolatot a megelőző gondolati egységhez, amely szerint a szeretet jelenti a törvény betöltését.

Az igeszakasz egyik kulcsszava a καταπο, ami az alkalmas időt, más szóval a felismert lehetőséget jelenti. Ez a gondolat összhangban áll Jézus paruziával kapcsolat szóképeivel és példázataival (Mt 24,32-35: a fügefá példája; Mt 25,1-13: a tíz szűz; Lk 12,35-40, intés vigyázásra). Hasonló képet használ Ef 5,14 himnikus megfogalmazása is: „Ébredj fel, aki alszol, támadj fel a halálból, és felragyog neked a Krisztus!” A világhosszág - sötétség ellentétpár mind a zsidó, mind az iráni hagyományban

közismert (jánosi irodalom, Qumran, manicheizmus). Az ellentétpár stilisztikailag itt nem egészen kidolgozott, hiszen egyfelől a sötétség *cselekedetei*, másfelől a világosság *fegyverei* szerepelnek. Az utóbbi metaforát itt nem fejt ki Pál oly részletességgel, mint pl. Ef 6,10-20-ban, a sötétség cselekedeteit viszont annál részletesebben mutatja be. Kortörténetileg a korabeli római mulatók látványa tárul itt az olvasó szeme elé: dorbézolás, részegeskedés, hetérákkal való szerelmeskedés. (Madách: Az ember tragédiájának római színe különösen is megdöbbentő hitelességgel ábrázolja ezt a világot.) Az új magyar bibliafordítás „szeretkezés és kicsapongás”-nak fordítja a görög koi/taij kai a)selgei/aij-t. U. Wilckens fordítása tűnik itt találnak, aki a "Sex und Orgien" szópárt használja. 13,13 rövid bűnkatalógusának belső logikája az, hogy a mértéktelen italozás könnyen szexuális kicsapongásba és eltelveledésbe torkollik, aminek a következménye egyrészt az egyén elállatiasodása, másrészt az emberi kapcsolatok megromlása (viszály és irigység). A bűn ilyen részletesen taglalt megnyilvánulásai arra figyelmeztetnek, hogy a keresztyén ember nem engedhet ezek kísértéseinek, hanem Krisztus világosságában élhet. A levél etikai részének felütése, 12,1 szerint a testet "élő és szent áldozatul" lehet Istennek felajánlani és odaszánni.

A fő etikai ellentét tehát a világ szerinti és az Istennek felajánlott, megszentelt élet között húzódik. A 12. vers fegyvermetaforája arra utal, hogy a bűn ellen igenis harcolni lehet és harcolni kell. A küzdelemben segítségünkre van, hogy a keresztségben "felöltöttük a Krisztust" (14. vers), vö. Gal 3,27: "Akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek magatokra!"

Feltűnő még, hogy az igeszakasz mennyire összhangban látja az etikai és az eszhatológiai kérdéseket, vagyis azt a két területet, amit gyakran kijátszanak egymással szemben. Krisztus második eljövételének realitása és sürgető közelsége nem járhat együtt a morál feladásával, ellenkezőleg: még erkölcsösebb élet folytatására kötelezi a keresztyén embert.

II. HATÁSTÖRTÉNET

Rm 13,13-14 megkeseredést, bűnbánatot és megtérést munkáló hatással volt Augustinusra, aki erről részletesen beszámol a Vallomások XII.fejezetében:

„Éreztem, hogy ezek a gonoszságok béklyóba fognak engem. Ajkam száználmas szavakat nyögdcélt. Meddig? Meddig lesz ez a holnap és ez az újra holnap? Miért nem most rögtön? Aljasságnak miért nem veti végét mindjárt ez az óra?

Így szóltam és szívem teljes szomorúságával zokogtam. És íme, a szomszédos házból hangot hallok. Ének csendül, nem tudom hogyan, mintha fiú vagy leánya mondaná és többször ismételné:

Tolle, lege
Tolle, lege
Vedd föl, olvasd
Vedd föl, olvasd...

Arcom íziben megváltozott. Kutattam rögtön emlékezetemben, akad-e olyan játékkéle, amelyben ilyet szoktak énekelni a gyerekek? Egyáltalán nem jutott eszembe, hogy hallottam volna valahol ilyesmit.

Visszaszorítottam könnyeim patakját és fölugrottam. Csupán arra magyaráztam ezt a szótat, hogy menyei parancs zendül most felém: üsse föl a könyvet és olvassam el a legelőször eszembe ötlő fejezetét. (...) Följáztottan siettem vissza a helyre, ahol Alypius üldögélt, mert ott tettem le az apostol könyvét, midőn fölkeltem onnan. Kezembe kaptam, fölöttem és csöndben olvastam azt a fejezetet, amelyre először esett a szemem:

Nem tobzódásban és részegeskedésben, nem bujálkodásban és kicsapongásban, nem civódásban és ver-

sengésben, hanem öltétek magatokra az Úr Jézus Krisztust és ne gondozzátok a testeteket a vágyakozásokra.' (Rm 13,13-14)

Nem akartam már tovább olvasni. Nem is volt erre szükség. E mondat végeztével tüstént a bizonyosság derűje ömlött el szívemben és a kételkedés minden homálya szertefoszlott." (Augustinus: Vallomások, Budapest, 1982, 241k)

III. MEDITÁCIÓ (HÍDVERÉS)

Egy új egyházi év kezdete. Meglepődne a gyülekezet, ha BÜÉK-kal köszöntenék. Ám nem a polgári év kezdődik, nem is egy tanév vagy munkaév, gazdálkodási vagy költségvetési év, színházi szezon vagy sport-idény. A polgári évet hétköznapi jelzik, az egyházat ünnepek. A világi újévet zajjal és mulatsággal köszöntjük, az egyházat csönddel és bűnbánattal. A polgári újév során a távolodást éljük át (múlttól, az ifjúságtól, az élettől), az egyházban a közeledést (az üdvösséghez, Jézus eljövételéhez). A világban Babbitssal együtt ezt mondjuk: „Ó jaj, meg kell halni, meg kell halni” (Ősz és tavasz közt), az egyházban a 135. énekkel viszont így ujjongunk: „Áldott az élet Istene...”

„Ádvent a várakozás megszentelése. Rokona annak a gyönyörű gondolatnak, hogy meg kell tanulnunk vágyakozni az után, ami a miénk.” (Pilinszky)

A várakozás jellemezte az ószövetségi próféták működését: szavaik a jövő dimenziójára utaltak.

Jézus kora is tele volt a legkülönbözőbb vallási és politikai várakozásokkal.

Modern korunk is. A felvilágosodás az észről és a racionalizmustól várta a megoldást; Petőfi szerint „még jőni kell, még jőni fog egy jobb kor...”. A várakozást a mai ember sem adta föl.

Szekuláris várakozások helyett ádventben megszentelődik a várakozás. Profán vágyak helyett szent várakozással élhetünk, és erre segíthetjük a gyülekezetet is. Az ige bűnkatalógusa és az azzal ellentétben álló krisztusi út felmutatása lehet ennek eszköze.

Egy lehetséges igehirdetés témája a *hajnalodás*. Meditációs anyag egyfelől Zsolt 130,6: „Lelkem várja az Urat, jobban, mint az örök a reggelt...”; másfelől Kosztolányi *Hajnali részegség* című verse: „egy nagy, ismeretlen Úrnak vendége voltam”... Mindennek ellenpontozása lehet, az ige bűnkatalógusának szellemében is Hajnal László Gábor „*Csak a reggelek borzalmak...*” című szociográfiája - vagy akár annak csak a címe -, amely már 1980-ban megdöbbentő képet festett szakmunkástanuló fiatalok alkoholizmusáról és drogfogyasztásáról. A csömör és a békesség hajnala úgy áll szemben egymással, mint igénk ellentétpárja arról, mikor valaki *kivetkezik* magából vagy pedig *felöltözi* a Krisztust.

IV. VÁZLAT

Téma: Hajnalodik - „Fel kell ébrednetek az álomból”

- Ébredjétek fel!
Korszakváltás van - kár lenne átaludni!
Az ébredés jelentősége a múltban és lehetőségei a ma egyházában.
Ne legyenek alvó gyülekezetek, alvó keresztyének.
- Mosakodjatok meg!
A keresztség mint az újjászületés fürdője.
Textusunk mint egy keresztelési liturgia része - és annak jelentősége, hogy „meg vagyok kereszelve.”
- Öltözzétek fel!
Az új ember felöltözése
„öltétek magatokra Krisztust!”

4. Induljatok munkába!
Az élet istentisztelete
Keresztyénként a világban
Bizonyágtétel erkölcsös étellel.

Befejezésül még egy Kosztolányi-vers, a Hajnali dal:
Aranyos szárnyon repül a hajnal
ragyogó bárdal űzve az éjet...
... Tűnnek a rémek, messzire, halkan...
Itt van a hajnal! Itt van az élet!

Fabiny Tamás

Jézus mondja: Az Isten Lélek, akik imádják őt, azoknak Lélekben és igazságban kell imádniuk*

Jn 4,24

Szeretett Gyülekezet,
Kedves Lelkipásztortestvérem, Varsányi Vilma!

A Berlińi Epifánia Templomban egy héten keresztül magyar műveket játszottak. Magyar hetet tartottak a magyar nép iránti szeretetből. Egy este azonban Johann Sebastian Bach utolsó kantatájának dallamai csendültek fel. Közismert ennek a története: az idős, már látását veszítő művész először ezt mondta, amikor diktálta a dallamot, ird címként: Nagy itt a vész. Aztán javított és ennyit mondott: Trónusod elé járulok, ez legyen a kantáta címe. Nagy itt a vész. Ezt éltük át mindannyian az Óbudai Gyülekezetben, a Bálint család, az édesapát veszített gyermekek és hitvest veszített lelkészárs, mindannyian, akik ismertük, és szívünkhoz közel állnak. Most mégis Johann Sebastian Bach-hal mondjuk: Trónusod elé járulunk Urunk, úgy ahogyan a mi László testvérünk hitünk szerint ott van az ő közelében, mi pedig az ő színe előtt. Az ő színe előtt, hogy áldást mondjunk, hogy könyörögjünk. Mert hol lennénk az Isten templomában, ha nem az ő trónusa előtt? Mikor lennénk az ő színe előtt, ha nem itt, az ő hajlékában? Ezzel a bizonyossággal bocsátjuk, iktatjuk lelkészi szolgálatba Varsányi Vilma testvérünket, azzal a könyörgéssel, hogy az Óbudai Gyülekezet kísérje őt szíve szeretetével, mellállásával, mert a gyülekezet sohasem a lelkészé, hanem a gyülekezet egészen az Istené. Benne a lelkész felelőssége elsődleges, de a gyülekezet gondoskodik mindarról, ami a szolgálat folyamatossága, az evangélium hirdetése érdekében szükséges. Most így hajoljunk a jézusi igék fölé, amelyek sokaknak szerte a világon, útmutatást adnak naponként.

Jézus mondja: Az Isten Lélek, őt szükség, hogy Lélekben és igazságban imádják. Kérdezhetitek, hogyan lehet lelkészíktatásról erről az ígéről prédikálni? Mit üzenhet nekünk? Így is megfogalmazhatjuk a kérdést: Mi a lelkészi szolgálat tartalma, küldetése?

Azt mondhatjuk, tanúskodás az élő Istenről, úgy ahogyan Jézus is tette, amikor a samáriai asszonnal beszélgetett, hogy az Isten Lélek. Sokféleképpen elképzelik Istent, amióta ember él a földön. Hányszor ábrázolták idős embernek, aki a maga tehetetlenségével figyelmeztet a világot, de nem szól bele sorsába, aki a maga nyugalomával végső békességet áraszt! Jézus pedig egyértelműen mondja: az Isten Lélek. Nem idős emberben, szakállas, vén emberben testesült meg, egyedül Jézusban. Ha

pedig titkát keressük, akkor az ő kijelentésére szabad figyelni. Filozófusok elképzelik, kicsoda Isten és kicsoda. Augustinus méltán mondja: Isten kimondhatatlan. Könnyebb megmondani, hogy mi nem, ki nem, mint azt, hogy mi és kicsoda. Pál pedig így vall, amit szem nem látott, fül nem hallott, értelem ki sem gondolt, ha pedig az emberi értelem nem tudja elképzelni, befogadni, hogyan tudná az ajkunk artikulálni. Schiller költői szépséggel próbálta kora emberének elmondani, a tér és idő felett a magasban szárnyal a legnagyobb élő gondolat, a legkiválóbb szellemiség. Sokaknak az Isten nem is jelent többet. Jézus azonban ezt mondja: az Isten pneuma, Lélek. Az, aki kiárad, aki betölt, aki megragad, aki magával sodor, s akitől, ha ő egyszer szívünkbe költözött, nem tudunk szabadulni, nem is szükséges. Elfogadjuk-e Istennek ezt a közeledését, ezt a kiáradását, azt a pünkösödöt, amelyben örökké él az anyaszentegyház, amelyben mi mindannyian általa megragadtunk lehetünk, s akinek közelségében védeltséget, oltalmat, elrejtettséget, nyugalmat és békességet találunk? *Csak egyedül nála.* Tanúskodunk arról az Istenről, aki Lélek, természetesen az Atyának és Fiúnak a Lelke, annak az Atyának és Fiúnak, aki egyszerre adja magát nekünk, jóságában, a keresztben, a megváltásban, és aki hittel kész elfogadni, az övé lehet. Készek vagyunk-e? Erről a Krisztusról, erről az Atya és Krisztus Lelkéről kell tanúskodnia minden lelkipásztornak, neked is, kedves Vilma testvér, itt az óbudai, sajátos körülmények között. De bizonyos, hogy több száz evangélikus lelkésznek is, ahol több ezer közönyös lélek még nem találkozott az Isten lelkével, az Úrral, ahol még sokak várják, hogy Krisztus által, az Isten Lelke által a belső szabadságra is eljussanak. Mert ez a Lélek a szabadságnak a Lelke. Tudom, hogy benned most sok szorongás van; vajon meg tudok-e felelni az elvárásoknak, vajon őt gyermek mellett eleget tudok-e tenni a gyülekezet igényének, az Isten küldő szavának, el tudom-e végezni mindazt, amit rám bíz: igehirdetést és családlátogatást, gyermek, és ifjúsági munkát. Akiben az Isten Lelke lakozik, annak szabad felszabadultan gondolnia arra, hogy aki elhív a szolgálatra, erőt is ad. Aki küld, az bizonyos munkatársakat is rendel mellénk, mert arról tanúskodhatunk, hogy Isten nem hagy minket magunkra. Arról tanúskodhatunk a gyülekezet előtt is, hogy szegényes életünkben érhetnek megpróbáltatások, róhat ránk Isten súlyos terheit, de nem kísért feljebb, mint ahogy elhordozni képesek lennénk, mert ő maga áll oda mellénk. Tanúskodj hát róla, hogy Isten Lélek, aki kiárad, aki igazság, bölcsességnek és szeretetnek lelke.

Hívogass ennek az élő Istennek az imádatára. Ez a második gondolat, amelyet én ebből az ígéből kihallani vélek. Mert, amikor Jézus beszélget a samáriai asszonnal, akkor egyértelműen biztatja őt, hogy ennek az Isten-imádatnak a közelségében történjék az élete. Közismert, hogy a samáriaiak Garizim hegyén, Jákob forrásánál tartották az istentiszteleteiket, annak ellenére, hogy Hircanus János Kr. előtt 128-ban lerombolta a templomukat. Ők azonban a szent helyhez kötötték magukat. Jézus azonban arról beszél: Isten nincs helyhez kötve, imádata még inkább tér és idő feletti. Ebből következik, hogy bárhol szabad az Urat dicsérni, bármikor leborulhatunk előtte. Persze a kérdés ma inkább így hangzik: Posztmodern korunk embere akarja-e egyáltalán az Istent imádni? Van-e szívében vágy? Bizonyos sokan mondanák: föltehetően alig, hiszen a társadalomnak tíz százaléka keresi az Isten hajlékát, talán 60–70 százaléka valahol keresi a transzcendens, titokzatost. De ha arra gondolunk, hogy a popzene nagy sztárjait, csillagait látva hogyan tudnak ezreket, tízezreket vonzani, nem jelzi-e, hogy ifjúságunk épp úgy valakit vagy valamit imádni akar, mint ahogy Isten belerejtette önmagát a lelkünkbe azért, hogy fölfedezzük életünk egy megdöbbentő pillanatában, hogy egyedül Őt imádjuk. A popzene és a könnyű muzsika sztárjainak csillaga aláhull. Ahogy alkony-éveik bekövetkeznek, akként feledik őket. Egy valakinek a csillaga, a betlehemi csillag, azonban az égen ragyog. Azt, akit oda helyezett az Úr, szívünkbe is akar helyezni. Egyedül őt imádjuk, neki szolgálunk. Őt szeressük! Az imádat igénye ott él az emberben. Megtalálja, de hogy ki az,

* Lelkészi íktató igehirdetés Óbudán 1998. június 20-án

akit érdemes imádni, ezért rendel lelkipásztorokat anyaszentegyházában a különböző felekezetekben, hogy ez a Krisztus-kép, a legnagyobb és legszentebb, mindörökké hirdettessék és imádtassék. Készek vagyunk-e bizonyosok lenni afelől, hogy ennek az imádatnak értelme, szépsége, tartalma, aktualitása van? Hívogass erre az imádatra! Hogy a templomban egyházzenei áhítatok hirdessék, a művészet szépségén keresztül is meg tud valakit szólítani, a zene harmóniáján keresztül is a lelkébe, oda költözhet, de legfőképpen az Ő igéjén és szentségein keresztül a gyülekezet imádsága és éneke által, hogy ne zárt ajtók, hanem nyitott kapuk fogadják azokat, akik ide betévednek, vagy akik tudatosan érkeznek.

Mi a lelkész szolgálata? Bizonyos, hogy példát is kell adnia az igazságban és lélekben való imádatra. Én tudom, hogy gyarló, botladozó emberek vagyunk. Magunkat példaképnek tekinteni szinte lehetetlen. Mégis ebben a világban óhatatlan, hogy emberek szeretnek felnézni valakire. Legyen az a közéletnek jeles képviselője, a mindennapok elvárt erőnyeit megvalósító személyiség vagy maga a lelkész. Ezért, ha vállaljuk, ha nem, ha helyesnek tartjuk, ha nem, a lelkészre felnéznek, és a lelkészt példaképnek tekintik. Ennek az elvárásnak nem azért kell megfelelni, mert a gyülekezet igénye fogalmazódik meg benne, hanem mert isteni igény, hogy a szószeiken elhangzó igehirdetés és a mindennapi magatartásunk szinkronban legyen egymással. Imádjuk Őt lélekben és igazságban. Kérdezhetné valaki, mit takar ez? Nem kevesebbet, minthogy a Lélektől újjászülethetünk. S ez a Lélek kettőt cselekszik, egyszer rámutat életünk gyenge pontjaira, ott, ahol támadhatók vagyunk, ott, ahol könnyen elbukunk, ott, ahol vétkezünk, de felvillantja azt is, hogy az elesett, botorkáló, gyenge pontjait ismerő embernek van bűnbocsánata, van új élet lehetősége, van új kezdet. S a kereszténység, a keresztyén élet, a magunké is, nem más, mint szüntelen újrakezdés. Nem kell ott maradni a kétségek között, nem kell ott heverni a bűn poklában, de szabad a megtisztult lélek örömeiben újra járni. Lélektől újjászületteten, abban az igazságban, amit Krisztus ad nekünk úgy, ahogy Heinz Zahont fogalmaz egy alkalommal: Isten igent mond rád, aki nagyobb mint te, akinek nevét sem ismered, de nem kérdeznél a név után anélkül, hogy később meg ne találnád. Fogadd el, hogy „igenelt” vagy. Fogadd el, hogy igenelt vagy Istenedtől. Hadd tegyem hozzá: Fogadd el, hogy igenelt vagy, kedves Vilma, az óbudai gyülekezettől. Fogadd el, hogy igenelt vagy a budapesti lelkészek közösségétől, hiszen annyian jöttek most, hogy együtt imádkozzanak, együtt ünnepeljenek veled, kifejezzék, nem a szolidaritást, ennél többet, azt a koinoniát, azt a közösséget, amit együtt a Lélek által élhetünk meg. Indulj hát abban a bizonyosságban, hogy az Isten Lélek, akik Őt imádják, lélekben és igazságban imádkozhatják, érdemes erre a szolgálatra hívogatni, hogy az igazat imádják, az egyedül méltót, aki szent és tiszta, irgalmas és könyörületes, hogy ebben légy példa nekünk, a gyülekezetnek, mindannyiunknak. Ámen.

Szebik Imre

Keresztyén Gyülekezet!

Testvéreim a Krisztus Jézusban!

Ez a merész megállapítás, hogy csak a megfeszített Jézus Krisztusról tudni, nem Pál szűklátókörűségét jelzi? A képzett, ismereteit kitarító szorgalommal megszerzett tudósnak elég lehet ennyi? A világban való tájékozódásához, rejtélyeiben való eligazodásához elég Jézus Krisztus keresztje? A spekulatív tudományok útvesztőiben magabiztosan eligazodó ember ennyire kevéssel beéri? Az ő idejében is a megszegyenülés kockázatával járt vállalni az evangéliumot, a Jézus Krisztusról szóló bizonyágtételt, a kereszt gyalázatát vagy győzelmét.

Ennyire szabad kiadni magát az igehirdetőnek, Isten emberének? Ennyire szabad megmutatnia a belső küzdelmeket, harcokat, vívódásokat, tusákat, mint ahogyan Pál apostol meg merete tenni? És nem csak a korintusiak előtt, hanem most már kétezer év óta az egész kereszténység előtt. Nem megbotránkoztató egy embertől, akire szeretnének felnézni, akit megingathatatlanak és biztos talajon állónak gondolnak és akarnak hinni, hogy be merje vallani, hogy reszket a szíve, tele van szorongással és félelemmel? Szabad vállalni a belső harcainkat a gyülekezet előtt, fájdalmainkat és félelmeinket? Én nagyon sokat tanultam, miközben a gyerekeinket neveltem, sok mindent megtanultam az Isten iránti bizalom és engedelmesség dolgában. Azt is, hogy példát keresnek az életünkben. Azt is, hogy azon akarnak tájékozódni, hogy hogyan oldjuk meg az életünk nagy és még nagyobb gondjait, hogyan tudunk felállni, amikor elbukunk, mit kezdünk a bűneinkkel, elveszítjük-e a reménységünket, amikor nagy próbák szakadnak ránk.

Példát vár a gyülekezet Korintusban, Budapesten, Óbudán, Celldömölkön, Csikvándon, Malomsokon és mindenütt. Mert abban egyek vagyunk és közösek vagyunk, hogy vannak harcaink, szorongásaink, félelmeink és fájdalmaink, csak nem mindig mutatjuk meg egymásnak, de attól vannak, ezért nézünk másra, mert tájékozódni szeretnénk, mert kapaszkodót keresünk, megoldási lehetőséget. Van-e a másikonak különb útja, van-e erőforrása, van-e oltalma, van-e valakije, akinek a szeretetében megfürdik és újra tisztán kerül a közösség elé?

Példát akarnak tőlünk mindenféle közösségben, hogy merjük-e vállalni azt, aki erő, aki oltalom, aki bűnbocsánat és élet.

Pál azért vállalta és azért merete megfogalmazni oly krisztálytisztán a programját, mert átélte, ismerte annyira önmagát, szerzett annyi tapasztalatot önmaga felől, tudta, belátta és megadta annak a tapasztalatnak, hogy életet, gyülekezetet és jövőt építeni önmagunkra és egymásra sem lehet. Emberre nem lehet alapozni. A megfeszített erejére, szeretetére van szükségünk, mert hányszor keseredik meg bennünk a reménység és hányszor mondjuk azt, hogy én már nem megyek tovább, nincs miért. Minden erőmet elvette a harc, a veszítés felől. Miért is menjek tovább. Kiért is menjek tovább? Akiért mennék, már mögöttem van. Egy dátum, egy esemény, mementóvá magasítja, a tegnapi. Nekünk, a családnak, személy szerint nekem, ez a lelki örökség adatott Nagyszerda éjszakán, az utolsó mondatokként: „A Krisztusban hívők mindig mindig tanúskodni fognak erről az örömről, amit megtapasztaltak.”

A keresztet elfogadni mindenkinek és mindig nagyon nehéz volt, vállalni, elfogadni, tudomásul venni, hogy nincs semmi más, ami a miénk lenne, csak egy név, amire mindenki úgy gondol, hogy ezzel a névvel egy úgy vallott kudarcot. A jóindulatú, jó szándékú szeretet prófétájának merész álmait az emberi közöny, az érdektelenség, a politikai hatalomféltés, a hitetlenség, a gonoszság halálra ítélte. Emberi közösségen kívülnek ítélte, mint emberekhez méltatlant. Megszegyenülését okulásul mindenkinek látnia kellett és több nyelven olvasni. Erőtlensége csúfolódás célpontja lett;

* Az óbudai lelkészkitatáson (1998. június 20-án) elhangzott igehirdetés

mindenét odaadta és mindent elvettek tőle. A bűneink terhével sújtott Krisztus nem az erőt, nem a dicsőséget, a minden ínséget legyőző diadalt sugallja, hanem a veszteséget.

Mégis, számunkra a kereszt Jézus ígérete, és ígérete szerint nem a vég. Nem a keserű próbálkozás kudarca, hanem a kereszt kezdet, és új lehetősége az Istentől elszakadt életünknek. A halál mélységéből örök jövőre csírázó élet. Bukásaink, tagadásaink, bűneink eltörölje. Ami a kereszten történt, az személyválogatás nélküli szeretetből történt. Lehet-e akkor bölcselkedni a kereszt alatt, lehet-e filozofálni életről, megoldásokról, emberi távlatokról, ha ott azt látjuk, tovább az ember nem tud menni, a többi az Isten cselekvése.

Ami a kereszten történt, az személyválogatás nélküli cselekedetre készítet, és indít mindenkit, hogy közösségre találjunk. Közösségre egymással, hogy merjük vállalni erőtlenségünket és gyengeségünket, merjük vállalni, hogy semmi egyebünk nincs, mint ígéret a megtartó erőről, mint ígéret arról, hogy Isten a halál közelében, és azon túl is beteljesíti, amit nekünk mondott. Vállalni azt, hogy ha azok felől jövőnk, sokféleképpen gondolkodunk, ezt a sokféleséget igaz közösséggé az a Jézus Krisztus tudja szelídíteni, aki a tanítványok tizenkétféleségéből egységet kovácsolt, és gyülekeztette tette őket. Vállalja-e a gyülekezet, itt, ez az ünneplő gyülekezet, akik sokfelől jöttek, hogy semmi másunk nincs, de erre szükségünk van, a keresztről szóló beszédre, a Lélek megelevenítő erejére, arra, hogy embereken túl, emberek kezét keresve, emberekben megkapaszkodva építhessünk arra, aki legyőzhetetlen szeretettel szereti az életünket. Elég-e ez nekünk ma még, az ezred, a második ezred végén?

Pál apostol már Korintusban is attól rendült meg, hogy olyan pezsgő idegenforgalomban, olyan gazdaságosan működő kereskedelembe, ami Korintusban zajlott, és olyan liberális erkölcsi felfogással gondolkodó emberek között vajon lesz-e valaki, aki meghallgatja az evangéliumot, aki nyitott rá, akinek szomjazza ezt a szíve.

Szükségünk van egymásra, nagyon jó megölelnünk egymást, és szavak nélkül közvetíteni részvétet, szeretetet, mellénkállást és erőt, de kevés. Nem tudjuk megoldani életünk nagy kérdéseit, nem csak egyedül, de együtt sem. Szükségünk van arra, akire rá lehet építeni személyes életet, családot, hitet, jövődőt, gyülekezetet és hazát. Szükségünk van arra, hogy ne csak emberekben kapaszkodjunk meg, hanem az emberek odasegítsenek ahhoz, aki megtartó irgalom.

Pál apostol nem szégyellte, hogy úgy emlékezik vissza, és bevallja a korintusi gyülekezetnek, hogy nem lehetett megnyerő a megjelenése és a megszólalása. De amit elmond, azt nagyon fontosnak érzi, hogy Jézus nélkül nem tudunk gyülekezetet szervezni. Nem az egyházfenntartói járulékok befolyásán múlik a gyülekezetünk élete. Nem azon, hogy milyen módon tudunk tervezni. Hanem azt gondolom, azon, hogy mennyire hisszük el, hogy nála nélkül semmit sem tehetünk. Hogy mennyire hisszük el, hogy csak az ő erejével tudunk megállni, csak az ő bölcsességével tudjuk egymást megtalálni, megérinteni a másik ember lelkét, csak az ő alázatával elfogadva egymást épülhetünk fel igaz közösséggé. Szüksége van-e még a ma egyházának a Jézus Krisztus keresztjére? Amikor március táján sokat forgatjuk az adóbevalló íveket, akkor mint társadalmi szervezetet neveznek meg bennünket, és így kell vallani magunkról. Ennyi az egyház? Egy kicsi sejt, valaki, valami a sok-sok szervezet között? Az egyháznak Isten országát kell képviselnie, képviselheti Isten országának a dicsőségét, igazságát, békességét és erejét. Ha ezt nem tudjuk megtenni, nem merjük megtenni, akkor nem vagyunk egyház. És a gyülekezet is erre van, a gyülekezet is ezért van.

De mit mondhatunk, hiszen szegények vagyunk és koldusok, üres a kezünk, a szívünk fáj, a gyülekezetben is bizonytalanság és szorongás van, mit mondhatunk? Bevallja ezt a gyengeségünket, s azt, hogy az istenünk viszont erős Isten. Azt, hogy az ígéretei megállnak, hogy ráépíthetünk jelent és jövődőt, s azt ígérte, hogy sem magasság, sem mélység, sem ma, sem holnap, sem öröme, sem fájdalmak, semmi nem

szakíthat el bennünket tőle. És amit a sziklára építettek, ami a hegyen áll, el se rejthető, a fénye, a szeretete, a bölcsessége és az igazsága. Az egyház nem társadalmi szervezet, hanem ennek továbbadója.

Hitetek ennek a Krisztusnak az erején és ígéletén alapuljon és nyugodjék. És fogadjuk el, vagy lássuk be, adjuk meg magunkat, hogy nincs se a gyülekezetnek, se személyes életünknek jövője különben, ha lebecsüljük a keresztet, ha úgy gondoljuk, hogy ilyen pezsgő, ilyen reményteljes viszonyok között, mint amilyenek között élünk, vagy amilyen nyomorúságok között, a kereszt, Isten szeretetének a jó híre nem tud mondani már semmit. Semmi másunk nincs, ez viszont örök kincsünk.

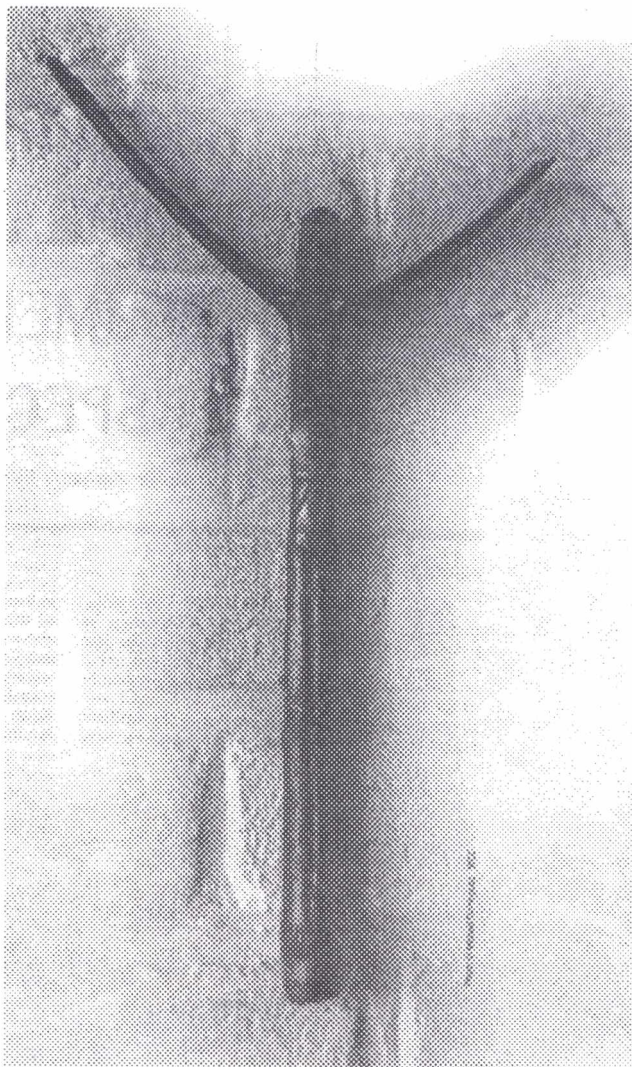
Aggódásaink között, szorongásaimban eszembe jutott, hogy kicsi gyerek koromban cseresznyeérés idején letörtem a kertünkben lévő szép, erős, nagy cseresznyefa egyik erőteljes ágát. Édesanyám azt mondta, soha többet nem fog gyümölcsöt teremni. Nagyon megrettentem, és nem értettem, arra gondoltam, hogy az egész fa meghalt. Nincs tovább, nem lesz gyümölcs, és nem lesz virág és nem lesz árnyék sem. Csak nagyon sokára, évekkel később értettem meg, és figyeltem a cseresznyefát, mi lesz vele, kihajt-e, lesz-e virág, lesz-e gyümölcs. Megértettem, az az egy ág halt meg. Az lehasadt, a nyoma, a helye ott maradt a fán. De virágok újra lesznek, és újra lesz gyümölcstermés. Hiszem, hogy az életünkről lehasadt drága ág nyomán mégis Isten irgalma és Krisztus szeretete okán lesz virág, és lesz gyümölcs, és lesz árnyék, de nála nélkül semmit sem cselekedhetünk.

Imádkozzunk!

Úr Jézus! Mielőtt a gondolatok szavakká formálódnak, Te már érted. Tudod, hogy mennyiszor becsüljük le azt az egyetlen erőt, azt a megtartó sziklát, mit üdvösségünkre rendeltél. Engedd belátnunk, hogy nincs más reménységünk, nincs más lehetőségünk, mert Nálad nélkül semmit sem tehetünk. De a Lélek csodája a miénk is lehet, lehet pünkösöd ma is, ha tudunk egy akarattal szeretni Téged, és tebenned egymást. Könnyörülj rajtunk, tarts meg bennünket irgalmadban, és ígéleted szerint adj a búzamaz fölött bőséges gyümölcstermést és neved dicsőségére aratást. Ámen.

Irgalmas Mennyei Atyánk! Teremtő Istenünk! Köszönjük, hogy ebben a nagy mindenségben, mint gyermekeidre tekintesz ránk, és meg akarsz győzni bennünket arról, hogy valóban azok is vagyunk. Szereteted erejét a Golgotai kereszten mutattad meg. És naponta emlékeztetsz bennünket igéden keresztül, hogy el ne kallódjunk, el ne tévesszük az irányt, és el ne feledkezzünk gondviselő hűségéről. Uram! A Te vándoraid vagyunk ebben a világban. Üres tarisznyával, fáradt lépekkel és előttünk ki tudja milyen fárasztó és nehéz úttal, de a Te vándoraid vagyunk. Köszönjük most a megállás lehetőségét, hogy megpihenhetünk közelségben és kérünk, adj nekünk örökkévaló javakat! Simogass meg bennünket szeretetteddel, töltsd fel a tarisznyánkat, bátorítsd a lelkünket, hogy igéd elég lesz ahhoz, hogy világot gyűjtsen előttünk, hogy megtartsa lelkünket, Lelked pedig, hogy bölcsességgel vezessen bennünket. Légy pásztorunk, aki ismered személy szerint a tiedet, aki életedet is adod, ébressz igaz bizalmat irántad. Könnyörgünk hozzád együtt áldásáért. Tedd eredményessé közös munkánkat! Segíts, hogy testvérekként tudjunk segíteni egymást az úton! Segíts, hogy neved dicsőségére legyünk. Áldd meg gyülekezetünket, egyházunkat, a lelkészeket, gyülekezeti elöljárókat, minden munkatársunkat, az egyházi és világi felsőbbiséget. Áldd meg népünket és elöljáróinkat, tégy készséggé bennünket, hogy hűséges és felelős polgárai legyünk hazánknak. Add meg mindenkinek az eredményes munka örömét, a mindennapi kenyeret, a békességet jelentő otthont, a megértő társakat. Áldunk Téged, hogy ígéleted szerint a mennyeiek és földiek fohászzkodása és éneke egybecseng. Köszönjük a szentek közösségét és az ígéletet, hogy megőrzöld addig, amíg megérkezünk Tehozzád. Az Úr Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg bennünket, aki többet és jobbat ad a mi reménységeinknél és kérésünknel. Ámen.

Bálintné Varsányi Vilma

Novemberi számunk szerzői

- H. George Anderson, az Amerikai Evangélikus Egyház püspöke
Bácskai Károly lelkész - Budapest
Bálintné Varsányi Vilma lelkész - Budapest
Benczúr László ny. lelkész - Budapest
Börönte Márta lelkész – Budapest, Rákosszentmihály
Fabiny Tamás lelkész - Budapest
Gabnai Sándor segédlelkész - Sopron
Gerőfi Gyuláné lelkész - Budapest
ifj. Hafenscher Károly lelkész - Budapest
Korányi András ösztöndíjas teológus - Bossey
Madocsai Miklós ny. lelkész - Budapest
Nagy Gyula ny. püspök - Budapest
Szabó Lajos teológiai professzor - Budapest
Szabóné Mátrai Marianna felelős szerkesztő - Budapest
Szebik Imre püspök - Budapest
Trajtler Gáborné tanár - Budapest
Zsugyel Adél teológus hallgató - Budapest

